

sju grundfärgerna och uppkommen genom ljusstrålarnes brytning i ett fallande regn.

REGNBÄGEFÄRG, m. 3. En af de sju färgerna i regnbågen.

REGNBÄGEHINNA, f. 1. Se *Iris*, 3.

REGNBÄCK, m. 2. Bäck, uppkommen af fallet regn.

REGNDAG, m. 2. Dag, då det regnar ganska mycket.

REGNDIGER, a. 2. Som bringar mycket regn. *Ell r-t moln.*

REGNDROPPE, m. 2. pl. — *droppar*. Droppe af fallande regn.

REGNDUGG, n. 5. Se *Duggregn*.

REGNDUSK, n. 3. Fint och tät regn, något gröfre än dugg.

REGNERA, rånnngnig, v. n. 1. (lat. *Regnare*; gam.) Regera. *Lefva och r.*

REGNFRI, a. 2. Fri för regn. *En r. dag.*

REGNGRODA, f. 1. Groda, som visar sig på marken efter ett regn.

REGNHATT, m. 2. Hatt med breda brätten, som väl skyddar emot regn; äfv. hatt af lockeradt läder.

REGNIG, rånnngnig, a. 2. Som medför mycket regn. *Ell r-t väder. R. väderlek. En r. dag, vecka, sommar, höst. R-t år.*

REGNKAPPA, f. 1. Kappa, enkom gjord att dermed skydda sig emot regn.

REGNKÄLLA, f. 1. Källa, som rinner blott i regnig väderlek.

REGNLIK, a. 2. Se *Regnaktig*.

REGNMASK, n. 2. Se *Daggmask*.

REGNMOLN, n. 3. Moln, som medför regn.

REGNMÄTARE, m. 3. (fam.) Se *Pluviometer*.

REGNSJUK, a. 2. (fam.) Regnig. *R-t väder.*

REGNSKJUL, n. 5. På sidorna öppet skjul med tak öfver.

REGNSKUR, m. 2. Regn, som faller stridt i större droppar, men ej påstår länge.

REGNSKÄRM, m. 2. Skärm, som skyddar emot regn.

REGNSTINK, n. 3. Eostaka fallande regndroppe, t. ex. före eller efter ett regn.

REGNSTINKA eller **REGNSTÄNK**, v. impers. 3. Säges, då en och annan regndroppe faller. *Det r-ker.*

REGNTAK, n. 3. Betäckning öfver ingångar till hus o. s. v., liknande ett tak och gjord, för att skydda mot regn.

REGNTID, m. 3. Så kallas i de tropiska länderna den årstid, då det alltid faller mycket regn.

REGNTÄT, a. 2. Så tät, att regn ej tränger igenom.

REGNVATTEN, n. 3. Vatten, tillkommet genom regn.

REGNVIND, m. 2. Vind, som vanligtvis bringar regn.

REGNYRÅN, f. def. (fam.) *Det har kommit i r.*, vi ha fått regnig väderlek.

REGNVÄDER, n. 3. Regnigt väder.

REGRESS, regräss, m. 5. (lat. *Regressus*) 1) Återgång. — 2) Rättighet till ersättning af tredje man.

REGRESSIV, regrässiv, a. 2. Återgående, verkande tillbaka. [— if.]

REGULA DE TRI, regula de tri', n. sing. (ital.) Den delen af räknekonsten, som lär, huru man af tre gifna tal kan finna det fjärde. [— de tre.]

REGULARITET, -----ét, f. 3. Regelmässighet, regelbundenhet.

REGULATOR, --lätarr, m. 3. (uttalas i pl. — törärr) 1) Ordinare; en som inrättar, reglerar något. — 2) (mek.) Pjes i ett mekaniskt verk, som reglerar rörelsen.

REGULER, reguljär, a. 2. (fr.) Regelbunden, regelmässig, som följer en viss ordning. [— lär.]

REGULINISK, a. 2. (af *Regulus*; kem.) *R. metall*, återställd i ren metallform.

REGULUS, reguluss, m. sing. (lat.; egentl. småkonung) En i ren metallform återställd metall.

REHABILITERA, v. a. 1. (fr. *Rehabiliter*) 1) Återgifva någon dess förra värdighet, rättighet eller stånd. — 2) Åter upprätta ens anseende, återgifva allmän aktning.

REITERERA, v. a. 1. Ånyo upprepa.

REKAPITULATION, -----tschön, f. 3. Kort upprepande af hufvudinnehållet. [— cap —.]

REKAPITULERA, v. a. 1. I kortbetyd punktvis upprepa hufvudinnehållet af något. [— cap —.]

REKLAMATION, ---tschön, f. 3. Återfordran; anspråk, ersättningsanspråk. [— clam —.]

REKLAMERA, v. a. 1. 1) Återfordra; göra anspråk på, fordra. — 2) Fordra häktad persons frigifvelse. — *Reklamerande*, n. 4. [— clam —.]

REKOGNITION, rekäggnitischön, f. 3. 1) Undersökning, skärskådan. — 2) Afgift för varor, som till nederlag införas eller derifrån åter utföras. — 3) Vid jernverken, den afgift, som deras ägare betala till kronan för begagnandet af dess skogar. Skogsöre. [Recog —.]

REKOGNITIONS-ALLMÄNNING, rekäggnitischöns ---, m. 2. Skogstrakt, utbruten ifrån en kronallmännning och anslagen antingen till de s. k. ädlare verkens understöd, eller för jernhandteringen.

REKOGNITIONSSKOG, m. 2. Viss kronan tillhörig skogsmark, som, emot en afgift till kronan, blifvit upplåten till brukens och bergverkens begagnande.

REKOGNITIONSVÄRK, n. 3. Benämning på några af de äldsta jernbruken, som drifva vatonsmide, hvilka mot en viss årlig afgiftingo rättighet att smida så mycket de ville och förmådde.

REKOGNOSCERA, rekäggnitischöns, v. a. o. n. 1. (milit.) Taga kännedom af en trakts läge, beskaffenhet, fiendens styrka, o. s. v. — *Rekognoscering*, f. 2. [Recognosera.]

REKOMMENDATION, rekämmändatschön, f. 3. Förordande; förord. [Recom —.]

REKOMMENDATIONS-BREF, rekämmändatschönsbrev, n. 3. Bref, som lemnas en person att framföra till någon, hos hvilken man i brevet förordar honom. [Recom —.]

REKOMMENDERA, rekämmändera, v. a. 1. 1) Anbefalla. — 2) Förorda, priså. — 3) *R. ett bref*, genom särskilt afgift erhålla postverkets ansvarighet för deruti inneslutna penningar. [Recom —.]

REKONVALESCENS, rekännvaläschä'ns, f. 5. (lat. *Reconvalescentia*) Tillfrisknande.

REKONVALESCENT, rekännvatäschä'nnt, m. 5. Tillfrisknande person.

REKONVENTION, rekännvantschön, f. 3. (fr. *Reconvention*) Tilltalad persons påstående om ansvar å anklagaren för otillbörlig beskylldning. — *Se. R-stalan*. [Rec —.]

REKREATION, ---tschön, f. 3. Vederqvickelse; tidsfördrif, förlustelse. [Recr —.]

REKREERA, v. a. 1. Vederqvicka; förströ, roa, förlusta. — *R. sig*, v. r. Vederqvicka sig, förströ sig. [Recr —.]

REKRIMINATION, ----tschön, f. 3. Motbeskylldning. [Recr —.]

REKRYT, -y't, m. 3. (fr. *Recrue*) Nyvärfvad soldat. [Recr —.]

REKRYTERA, v. a. 1. 1) Värfva nytt manskap för en armé, en trupp. — 2) (fig.) Skaffa anhängare. — *Rekryterande*, n. 4. o. *Rekrytering*, f. 2. [Recr —.]

REKTANGEL, räcktäng'l, m. 2. pl. — *anglar*. (geom.) Fyrsidig rätvinklig figur, i hvilken de motstående sidorna äro lika stora. [Recr —.]

REKTANGULÄR, räcktangulär, a. 2. Rätvinklig. [Recr —.]

REKTIIFICERA, räktifisera, v. a. 1. 1) Rätta, beriktiga. — 2) (kem.) Rena en vätska genom ny destillering. — 3) (geom.) *R. en kroklinje*, finna en rät linje, som äro lika stor med den samma. — *Rektificering*, f. 2. [Recr —.]

REKTIFIKATION, räktifiktischön, f. 3. Handlingen, förrättningen, då man rektificerar. [Rectification.]

REKTIFIKATOR, räktifiktälär, m. 3. (uttalas i pl. — törärr) Ett slags bränneriredskap, hvars ändamål är att fränskilja det öfverflödiga vattnet i ångorna och endast uppfånga ångor af en viss åstundad sprithalt.

REKTÖR, räcktälär, m. 3. (uttalas i pl. räcktörärr) Styresman för ett läroverk. [Rector.]

REKTORAT, räktörät, n. 3. o. 3. Rektors embete. [Rector —.]

REKULERA, rekylera, v. n. 1. (fr. *Reculer*) Studsa tillbaka. [Rec —.]

REKURS, rekürs, m. 3. (lat. *Recursus*) 1) Tillflykt. — 2) Ersättningsstalan.

RELATERA, v. a. 1. (fr. *Relater*, af lat. *Relatus*, berättad) Förtälja, berätta. — *Relaterande*, n. 4. o. *Relatering*, f. 2.

RELATION, --tschön, f. 3. 1) Afseende; förhållande. — 2) Bekantskap, förbindelse, beröring, brefvexling. — 3) Person, med hvilken man står i förbindelse. — 4) Berättelse.

RELATIV, --iv, a. 2. Som hänförs sig till något annat, ej kan tänkas i och för sig sjelf. *R-t pronomen*. — *S. n. 3.* Relativt pronomen. [— it.]

RELATIVT, --ivt, adv. Förhållningsvis, i förhållande. *R. till*, i förhållande till. [— it.]

RELEGATION, ---tschön, f. 3. Förvisning ifrån ett läroverk.

RELEGERA, v. a. 1. Förvisa från ett läroverk (studerande, som begått någon svårare förseelse). — *Relegerande*, n. 4. o. *Relegering*, f. 2.

RELEVERA, v. a. 1. 1) Åter upprätta. — 2) Upphöja, priså, berömma. — 3) (fig.) Gifva mer glans, värde, behag, skönhet; upphöja, försköna. — 4) (fig. både i god och dålig mening) Anmärka, utmärka, utpeka, påpeka, lägga för en dager, fästa sig vid. — *Releverande*, n. 4. o. *Relevering*, f. 2.

RELIEF, reliäff, m. 3. (fr.) 1) Upphöjd bildhuggeri-arbete. — 2) Upphöjning, framstående utom grundytan. — 3) (fig.) Förhöjd glans, försköndat utseende, förhöjning. *Gifva r. åt något*.

RELIGION, religiön (uttalas vanligen: religiön), f. 3. (lat. *Religio*) 1) (i allm.) Kunskap om och dyrkande af en gud. Gudalära, Gudsdyrkan. *Den naturliga r-en*, den kunskap om Gud, som kan vinnas genom förnuftet, utan stöd af uppenbarelse. *Den uppenbärade r-en*, den kunskap om Gud, hvars källa är Guds uppenbarelse i Christo och i ordet om honom. — 2) (i inskränkt

mening) Den fasta tron på Gud och odödlighet; gudsfruktan. *Hafva r. Vara utan r. — 3)* Trosbekännelse. *Kristna, judiska, mohammedanska r-en*.

RELIGIONSBEGREPP, religiönsbegrepp, n. 3. Ursprunglig föreställning om det gudomliga, hvilken antages vara för handen hos hvarje människa.

RELIGIONS-BEKÄNNELSE, f. 3. Se *Trosbekännelse*.

RELIGIONS-BESPOTTARE, m. 3. En, som bespottar allt slags religion eller särskilt den i en stat antagna religionen.

RELIGIONS-CEREMONI, religiöns ---ni, f. 3. Ceremoni, som tillhörer gudstjensten i en religion.

RELIGIONSED, m. 3. Ed, hvarigenom man bedyrar, att man bekänner sig till någon viss religion.

RELIGIONS-EDIKT, religiönsedik't, n. 3. o. 3. Påbud, som rörer religionen och kyrkan i en stat.

RELIGIONS-FILOSOFI, --jönsfilosöfi, f. 3. Filosofisk framställning af de eviga och allmänna idéer, hvilka måste ligga till grund för hvarje särskilt religion.

RELIGIONSFRIHET, f. 3. Menniskans frihet att bekänna sig till den religion, hon anser för den sannaste och bästa.

RELIGIONSFÖRAKT, n. sing. Förakt för allt slags religion eller särskilt för den i en stat antagna religionen.

RELIGIONS-FÖRFÖLJELSE, f. 3. Förföljelse, som bekännarne af en religion eller ett religionsparti anställa mot bekännarne af en annan religion.

RELIGIONSFÖRÄNDT, m. 3. En, som bekänner sig till samma religion som en annan.

RELIGIONS-FÖRÄNDRING, f. 2. Öfvergång till en annan religion.

RELIGIONSHAT, n. 3. Hat, som bekännarne af någon viss religion eller religionslära hysa till bekännarne af en annan.

RELIGIONS-HEMLIGHET, f. 3. Högre lära, som hålles hemlig för mängden af en religionsbekännare och endast meddelas de invigde.

RELIGIONS-HISTORIA, f. 3. Den historiska framställningen eller berättelsen om de religiösa utagens utveckling ibland folkslagen.

RELIGIONSKRIG, n. 3. Krig, uppkommet till följe af olikhet i religion.

RELIGIONSKUNSKAP, f. 3. Kunskapen om Gud och odödligheten.

RELIGIONSKÄNSLA, f. 1. Den hos människan inneboende, ursprungliga känslan af det gudomliga.

RELIGIONSLÄRA, f. 1. Sammanfattningen af alla till en särskilt religion hörande tros- och sedeläror.

RELIGIONSNIT, n. 3. En af innerlig religiös öfvertygelse härflytande, brinnande ifver att försvara och främja utbredandet af den religion, hvartill man bekänner sig.

RELIGIONSSAK, f. 3. Sak, som angår religionen.

RELIGIONSSÄFTIFARE, m. 3. Stiftare af en ny religion.

RELIGIONSSVÄRMARE, m. 3. En, som svärmar i religionen.

RELIGIONSSVÄRMERI, n. 3. Känslans öfverspanning i en människas religiösa tänkande och handlande.

RELIGIONSSYSTEM, religiönsystem, n. 3. Systematisk uppställning af de lärosatser, som tillhöra någon viss religion.

RELIGIONSTVIST, f. 3. Tvist, stridighet i fråga om religionssaker.

RELIGIONSTVÅNG, n. 3. Det slags tvång, då man icke fritt, öppet och obehindrat får bekänna sig till hvilken religion man vill.

RELIGIONS-UNDERVISNING, f. 2. Undervisning i en religionslära.

RELIGIONSÖFNING, f. 2. 1) Utöfningen af en religion eller det af den samma stadgade sättet att dyrka Gud. *Frå r. — 2) Se Andaktsöfning.*

RELIGIOSITET, religiösitet, f. 3. Den rådande moraliska karakteren hos en människa, som af kärlek till Gud handlar samvetsgrant i alla sina förhållanden.

RELIGIÖS, religiös, a. 2. 1) Som ongår religionen. — 2) Som af kärlek till Gud handlar samvetsgrant i alla sina förhållanden.

RELIK, -rik, m. 3. (lat. *Reliquia*) 1) Qvarleva af något helgon. — 2) Lemning af redskapen för Frälsarens eller helgonens märtering. Helgedom. [Reliquie.]

RELIKSKRIN, -rikskrin, n. 5. Skrin, hvori relikver förvaras. Helgedomsskrin.

RELING, m. 2. Ett fartygs sidor ofvan öfversta däck.

RELINGSANKARE, n. 2. (skepp.) Pligt- och laggankare.

RELINGSKLÄDE, n. 2. Se *Skanskläde*.

REM, römm, f. 2. pl. *remmar*. Långt, smalt stycke af läder, som begagnas till att binda eller fästa med. *R-marne på ett betsel, till en känga.* Se *Hud*. — Bildar en mängd sammansättningar, såsom: *Betsel-, Vagns-, Kängrens, m. fl.*

REMARKABEL, *remarrkåb!*, a. 2. (fr. *Remarquable*) Anmärkningsvärd, märklig, märkvärdig.

REMBOURSERA, *ranngburrsära*, v. a. 1. (fr. *Rembourser*) Återbetala, godtgöra utlagda kostnader eller förskottet.

REMBYGEL, m. 2. pl. — *byggar*. Bygel på en bössa, hvori remmen är fästad.

REMEDIUM, *remédiamm*, n. pl. *remedia*. (lat.) Lagligen medgifven nedsättning i ett mynts skrot och korn.

REMIKA, *remicka*, f. 1. (t. *Rähmchen*; boktr.) Vid däckeln fästad ram af tunna jern, som täcker öfver de ställen af papperet, hvilka skola förblifva hvita, så att de ej vid tryckningen suddas. [Remmika.]

REMINISCENS, --- sänns, f. 3. (fr. *Reminiscence*) 1) Erinran, hägkomst. — 2) Idé eller uttryck, omedvetet och utan åsigt lånade ur annan författares arbete.

REMISS, -iss, m. 3. (fr. *Remise*) 1) Penningars öfversändande. — 2) Penningar, som öfversändas eller blifvit öfversända.

REMISSLAGE, *remissläsch*, n. 3. Den procent, som bestås vissa embetsmän vid kronans kassor, för de penningar, de öfversända till andra verk och personer, äfvensom uppördsmän för de medel, de insända.

REMITTENT, --tänt, m. 3. 1) Öfversändare af penningar. — 2) Den, som remitterar en vaxel. Vaxelköpare, Vaxeltagare. — *Adj. 1. R. feber*, som emellan de vanligtvis regelbundet återkommande anfallen lemman den sjuke i ro.

REMITTERA, v. a. 1. 1) Återsända; öfverlemna. — 2) Öfversända (penningar, vaxlar). — *V. n.* (om feber) Gifva efter, sakta af. — *Remitterande*, n. 4.

REMMARE, m. 3. (t. *Römer*) Stor bägare.

REMNA, *rämna*, v. n. 1. (ford. *Remna*, af

Rifva) Öppna sig, slitas i sär tvärs öfver, så att sammanhanget upphäves. *Förlåten i templet r-de. — Remnande*, n. 4.

REMNA, *rämna*, f. 1. Lång, smal öppning tvärs öfver, der något remnat. *R. i ett berg, i en mur.*

Anm. *Remna* är bredare än *Springa*, *Spricka*, men smalare än *Klyfta*.

REMNIC, *rämnic*, a. 2. Full af remnor.

REMNAL, se *Rymnd*.

REMONSTRATION, *remånstratschón*, f. 3. Motföreställning, invändning.

REMONT, *remånngt*, m. 3. (fr. *Remonte*; milit.) 1) Häst, insatt för nummer vid en kavalleritrupp. — 2) Uppköp af hästar för en kavalleritrupp.

REMONTERA, *remånngtöra*, v. a. 1. 1) Uppköpa hästar för ett kavalleri eller en nummer dervid. — 2) Uppstränga (ett instrument). — 3) Omstocka (ett gevär). — *Remonterande*, n. 4. o. *Remontering*, f. 2.

REMONTHÄST, *remånngthäst*, m. 2. Se *Remont*, 1.

REPLACERA, *ranngplacära*, v. a. 1. (fr. *Remplacer*) 1) Intaga en annans plats, efterträda. — 2) Ersätta förlusten af.

REMSA, *rémssa*, f. 1. (af *Rem*) Långt, smalt, i allmänhet jemnbred stycke af ett tyg. [Rimsa.]

REMSRIDARE, m. 3. Se *Sadelmakare*.

REMSTYCKE, n. 4. (byggn. k.) De bjelkar, som ligga under takstolen, parallellt med husets gäffel.

REMTYG, n. 3. 1) Remmarne, som tillhöra en hästs mundering; äfv. remmarne på ett betsel. — 2) Alla persedlar af läder, som tillhöra en soldats utrustning.

REN, *rén*, förkortadt af *Redan*.

REN (e långt), f. 2. I. Idislande djur med täta, icke släta horn; är grå eller hvit, stor som en hjort, men af klumpigare växt; hålles tam i Lappland. — *Sä. R-horn, -kött, -mjölk, -shud, -stek, -tunga.*

REN (e långt), f. 2. II. Den gräsbevuxta kanten af en åker.

REN (e långt), adj. 2. III. 1) Oblandad, omängd, klar. *R-t guld. Drieka r-a vattnet. Bröd af r. säd. R-t glas. Himmel. Sjön är r.*, fri för is. *Der går r-t*, der är öppning ut isen. *R. stämna, ton*, hvarken för hög eller för låg. (Fig. sam.) *Göra r-t hus*, med väld slägsna alla personer ifrån ett hus, ett rum. — 2) Fri för smuts, grummel, orenlighet, o. s. v. *R-t linne, lintyg. R-a skor, stolar. R-a gator. R. tallrik. R-t vatten. R. från flott, fläckar, o. s. v. Hålla händerna r-a. R-t papper*, ej smutsadt; äfv. oskrifvet. *R. sida*, oskrifven eller otryckt.

R. luft, fri för osunda dunster. *Hålla, göra r. Hålla någon r.*, laga, att någon alltid har rena kläder. — 3) Brukas både i fysisk och moralisk mening, för att beteckna den sanna, verkliga naturen af en sak, eller för att gifva mera styrka åt betydelsen af de ord, med hvilka det förenas.

*Det är r-a sanningen. Han har gjort det af r. godhet. Det är r. envishet, r. elakhet, r. dumhet, r-t förtal. — Syn. Idel, Bars, Pur. — 4) (fig.) a) Oblandad, njuta en r. sällhet, glädje. — b) Obefläckad, obesmittad, fri för ondskan, dälighet, osedlighet eller egennyttia. *En r. jungfru. Ett r-t hjerta. En själ, r. från all ondska. Ett r-t samvete*, fritt för förebråelser. *R-a nöjen. Ett r-t och oegennyttigt nit. En r. kärlek. En r. ära. En r. och lefvande tro.**

R. lära, fri för villfarelse. *R-a tänkesätt. R-a afsigter. Göra sig r. ifrån ett brott*, visa, att man dertill är oskyldig. *Ha r-a händer*, vara oskyldig. — c) (i fråga om tal och stil) Betecknar egentlighet, riktighet i själva uttrycket och regelbundenhet i ordfogningen. *En r. stil. Ett r-t språk. R. diktion. R. latin. R. svenska.* (Fam.) *På r. svenska*, rent ut. — d) Betecknar, i skön konst, riktighet, noggrannhet. *Ett r-t drag. R. teckning. R-a former, konturer.* — e) Som röjer, uttrycker rättsskaffenshet, godhet. *Ett r-t ansigte. R-a drag.* — f) Klar, tydlig, redig. *R-t begrepp. — g) Oakkortad. R. vinst, inkomst. Han har i r. behållning 1000 Rdr.* — 5) Fri för någon vedervärdig, smittsam sjukdom. *R. för smitta. Han har nu ändtligen blifvit r.* — 6) (enligt vissa religionsläror) a) Ej besmittad genom vidröring af något, som anses för orent. — b) Säges äfv. om åtskilliga djur, som det är tillåtet att äta. — 7) (i musik) a) Benämning på flera intervaller, såsom *R-a quinten*, m. fl. — b) *R. sats*, i hvilken alla regler äro iakttagna. — 8) (vetensk.) *R. ande*, ej förenad med materien. *R. matematik*, ej tillämpad. (Fil.) *Det r-a jaget*, afsöndradt i tanken ifrån allt utom det varande.

RENA, v. a. 1. Göra ren. *R. luften, vattnet, blodet. R. metaller. R. socker.* — *R-n de*, part. akt. Brukas stundom adjektivt, isynn. i medicinen, t. ex. *R. medel.* — Har sammansättningen: *Blodrenande. — Renande*, n. 4.

RENBETSA, v. a. 1. Rengöra (messings- eller tombäckspjeser) genom nedläggning i en sur vätska (Bets).

RENBROMS, m. 2. En art af Bromssläktet, som mycket plågar renarna. *Tabanus tarandinus.*

RENDERA, *ranngdära*, v. a. 1. (fr. *Rendre*, af lat. *Reddere*) Gifva i afkastning, i vinst, kasta af sig.

RENDJUR, n. 3. Se *Ren*, I.

RENGAT, --ät, m. 3. (fr. *Renégar*, af lat. *Negare*, neka) Afälling ifrån en religion (isynn. kristen, som öfvergått till Islam). Afälling, Trosförnekare.

RENETT, *renätt*, m. 3. En sort ganska välsmakliga, söta äpplen med brungull skal.

RENFANA, f. sing. Magstärkande apoteksväxt, med gula blomknippen, allmän på åkerrenar. *Tanacetum vulgare.*

RENFLUGA, f. 1. Se *Renbroms*.

RENGÖRA, v. a. 2. (höjes som *Göra*) Göra ren. *R. ett rum. R. ett barn.* — *Rengörande*, n. 4. o. *Rengöring*, f. 2.

RENGÖRARE, m. 3. — **RENSKA**, f. 1. En, som gör ren.

RENHET, f. 3. Egenskapen att vara ren (i hem. 1, 2, 4, a, b, c, d, e, 5, 6, 7, b).

RENHJERTAD, a. 2. Som har rent hjerta.

RENHÄLLA, v. a. 2. (höjes som *Hålla*) Hålla fri för smuts, orenhet. — Vanligare säges *Hålla ren.* — *Renhållande*, n. 4. o. *Renhållning*, f. 2.

RENHÄLLNINGSHJON, n. 3. Person, som användes till renhållning af gator, torg, o. s. v.

RENING, f. 2. 1) Handlingen, arbetet, förrättningen, då någon eller något renas. — 2) Se *Månadsrensning*.

RENKÄFFLE, m. sing. Ett grässlåg. *Alopecurus agrestis.*

RENKALF, m. 2. pl. — *kalfvar*. Unge af ren.

RENKLOR, m. 3. pl. (förvrängdt af fr. *Reine-claude*) En sort saftiga gröna plommon.

RENKO, f. 3. pl. — *kor*. Hona af Rensläktet.

RENLAF, m. 2. pl. — *lafvar*. Se *Renmossa*.

RENLEFNAD, m. 3. Fullkomlig afhälselse från all köttslig behandling, äfven den äkten-skapliga.

RENLIIG, a. 2. Fallen för renlighet.

RENLIQHET, f. 3. Bøjelsen och sträfvan det att hålla sig ren och hafva rent omkring sig.

RENLIQT, adv. På ett renligt sätt, med renlighet.

RENLÄRIG, a. 2. Som bekänner sig till den rena, såsom rätta antagna läran. Brukas egentligen i fråga om religion, men äfv., i utsträckt mening, om andra läror, t. ex.: *R. i politiken.* — *Syn. Ortodox.*

RENLÄRHET, f. 3. Bekännelse till den rena läran. — *Syn. Ortodoxi.*

RENLÄRIGT, adv. På ett renlärligt sätt. *Pre-dika r.* — *Syn. Ortodox.*

RENMOSSA, f. 1. En ganska allmän laf, som utgör renens hufvudsakliga föda. *Cladonia rangiferina.*

RENOMMÉE, *renámé*, n. 3. (fr.) Rykte, anseende.

RENOMMERA, *renáméra*, v. a. 1. Göra ryktbar. — *R-d*, part. pass. Brukas adjektivt i samma mening som: Berömd, beryktad, ryktbar, namnkunnig.

RENOMMIST, *renámmiss*, m. 3. 1) Student, som söker att utmärka sig genom råhet i sätt och skick, slagsmål o. d. — 2) Öfversittare.

RENONS, *renånngs*, m. 3. (fr. *Renonce*) 1) Brist. *R. på sundt förnuft.* — 2) (i kortspel) Brist på kort i en viss färg. — Brukas för bogge hem. adjektivt i uttrycket: *Vara r. på något.*

RENONSERA, *renånngséra*, v. a. 1. Åfstå ifrån, afsäga sig. — *R. sig*, v. r. (i kortspel) Kasta kort, så att man blir utan en viss färg.

RENOVATION, --- tschón, f. 3. Förnyande, förnyelse.

RENOVERA, v. a. 1. Förnya; förbättra, upphjelpa. — *Renoverande*, n. 4. o. *Renovering*, f. 2.

RENOXE, m. 2. pl. — *oxar*. Hanen af Rensläktet.

RENREPE, m. sing. En foderväxt, allmänt växande på åkerrenar. *Lolium perenne.*

RENSA, *ränssa*, v. a. 1. Afskilja från en sak det som är orent, osundt, odugligt, skadligt, hinderligt o. s. v.; rensa, rengöra. *R. ett land ifrån ogräs. R. ett träd ifrån gvistar, ris. R. källhufvuden ifrån mask. R. en gård ifrån grus, skräp, sten. R. en hamn ifrån gytja. R. en brunn, en vattenledning. R. grönsaker. R. öron, tänder. R. luften. Ett läkemedel, som r-r magen. R. fisk, fågel, uttaga innanmätet utur dem. R. bört, út, genom rensning afskilja. R. öm, ånyo rensa. R. äpp, genom rensning göra fullkomligt ren. — *Rensande*, n. 4.*

RENSARE, m. 3. 1) En, som rensar. — 2) Verktyg, som nyttjas att rensa med. Mest i sammansättningar, t. ex.: *Piprensare.*

RENSSEL, *rännsel*, m. 2. pl. *renslar*. Liten kappsäck att bära på ryggen. [Ränsel.]

RENSKRIFVA, v. a. 3. (höjes som *Skrifva*) Omskrifva något fört i koncept afstaddt, så att det blir fritt ifrån öfverstrykningar och lättläsligt. — Ätv. *Skrifva ren.* — *Renskrifvande*, n. 4. o. *Renskrifning*, f. 2.

RENSKRIFVARE, m. 3. En, som renskrifver, hvars befattning eller yrke är att renskrifva.

RENSNING, f. 2. Handlingen, förrättningen, arbetet, då man rensar.

RENT (e långt), adv. 1) Riktigt, tydligt, klart. *Låsa r.*, utan att stavla. *Tala r.*, klart och tydligt. *Skrifva r.*, se *renskrifva*. *Spela, blåsa r.*, spela, blåsa ett instrument så, att tonerna bli va rena. — 2) Helt och hållet, aldeles. *R. omöjligt. R. besämgd. R. af.* helt enkelt och simpelt, kort och godt, uttryckligen. *Neka r. af. R. ut.* rätt fram, utan omsvep, utan förtigande, uttryckligt. *Säga sin tanke r. ut. Jag bekänner r. ut, att...*

RENTA, m. fl., se *Ränta, &c.*
RENTJUR, m. 2. Se *Renöze*.
RENTVÄTTA, v. a. 1. Tvätta något, så att det blir rent. — Äfv. *Tvätta ren.* — *Rentvättande, n. 4. o. Rentvättning, f. 2.*
RENVERONIKA, f. 1. Örtan Veronica arvensis.

REORGANISATION, reorganisationschön, f. 3. Inrättning på nytt sätt, omskapning.

REORGANISERA, reorganiserå, v. a. 1. Inrätta på nytt sätt, omskapa.

REP, n. 3. Lång snodd, vanligen af hampa, stundom äfven af bast, ull, bomull, silke, starkare än en lina, men svagare än ett fåg, med en omkrets af emellan en och två tum. *Slå r.*, hopsno rep. (Ordspr.) *Man bör ej tala om r. i hängd mans hus,* man bör ej tala om något, som kan påminna den, man talar med, om ett fel eller något, som länder honom till skam. — *Ss. R-stump.*

REPA, v. a. 1. I. (af isl. *Reif*, rad) R. upp, se *Upprepa*.

REPA, v. a. 1. II. (af *Rifva*) 1) Med något spetsigt göra ett fint streck på ytan af ett föremål. *R. glas med en flinta. R. bordet med en nål.* — 2) Med handen afstryka en mängd smärre föremål, som äro fästade längs utefter något. *R. lin, stryka fröknopparna af linstjelnarna. R. löf, afstryka löfven ifrån deras qvistar.* — 3) Samla. I denna mening numera obrukligt, utom i uttrycket *R. mod, hämta mod.* — *R. sig, v. r.* Samla sig, hämta sig, hämta kraft, hämta mod, tillfriskna, komma sig, komma i bättre omständigheter, åter taga upp sig efter en olycka.

REPA, f. 1. III. Fint streck på en slät yta, tillkommet genom verkan af något spetsigt eller kantigt, som hårdt strukit fram deröfver. *Repor i glas, på ett bord, i porlän. Göra en r. på en glastruta.*

REPARABEL, -- rab'l, a. 2. Som kan repareras.

REPARATION, --- tschön, f. 3. Lagning, iståndsättning, förbättring; upprättelse; ersättning, godtgörelse.

REPARERA, v. a. 1. 1) Laga, iståndsätta, förbättra. — 2) Ersätta, godtgöra. — 3) Gifva upprättelse för. — *Reparande, n. 4. o. Reparering, f. 2.*

REPARTITION, reparattschön, f. 3. Fördelning.

REPASSERA, v. n. 1. Fara eller resa tillbaka.

REPE, m. sing. Grässlägtet Lolium.

REPELLERA, v. a. 1. Tillbakadrifva.

REPERKUSSION, reparrkuschön, f. 3. Återstudning.

REPERTOIRE, repårtoår, m. 3. (fr.) Lista på teaterpjäser, som under en speltermän skola gifvas, eller på sådana, som bibehållas till spel-

ning för framtiden. — Man har äfven börjat skrifva *Repertoår*. [Repertoire.]

REPETERA, v. a. 1. Upprepa, omsäga. — V. n. 1) (om fickur) Slå. — 2) Sista gången före sjelfva spelningen inöfva en teaterpjäs eller de stycken, som skola gifvas vid en konsert. — *Repeterande, n. 4. o. Repetering, f. 2.*

REPETERFLAGGA, -- erflägga, f. 1. Signalflagga, som hissas till tecken, att man förstått en gifven signal.

REPETERUR, -- erår, n. 3. Fickur, som slår.

REPETERVERK, -- ervärk, n. 3. Den inrättningen i ett repeterur, som gör, att det slår, då man trycker på en fjäder.

REPETITION, --- tschön, f. 3. 1) Upprepande, omsägning. — 2) Inöfning, för sista gången, af en teaterpjäs eller för en konsert.

REPETITORIUM, --- törium, n. pl. — rier. (lat.) 1) Föreläsning, hvarvid i korthet sammanfattas det hufvudsakliga innehållet af förut hållna. — 2) Lärobok, som innehåller ett kort sammandrag af en vetenskap.

REPGUNGA, f. 1. Gunga, inrättad medelst ett rep, i begge ändarna fästadt upptill vid grenen af ett träd, o. s. v.

REPGÖRDEL, m. 2. pl. — gördlar. Snodd af rep, som en del munkar bära om lifvet i st. f. gördel.

REPIG, a. 2. Som har repor.

REPLACERA, v. a. 1. 1) Sätta, ställa eller lägga något på dess förra ställe. — 2) Omsätta (ett kapital). — *Replacering, n. 4. o. Replacering, f. 2.*

REPLI, -i, n. 3. (fr.; krigsk.) Stödjepunkt.

REPLIERA, v. n. 1. (krigs.) R. på, draga sig tillbaka till en stödjepunkt.

REPLIK, -ik, n. 3. (fr. *Replique*) 1) Kärandens påminnelse (muntlig eller skriftlig) på motpartens förklaring. — 2) Träffande gensvar. — 3) (i musik) En stämmas repetition af en sång eller musikstrof. — 4) En aktörs sista ord, innan motspelaren infaller med sitt svar.

REPLIKERA, v. a. 1. (fr. *Repliquer*, af lat. *Replicare*) Återsvara, gensvara, genomgå. [— cera.]

REPNOT, repnót, f. 2. Ett slags fiskredskap af vidjerep, som begagnas att hålla notvarpen rena.

REPRESENTANT, -- säntant, m. 3. En, som föreställer en annans person; ombud, fullmäktig; rättsinnehafvare.

REPRESENTATION, -- säntatschön, f. 3. 1) Föreställning, framställning, afbildning. — 2) Förevisning, uppförande af skådespel. — 3) Stat, som en hög eller förmån person förer, betraktad som ett ålligande för honom att upprätthålla värdigheten af sin rang. — 4) Församling af en nations ombud, riksförsamling, riksständer.

REPRESENTATIV, -- säntativ, a. 2. 1) Representerande, föreställande. *Ambassadörer hafva en r. karaktär.* — 2) (pol.) Grundad på val af ombud; bestående af valda ombud. *R. styrelse, statsförfattning. R-t system. R. församling.* [— it.]

REPRESENTERA, -- säntera, v. a. 1. 1) Föreställa, framställa, afbilda. — 2) Föreställa ens person, vara dess ombud, fullmäktig. — V. n. Genom yttre glans upprätthålla värdigheten af sitt embete, sin rang. — *Representerande, n. 4. o. Representering, f. 2.*

REPRESSALIER, repräsåliår, 3. pl. (fr. *Représailles*, af lat. *Reprimere*, trycka tillbaka)

1) Fiendtligheter, som af en stat utöfvas emot en annan, för att hämnas liden skada eller våldsamheter emot dess undersåter. *Bruka r.* — 2) Vedergällning.

REPRESSIV, repräsiv, a. 2. Hämmande, hindrande.

REPRIS, -i's, m. 3. (fr. *Reprise*) 1) Återbegynnande, företagande. *I flera r-er, i flera omgångar, hvarf, skof.* — 2) (i musik) a) Afdelning af ett tonstycke, som bör sjungas eller spelas två gånger. — b) *Se Repristecken.* — 3) Ett uppbringadt-fartyg (Pris), som blifvit återtaget.

REPRISTECKEN, -i'steck'n, n. 3. (i musik) Tecken, som utvisar, att en afdelning af ett stycke skall sjungas eller spelas om.

REPROCHE, repräsich, m. 3. (fr. *Reproche*) Föbrebråelse.

REPROCHERA, repräsichera, v. a. 1. (fr. *Reprocher*, af lat. *Reprobare*) Föbrebrå.

REPRODUCERA, v. a. 1. 1) Ånyo framalstra, frambringa. — 2) (fysiol.) Ånyo frambringa skadade delar. — 3) I en tidning införa något, som förut varit intaget i en annan. — *Reproducerande, n. 4. o. Reprodcering, f. 2.*

REPRODUKTION, -- ductschön, f. 3. 1) Framalstrande eller frambringande ånyo. — 2) Frambringande ånyo af skadade delar. — 3) Införande i en tidning af något, som förut varit intaget i en annan. [— duct-.]

REPRODUKTIV, -- ductiv, a. 2. Åter framalstrande. *R. inbillningskraft, se Inbillningskraft.* [— ductif.]

REPS, räpps, m. sing. En sort kypradt slentyg.

REPSLAGARE, m. 3. Handtyckare, som af blånor tillverkar snören, streck, tåg, segelgarn, sadelgordar, m. m. — Kallas äfv. *Sejlarer.*

REPSLAGAREBANAN, f. 1. En lång fri plats, på hvilken repslagare sno rep, tåg m. m., och som står i förbindelse med en byggnad, i hvilken verktygen befinna sig.

REPSLAGERI, --- ri', n. 3. 1) Konsten att slå rep; en repslagares yrke. — 2) Ställe, der en repslagarebanan är.

REPSTEGE, m. 2. pl. — stegar. Ett slags stega, förfärdig af rep.

REPTILIER, räptiliår, 3. pl. (lat. *Reptilia*, af lat. *Repere*, kräla) Kräldjur.

REPUBLIK, -- ik, f. 3. (lat. *Res publica*) 1) Stat, i hvilken högsta makten utöfvas af flera. Fristat. — *Motsats:* Monarki. — 2) *R-en*, ett slags biljardspel.

REPUBLIKAN, --- ån, m. 3. 1) Medlem af en republik. Fristatsborgare, Friborgare. — 2) Anhängare af det republikanska regeringssättet. [— can.]

REPUBLIKANISERA, v. a. 1. Förvandla till republik. [— can-.]

REPUBLIKANISM, --- i'ssm, m. 3. Hylande af republikanska tänkesätt. [— canism.]

REPUBLIKANSK, a. 2. Som tillhör eller har afseende på en republik. Friborgerlig. [— cansk.]

REPUBLIKANSKT, adv. Såsom en republikan. *Tänka r.*

REPULSION, repulschön, f. 3. (fys.) Tillbakastötning.

REPULSIONSKRAFT, repulschönskraft, f. 3. (fys.) Den egenskap hos kropparna, till följe hvaraf de stöta hvarandra ifrån sig.

REPULSIV, repulsiv, a. 2. (fys.) Tillbakastötande. [— it.]

REPUTATION, --- tschön, f. 3. Rykte, anseende.

REPUTERLIG, a. 2. (fam.) Aktningsbjudande, ansedd. — *Reputerlighet, f. 3.*

REPUTERLIGT, adv. (fam.) På ett aktningsbjudande sätt.

REQUIEM, reqviåmm. (akusativ af lat. *Requies*, hvilå) 1) Själamessa. — 2) Tonstycke dertill.

REQUISITUM, reqvisitumm, n. pl. — sita. (lat.) Det erforderliga; erforderlig egenskap; tillbehör.

REQUIRENT, -- rä'nt, m. 3. Den, som requirerar.

REQUIRERA, v. a. 1. Begära, fordra, åska; beställa, tinga, efterskiåka. *R. militärisk handräkning. R. punsch. R. handelsoaror.* — *Requirerande, n. 4.*

REQUISITION, --- tschön, f. 3. 1) Handlingen, då man requirerar: begäran, efterskiåkning, beställning. — 2) Skrifvelse, hvaruti något requireras. — 3) (milit.) a) Utskrifning af bröd, mjöl, spannmål, hafre, hö, beklädningspersedlar o. d. för trupper. — b) Sålunda utskrifna varor eller persedlar.

RESA, v. a. 2. I. Ställa upp, upprätta, uppföra. *R. någon ifrån golfoet. R. mast. R. en majstång. R. upp, se Uppresa.* — *R. sig, v. r.* Stiga upp. *R. sig ifrån stolen.* — 2) (om hästar) Ställa sig på bakbenen. — 3) Antaga en upprätt ställning; röra sig uppåt. *Det nedböjda trädet reste sig åter. Hären reste sig på mitt hufvud. Böfjorna r. sig skyhöga.* — 4) (fig.) a) Uppstå, börja. *En storm reste sig.* — b) Göra uppror. *Förtrycka folk r. sig ofta. R. sig upp emot någon.*

RESA, v. n. 2. II. (af *Ross*, till) 1) Genom åkning eller ridning förflytta sig till en aflägsen ort. Säges äfv. om sjöresor. *Min bror har rest till Göteborg, till Amerika.* Brukas äfv., i fråga om vägen som tillryggalägges, aktivt, t. ex.: *Han har rest hundra mil.* — *R. af, bort, se Afresa, Bortresa. R. bort, äfv. förstöra på resor, t. ex.: Jag har i år rest bort mycket penningar.* — *R. efter, resa efter någon, som rest förut; äfv. resa, för att hämta någon eller något. R. fram, förbi, i'n, se Fara fram, förbi, i'n.* — *R. ned, följa med i resällskap.* — *R. omkring, resa åt flera håll, till flera orter, personer, i flera länder, t. ex.: R. omkring på landet; r. omkring i världen; han har rest mycket omkring.* — *R. upp, resa till ett högre beläget ställe; äfv. åt norden; äfv. uppåt landet, t. ex.: R. upp till Falun, till Lappland. R. upp, aktivt, betyder: bestå på resor.* — *R. ut, se Utresa. R. ut* betyder äfv.: Upphöra att resa. — *Syn. Fara, Färdas.* — 2) (fam., skämtv.) Fara sin väg, gå förlorad, komma bort. Man säger äfv. i samma mening: *R. sin väg, sina färde.* — *Rest, part. preter.* Som har afrest. *R. till Paris.* Äfv. förlorad, t. ex.: *Ålla pengarna äro r-a.*

RESA, f. 1. III. 1) Förflytning medelst åkning, ridning, eller äfv. sjöledes, på seglande fartyg eller ångbåt, till aflägsen ort. *Göra en r. till Göteborg, till Amerika. Företaga, antråda en r. Vara stadd på r. Vara med på en r. Lång, kort r. En utrikes r. Två timmars r. Under r-n emellan Stockholm och Upsala.* — Bildar sammansättningar som Land-, Sjö-, Lust-, Affärsresa, m. fl. — 2) (föråldr. ell. skämtv.) Gång. *Första, andra, tredje r-n stöld. Sju resor värre.*

RESANDE, a. 1. (egentl. part. pres. af *Resa*, II) Stadd på resa. *En r. handelsexpedit. Ett r. fruntimmer.* — S. C. Person, stadd på resa. *Tvorne r. Hötet för r.*

RESANDE, n. 4. Handlingen, då något uppreses. *En majstångs r.*

RESCONTRA, räskkäntra, f. 1. Räkenskapsbok för personella räkningar.

RESCRIPT, se *Reskript*.

RESE, m. 2. pl. *resar*. Se *Jätte*.

RESEAPOTEK, reseapoték, n. 5. Samling af åtskilliga läkemedel, som medföras på resa, för att begagnas i händelse af behof. [Resapothek.]

RESEBESKRIFNING, f. 2. Beskrifning, som en resande författat om hvad han sett och erfart under en resa, och om de händelser, som derunder mött honom.

RESEBESKRIFVARE, m. 5. Författare till en resebeskrifning.

RESEDA, reséda, f. 1. En väluktande ört ifrån norra Afrika. R. odorata, *Gul r.*, se *Vau*.

RESEDAG, m. 2. Dag, på hvilken man reser.

RESEHJELP, f. 5. Penninghjälp till en resas företagande.

RESEINSPEKTOR, -- innspektör, m. 5. (uttalas i pl. -- törär) Tulltjenstemän, som har bevakningen i det inre af landet. [— ctör.]

RESEN, resänn, a. 2. (egentl. om hästar, skämtvis äfv. om människor) Utmerglad, utsulten.

RESENÄR, -- är, m. 5. (af *Ross*, häst) 1) (gam.) Ryttare. — 2) (oriktigt, genom missbruk eller okunnighet) Resande.

RESEREGLEMENTE, ---- männte, n. 4. Författning, hvarigenom bestämmes det antal hästar och det dagtraktamente, som tillerkännes statens embots- och tjänstemän vid deras resor i och för tjensten.

RESERV, resärrv, m. 5. 1) Hvad som, till understöd för något annat eller ersättning vid förbrukning, förlust, besparas eller hålles i beredskap. — 2) a) Trupp, som vid slagning hålles i beredskap att användas till understöd för de i linien uppställda trupperna. — b) Trupper, bestående ett i nödfall understöjda en arméafdelning eller ersätta lidna förluster. — *Ss. R-armé, -corps, -eskader, -trupper*, m. m. [— serf.]

RESERVANT, resärrvänn, m. 5. En, som reserverar sig.

RESERVATION, resärrvatschön, f. 5. 1) Förbehåll, undantag, vilkor. — 2) Förklaring, att man ej deltar i ett fattadt beslut.

RESERVÄRA, resärrvärva, v. a. 1. (lat. *Reservare*) Förbehålla, undantaga; bespara. — *R. sig*, v. r. Förklara, att man ej deltar i ett fattadt beslut.

RESERVFOND, resärrvföngd, m. 5. Penningmedel, som hålles besparade att användas i händelse af något oförutsett behof.

RESERVMAST, resärrvmåsst, f. 5. Se *Nöd-mast*.

RESERVOIR, resärrvoär, m. 5. (fr.) 1) Förvaringsställe, förvaringskärl. — 2) Vattenbehållning, vattenbehållare. — 3) (anat.) Kärl i människokroppen, hvaruti någon vätska samlar sig.

RESETYG, n. 5. (gam.) Rytteri.

RESFÄRDIG, a. 2. Färdig till afresa.

RESGARN, n. 5. Ett slags nät, som utlägges för skålar och kan resas öfver vattnet.

RESHATT, m. 2. Halt, som begagnas på resor.

RESIDENS, -- dä nns, n. 5. o. 5. Säte för konung,

regering eller höfding; hufvudsäte. — *Ss. R-slott, -stad.*

RESIDENT, -- dä nnt, m. 5. Ständigt sändebud, som blott besörjer sin furstes eller dess undersätters enskilda angelägenheter på en ort.

RESIDERA, v. n. 1. (om furstar, o. s. v.) Hafva sitt hufvudsäte (på en ort). *Sveriges konung r-r i Upsala.*

RESIGNATION, resiggnatschön, f. 5. 1) Undergiftighet, tålmod, själförsakelse. — 2) Ett embetes nedläggande.

RESIGNERA, resiggnära, v. n. 1. Nedlägga ett embete. — *R. sig*, v. r. Med tålmod underkasta sig, finna sig i sitt öde. — *Resignerande*, n. 4.

RESKAMRAT, reskamrät, m. 5. En, som gör en annan sällskap på resan.

RESKAPPA, f. 2. Kappa, som brukas på resor.

RESKARTA, f. 1. Landkarta, der alla landsvägar och skjutsställen äro betecknade, stundom med angifvande af vägens längd för hvarje skjuts-häll.

RESKLÄDD, a. 2. Klädd i reskläder.

RESKLÄDER, 5. pl. Kläder, som begagnas på resor. — I samma mening brukas äfv. *Resklädning*, f. 2.

RESKOFFERT, reskäffärt, m. 2. Väl beslagen, vanligen med skinn öfverklädd koffert, som begagnas på resor.

RESKOST, m. 5. Se *Väghost*.

RESKOSTNAD, m. 5. Den kostnad, som en resa medför.

RESKRIPT, -fyppt, n. 5. o. 5. 1) Svar ifrån påfven på någon förfrågan i ett teologiskt ämne, hvilket svar sedan tjänar till esterrättelse eller lag. — 2) Svar ifrån en regerings-myndighet till en lägre eller till en underordnad enskilt person. [Rescript.]

RESLIG, a. 2. (af *Rese*) Som har ovanlig kroppslängd. *En r. karl. R. gestalt, växt, kropp.* Man säger äfv. *R-a träd*, o. s. v.

RESLIGHET, f. 5. Ovanlig längd. Jfr *Reslig*.

RESLUST, f. 5. Lust för resor.

RESMLA, f. 1. Kolmilla, der veden, som skall kolas, reses på ände, i en rund krets, så att det ena trådet litet lutar emot det andra.

RESMÖSSA, f. 1. Mössa, som begagnas på resor.

RESNING, f. 2. 1) Resande, uppresande. *R-en af en majstång.* — 2) Höjden af en ställning. *Häst, som har hög r.* — 3) (skepp.) a) Ett fartygs master, stänger, rår och tacklade med afseende på doras höjd öfver vattenytan. — b) Ett fartygs språng, eller hvad det är högre akter och för, än midskepps. — 4) (fig.) Uppror. *Svenska folkets r. emot Kristiern Tyrann.* — 5) (jur.) Ett afdömdt måls återupptagande af domstol till ny pröfning. — *Ss. (för sista bem.) R-sansökning, -sskäl, -sutslag.*

RESNINGSLINIE, -- rñje, f. 5. (skepp.) Den linie på ett fartygs ritning, som angifver resnings-språnget.

RESNINGSTRÄ, n. 4. (skepp.) Se *Följare*.

RESOLUTION, --- tschön, f. 5. 1) Utslag, beslut. — 2) (gram.) Ett ords bestämning, genom angifvande af ordklass, konjugation, deklination, numerus, kasus, o. s. v.

RESOLVERA, v. n. 1. Gifva utslag, afgöra, besluta. *R. på en ansökning. R. öfver något.*

— V. a. 1) Upplösa. — 2) (gram.) *R. ett ord*, angifva, till hvilken ordklass det hörer, dess konjugation, deklination, o. s. v. — *R-nde*, part. akt. Adjektivt: *R. medel*, lösende medel. — *R. sig*, v. r. Besluta sig, fatta beslut. — *R-d*, part. pass. Betyder, brukadt som adjektiv: *Beslutsum, rask, modig.*

RESON, -ön, m. 5. (fr. *Raison*, af lat. *Ratio*) 1) Skäl, grund. *Af den r., att... Tuga r.* — 2) Billighet, skälighet. *Utän all r. Han har ingen r.* [Räson.]

RESONABEL, -- äbl, a. 2. (fr. *Raisonnable*) Förnuftig; billig, skällig. [Räs —.]

RESONANS, -- nängs, m. 5. (lat. *Resonantia*) Förlängningen af ett ljud, frambragt antingen genom utbällningen af en strängs svängning, eller genom det återskall, som tonen erhåller ifrån sidoväggarna af ett instrument.

RESONANSBOTTEN, -- ängsbått'n, m. 2. pl. — *botnar*. 1) På klaviatur-instrumenter: det tunna bräde af gran, som är näst under strängarna. — 2) Det något hvälfda öfre brädet af gran på violininstrumenter. — 3) Öfre sidan af kroppen på luterade instrumenter. — För bem. 2 finnes svenska ordet *Ljudbotten*.

RESONANSHÄL, resonänngshäl, n. 5. Se *Ljudhäll*.

RESONEMANG, resönemäng, n. 5. (fr. *Raisonnement*) Slutledning; uppställning af en kedja slutsatser, för att bevisa något. [Resonnement, Räsönemang.]

RESONERA, v. n. 1. (fr. *Raisonner*, af lat. *Ratiocinari*) 1) Göra förnuftsutslut, sluta; anföra skäl och grunder. — 2) Orda, prata. *R. vidt och bredt.* — 3) Göra invändningar. *R. inte.* [Räsonera, Resonnera, Räsönera.]

RESONLIG, resönligg, a. 2. Billig, skällig.

RESPASS, n. 5. Se *Pass*, I, 2. (fam.) *Gifva någon r.*, afskeda honom.

RESPEKT, respäkt, m. 5. (lat. *Respectus*) Vördnad, aktning. *Ingifva r. Med r.*, med förlof sagdt. [— spect.]

RESPEKTABEL, respäktäbl, a. 2. Vördnadsvärd; ansenlig. [— ect —.]

RESPEKTERA, respäktära, v. a. 1. 1) Vörda, bära aktning för, akta. — 2) Hafva afseende, försyn för; akta; skona. [— ect —.]

RESPEKTIV, respäktiv, a. 2. (fr. *Respectif*) 1) Hvar och en särskilt beträffande. — 2) Ärad, aktningvärd. *R-e fullmäktige. Stadens r-e invånare.* [Respectif.]

RESPEKTUÖS, respäktuös, a. 2. Vördnadsfull, aktningssfull.

RESPENNINGAR, m. 2. pl. Penningar till en resa.

RESPIRATION, --- tschön, f. 5. Andedrägt.

RESPIRERA, v. n. 1. Andas.

RESPIRIT, respit, m. 5. (fr. *Repit*, af lat. *Respirare*) Se *Anstånd, Uppskof*.

RESPONDENT, respändnt, m. 5. En, som vid en disputation upptager opponenterens argumenter och till en början försvarar de af Preses utgifna teser.

RESPONDERA, respändnära, v. n. 1. Vara respondens vid en disputation.

RESPONSABEL, respännsäbl, a. 2. (fr. *Responsable*) Ansvarig.

RESROCK, m. 2. Rock, som begagnas på resor.

RESSAKER, f. 5. pl. Saker, som medtagas på resa.

RESSKRIN, n. 5. Skrin, hvarti åtskilliga resaker förvaras.

RESTÖFVEL, m. 2. pl. — *stöflar*. (mest i plur.) *Resstöflar*, stöflar, som begagnas på resa.

RESSUP, m. 2. Sup med tillugg, som tages vid afresan ifrån ett ställe.

RESSÄLLSKAP, n. 5. o. 5. 1) En eller flera personer, som åtfölja någon på en resa. *Hafva, få, medtaga någon till r.* — 2) Flera personer, som resa tillsammans. *Möta ett stort r.*

REST (långt e), se *Resa*, 2.

REST, rässt, m. 5. (fr. *Reste*, ital. *Resto*) Återstod, lemning, öfverskott. *Vara på r.*, icke i rätten tid hafva gjort sin inbetalning. *Komma på r.*, dröja utöfver tiden med betalning. *För r-en*, för öfrigt.

RESTANTIER, rästantstfär, 5. pl. Qvarstående fordringar.

RESTAURATION, rästantstschön, f. 5. (fransk ord, af lat. *Restauratio*) 1) a) Återställande, återupprättande, återupphjäljande. — b) (särskilt) En afsatt regents eller fördrifvens dynastis återinsättande i dess rättigheter. Såges isynn. om huset Stuart i England och Bourbon i Frankrike. — c) En sålunda återställd dynastis regering, system och grundsatser; äfv. tiden, hvarunder den bibehåller sig. — 2) Spisquarter, vårdshus för lägre klassen. Heter, för denna bem., i franskan: *Restaurateur*.

RESTAURATOR, rästantstär, m. 5. (uttalas i pl. — törär) (lat.) Återställare, återupprättare.

RESTAURÄTOR, rästantstör, m. 5. (fr. *Restaurateur*) En, som håller restauration, spisvård.

RESTAURERA, rästantära, v. a. 1. (lat. *Restaurare*) Återställa, återupprätta, återupphjälpa.

RESTER, rässt'r, förkortadt i st. f. *Resterar*, återstår.

RESTERÄ, rästera, v. n. 2. (lat. *Restare*) Vara eller blifva öfver, återstå.

RESTITUERA, v. a. 2. Återställa: 1) Återgifva, återlemna. — 2) Återupprätta, iståndsätta. — *Restituerande*, n. 4. o. *Restituering*, f. 2.

RESTITUTION, restitutschön, f. 5. 1) Återställande, återlemnande, återbärning. — 2) Återställande i sitt förra skick; återinsättande i rättigheter.

RESTLÄNGD, f. 5. Förteckning på dem, som icke betalt föregående årets skatt.

RESTRANSÄKNING, f. 2. Ransäkning, som af landshöfding anställes rörande förhållandet med dem, som kommit på restlängd.

RESTRIKTION, restrictschön, f. 5. Inskränkning, förbehåll. [— stric —.]

RESTRIKTIV, restrictiv, a. 2. Inskränkande. [Restrictif.]

RESTRINGERA, v. a. 1. (lat. *Restringere*) 1) Inskränka. — 2) (om läkemedel) Sammandraga, stoppa.

RESULTAT, resultat, n. 5. o. 5. Slutlig verkan, följd, påföljd, utgång, utslag, slutsats. *R-et af underhandlingarna blef, att... Komma till ett godt r.*

RESULTERA, v. n. 1. (lat. *Resultare*) Uppkomma, vara eller blifva följd (af), hafva till påföljd.

RESUMÉ, resymé, m. 5. (fr.) Kort öfversigt af hufvudpunkterna i ett mål, summariskt innehåll.

RESUMERA, resymära, v. a. 1. (lat. *Resumere*) I korthet upprepa eller anföra innehållet af något. — *Resumerande*, n. 4.

fästa sig vid blotta ord, för att bereda sig tillfälle att göra anmärkningar, bry, förlöjliga. o. s. v. *Få något all r. på*, något att ständigt framhålla, anmärka, använda som skäl, o. s. v. *Det skälet rider han ständigt på*, nyttja han alltid. *Alla r. på honom*, han är en skottalla för alla. *R. af, bort*, se *Bortrida*. *R. efter, före*, ridande följa efter, fara före någon. *R. efter, äfv. rida bort*, för att hämta. *R. fram*, se *Framrida*. *R. in, ned, om, upp*, se *Inrida*, &c. *R. omkring, omkull*, se *Kringrida*, *Kullrida*. *R. på*, rida fortare. *R. ut, öfver*, se *Utrida*, *Öfverrida*. — 2) (fam.) Siåta grenslö öfver något långt och smalt föremål. *R. på ett plank, en trähäst, en bjelke*. *R. på kapp*, se *Kapp*. — 3) (sjöt.) Säges om ett till ankars varande fartyg, då det är i rörelse. — *R. nde*, part. pres. *Ett r. bud*. Brukas någon gång som substantiv, t. ex.: *Det kom en r. — Ridande*, n. 4.

RIDARE, m. 3. (skepp.) Det, som uppbär bugten af hvarje större pert.

RIDBANA, f. 1. Täckt eller obetäckt plats, der undervisning bibringas i konsten att rida.

RIDBAR, a. 2. Brukbar till ridning. *R. väg*. *R. kallas*, i topografien, en sluttning, då lutningsvinkeln är tio grader.

RIDBUD, n. 3. Ridande bud.

RIDBYXOR, f. 1. pl. Byxor af läder, som begagnas vid ridning.

RIDDARAKADEMI, ----- mi', f. 3. Läroanstalt för unga adelsmän.

RIDDARBÄND, n. 3. Se *Ordensband*.

RIDDARBORG, m. 2. Borg, der en riddare bodde.

RIDDARE, m. 3. (Betydde ursprungl. Ryttare) 1) (i medeltiden) a) Länstagare, som till följe af sin länspflicht gjorde tjänst till häst, antingen ensam eller med följe. — b) Ädling, som, efter genomgångna tjänstår såsom vapensven och väpnare, undfått riddarslaget, en utmärkelse, hvarigenom han erhöåll rätt att till häst, med svärd, sköld och lans, följa sin länsherre i fält, att uppträda inom skrankorna vid tornerspel, bära särskilt märke på skölden och åtnjuta vissa förtjädesrättigheter. — c) Den, som blifvit upptagen till medlem af en riddarorden (hem. 1), t. ex.: Tempelriddare, Johanniteriddare, m. fl. — 2) Medlem af någon bland nu varande riddarordnar. *R. af Serafimerorden*. — 3) I Sverige kallades fordom äfven de förnämste af adeln *Riddare*; deraf uttrycket *Ridderskapet och Adeln*. — *Ss. Riddarvärdighet*.

RIDDAKREKLASS, m. 3. *R-en* utgjorde fordom i Sverige den högre afdelningen af adeln.

RIDDAREVISA, f. 1. Folkvisa, hvari besjüngos riderliga dater, riderliga mäns öden, o. s. v.

RIDDARGODS, n. 3. (i Tyskland) Ett gods, hvaraf fordom riddartjänst utgjordes.

RIDDARHUS, n. 3. 1) Den byggnad, der ridderskapet och adeln vid riksdagar hafva sina sammanträden. — 2) (fig.) Ridderskapet och adeln, såsom stånd vid riksdagarna.

RIDDARHUS-DIREKTION, ----- rächtschön, f. 3. Sju af ridderskapet och adeln vid hvarje riksdag in pleno valde personer, hvilka förvalta ridderskapets och adelns penningfonder, samt värda sjelfva riddarhuset med der förvarade arkiver af riksdagshandlingar.

RIDDARHUSKANSLI, --- kansli', n. 3. De tjänstemän, som biträda ridderskapet och adeln vid riksdagarna och deremellan riddarhusdirektionen vid expedierande af skrivelser och beslut.

RIDRARHUSORDNING, f. 2. Den stadga, söm ridderskapet och adeln med konungens bifall uppgjort för sitt representationssätt och ärendenas föredragning på riddarhuset.

RIDRARHUS-SEKRETERARE, ----- tärare, m. 3. Tjänsteman, som står i spetsen för riddarhuskansliet och förer protokollet vid adelns sammanträden under riksdagarna.

RIDRARHUS-STIPENDIUM, ----- på mndi-umm. n. 3. pl. — *dier*. *R-er* kallas vissa understöd för studerande af adlig börd vid universiteterna, hvilka utdelas af riddarhusets fonder.

RIDRARHUS-UTSKOTT, n. 3. *R-et* kallas den afdelning af ridderskapet och adeln, som väljes vid hvarje riksdag, för att till afgörande af ståndet bereda sådana frågor, som uteslutande angå ridderskapet och adeln.

RIDRARORDEN, m. 2. pl. — *ordnar*. 1) (i medeltiden och sednare) a) *Andlig r.*, förening af personer, hvilkas mål var sjukas skötsel samt kristna religionens utbredande och beskydd, under iakttagande af vissa regler, liknande munkordnarnes. *Första andeliga r. var Johannits af Jerusalem orden, öfven kallad Johanniterorden*. — b) De världsliga *Riddarordnarne* bildades efter de andliga och utgjorde föreningar af personer, som förenade andaktsöfningar med riderliga öfningar, utmärkte från andra genom vissa yttre kännetecken. — 2) I närvarande tid äro *Riddarordnarne* af furstarna stiftade föreningar, till hvilkas ledamöter af dem utnämns personer, som isynnerhet utmärkt sig genom förtjänster emot fursten eller staten, och hvilka sedan såsom medlemmar af orden få nyttja vissa yttre utmärkelsetecken. Sådana äro i Sverige: Serafimer-, Svärds-, Nordstjerne-, Vasaorden och Carl XIII:s orden.

RIDRARROMAN, --- än, m. 3. 1) Hjeltedikt eller roman, som firade en eller flera af medeltidens utmärktaste riddare. — 2) Roman, hvari skildras det fordna riddarväsendet.

RIDRARRUSTNING, f. 2. Den vapenrustning, forntidens riddare buro.

RIDRARSAAL, m. 2. 1) Ceremonisal på fordna riddareborgar. — 2) Sal, der riddarne, som tillhöra en viss orden, eller adeln, vid högtidliga tillfällen församlas sig. — 3) Älderdomlig, i götisk smak stråd, rymlig sal.

RIDRARSKÅDESPEL, n. 3. Skådespel, hvari skildras riddartidens seder.

RIDRARSLAG, n. 3. Högtidlig ceremoni, då en ädling, efter föregångna pröfvoår och aflagda prof, medelst tre slag af ett svärd öfver axeln dubbades till riddare. Se äfv. *Dubning*.

RIDRARSPEL, n. 3. Se *Tornerspel*.

RIDRARSPORRE, m. 2. pl. — *sporrar*. Örtsläktet *Delphinium*. *Svensk R.*, en art deraf, som växer i åkrar bland råg, med vackra blå blommor. *D. Consolida*. *Romersk R.*, blomsterväxt med röda, violetta, blå och hvita blommor, ofta dubbla. *D. Ajacis*.

RIDRARSTJERNA, f. 1. Se *Ordensstjerna*.

RIDRARSTÄND, n. 3. 1) Medeltidens riddare såsom särskilt stånd betraktade. — 2) Se *Adelsstånd*. — 3) De adelige riddargodsägarna i ett land, såsom stånd betraktade.

RIDRARSYN, f. 3. Så kallades den synerätt, som, då ändring blifvit sökt emot lagmansrätts utslag, af konungen förordnades, bestående af ett rikets råd, eller den i heder och embete närmast var, med fyra andra lagfarna och ojämfaktiga män, jemte häradsnämnd, som ej vid föregående syner närvarit.

RIDRARVÄSENDE, n. sing. *R-t*, samtliga hos medeltidens riddare öfliga seder och bruk.

RIDRARÖFNING, f. 2. Ridderlig öfning.

RIDDERLIG, a. 2. 1) Som tillhör, har afseende på, tillkommer, egnar, anstår en riddersman. *R-a öfningar, bedrifter*. *R. värdighet*. — 2) Af idla, upphöjda tänkesätt, såsom forntidens riddare vanligen skildras. *En r. man*.

RIDDERLIGEN, adv. Se *Ridderligt*.

RIDDERLIGHET, f. 3. Ridderlig karakter, ridderliga tänkesätt, ridderligt handlingsätt.

RIDDERLIGT, adv. På ett ridderligt sätt, såsom en riddare egnar och anstår.

RIDDERSKAP, n. 3. o. 3. 1) Se *Riddarstånd*, 1 och 3. — 2) Se *Ridderklass*. *R-et och adeln*.

RIDDERSMAN, m. 3. pl. — *män*. 1) Se *Riddare*. — 2) (nu, i allm.) Adelsman.

RIDDYNA, f. 1. Med hår stoppad dyna, som begagnas i st. f. sadel.

RIDHANDSKE, m. 2. pl. — *handskar*. Handske, som brukas vid ridning.

RIDHÄST, m. 2. Häst, som är bestämd till ridning (i motsats till Vagn- och Arbetshästar).

RIDIKYL, -- y', a. 2. (fr. *Ridicule*) Löjlig. — *S. m. 3. Se Retikyl*.

RIDIKYLISERA, v. a. 1. Förlöjliga.

RIDKLÄDER, 3. pl. Kläder, som begagnas vid ridning.

RIDKLÄDNING, f. 2. Ett slags mycket lång klädning af kläde för fruntimmer, då de rida.

RIDKNEKT, m. 2. Stalldräng, som har en eller flera ridhästar att ansa, och följer sin herre till häst, då han rider ut.

RIDKONST, f. 3. Konsten att med behag, skicklighet och säkerhet betjena sig af hästen till ridning.

RIDMÄSTARE, m. 3. Lärare i ridkonsten.

RIDNING, f. 2. Handlingen, då man rider.

RIDPISKA, f. 1. Se *Ridspö*.

RIDROCK, m. 2. Ett slags kort rock, som brukas vid ridning.

RIDSADEL, m. 2. pl. — *saddlar*. Sadel, som begagnas vid ridning. — Brukas till skillnad ifrån Klöfsadel.

RIDSKOLA, f. 1. Undervisningsanstalt för ridning.

RIDSPÖ, n. 4. Kort spö af fiskben eller rotting, som begagnas vid ridning, öfverflädat med tråd o. s. v., samt med knapp och rem i öfre ändan.

RIDSTÖFVEL, m. 2. pl. — *stöflar*. Stöfvel, som begagnas vid ridning, med skaft, som går upp öfver knät.

RIDSÅR, n. 3. Skafsår på lären, uppkommet genom långt fortsatt ridning.

RIDSÄLLSKAP, n. 3. Litet sällskap af personer, som rida för sitt nöje. — *Syn.* Kavalkad.

RIDT, m. 3. 1) Se *Ridning*. *Under r-en*. — 2) Utgård till häst. *Göra en r. hvarje morgon*. — Deraf *Lust-, Promenadridd*.

RIDTYG, n. 3. Samteliga persedlar, som begagnas för en häst vid ridning.

RIDVÄG, m. 2. Väg, som endast kan begagnas till ridning.

RIFFKLOFVE, m. 2. pl. — *klofvar*. Ett slags skruvklöfve med lutande käftar.

RIFHÄLL, f. 2. Stenhäll, hvarpå färg rifves.

RIFJERN, n. 3. Verktyg af bleck, hvarpå skorpar, bröd, socker, morötter o. d. finrifvas.

RIFKAM, m. 2. pl. — *kammar*. Se *Brytkam*.

RIFNING, f. 2. 1) Handlingen eller verkningen, då något rifves. — 2) Se *Friktion*.

RIFPLÅT, m. 2. Plåt, hvarpå färg rifves.

RIFSKÅL, f. 2. Ett slags flatare, skålförmig mortel, som begagnas på apotek.

RIFSTEN, m. 2. 1) Se *Rifhäll*. — 2) Se *Löpare*, 4.

RIFTYG, n. 3. Den del af en elektricitetsmaskin, hvarmed glasskivan eller cylindern rifves, bestående af med tagel väl stoppade läderdynor, bestrukna med ett tenn- eller zinkamalagama, och hvilka genom fjädrar hållas hårdt tryckta intill glasskivan eller cylindern.

RIFVA, v. a. o. n. 3. Impf. Ref. 1) a) Med klor eller naglar gifva skräma, sär. *Blifva rifven af ett lejon, en varg, en katt*. *R. en i ansigtet*. *R. ihjel*, döda medelst rifning med klorna. — I folkspråket brukas *Rifva* ensamt i samma mening som ihjelrifva, när det är fråga om varg, t. ex.: *Flera kor hafva i sommar blifvit rifna af varg*. — *R. ut ögonen på någon*, med klor eller händer utrycka dem. — b) Med klor eller naglar röra upp. *R. i jorden*. *Fågeltarna r. i mulen*. *R. regn*, behåda regn, såsom vissa fåglar, då de rifva i jorden: (fig. pop.) röra upp himmel och jord, rasa. *R. upp*, se *Upprifva*. — 2) Säges äfv. om spetsiga eller kantiga föremål, som förorsaka skräma eller sär. *Han stötte mot en spik, som ref honom i ansigtet*. — 3) Rycka. Endast i förbindelse med partiklar, t. ex.: *R. af, bort*, rycka bort, t. ex.: *R. löfven af en quist; r. mössan af någon; r. skinnen af gröt; r. allt häret af sig*. *R. ifrån*, rycka fram. *R. ifrån*, fränrycka. *R. ned, omkull*, nedrycka, omkullrycka. *R. upp*, se *Upprifva*. *R. åt sig*, se *Rafsa åt sig*. — 4) (neutralt) Hastigt fara fram och åter med händerna, t. ex. under det man genomsöker något. *R. i sina gömmor, i ett sköpp, en koffert, efter något som man saknar*. *R. fram*, leta fram genom rifvande i en hop saker. *R. ifrån sig*, med skyndsomhet göra ifrån sig, vara flink, hurtig i sina göromål. *R. upp*, se *Upprifva*. (Talesätt) *Stormen, blåsvädrat rifver upp regn*, medför regn. *R. ut en kolmilla*, utraka kolen ur densamma. — Impersonelt säges i folkspråket: *Det rifver af*, det går an. — 5) Fint sönderdela ett ämne genom krossning eller afnötning, under det man häftigt förer handen eller händerna fram och åter. *R. färg*, till allra finaste pulver sönderkrossa färg på en rifhäll o. s. v., medelst löpare. *R. bröd, morötter*, på rifjern söndermala dem. — 6) Siåta tvärs af, siåta sönder. I samma mening säges *R. sönder, i tu, i stycken*. *R. ett bröd i två stycken*. *R. ett pappersark i två delar*. *R. sönder en bok*. — *R. af, bort*, se *Afrifva*, *Bortrifva*. — 7) *R. eller r. ned, omkull*, se *Nedrifva*. *R. ett hus, en fästning, en mur, en bro*. — 8) (neutralt) Säges om ämnen, hvilka förorsaka en liksom rifvande känsla. *Pepparn rifver i halsen, i magen*. — *R. sig, v. r.* 1) Förå naglarna mer eller mindre hårdt fram och tillbaka öfver huden på något ställe af kroppen. *R. sig på näsan, i hufvudet, bak öronen*. — 2) Få skräma, rispa på något ställe af kroppen

eller kläderna, genom något spetsigt eller kantigt. *R. sig på en nål, en spik.* — *R-s, v. d. 1)* Nyttja naglarna att riva med. *Aj! han rifs.* — *2)* Riva hvarandra. *R. och stillas.* — *R-nde,* part. akt. Brukas i folkspråket adjektivt, i betydelsen: Rask, hurtig, driftig, t. ex.: *Han är mycket r. af sig.* Hänför sig till hem. *3.* — *Rifven,* part. pass. *R-et bröd,* på rifjern söndermuladt.

RIFVANDE, n. 4. Se *Rifning*.
RIFVARE, m. 5. Insektslägget Hispa.
RIFVEBRÖD, n. sing. Se *Rifvet bröd* (under *Rifva*).

RIFYTA, f. 1. *R. på en landkrona,* se *Slete*.
RIFÅL, m. 2. (tekn.) Benämning på de finaste af de verktyg, som begagnas till upprymning eller upprifning.

RIGEL, **RIGLA,** se *Regel, Regla*.
RIGORISM, -ism, m. 3. Ytterlig stränghet i sedeläran eller iakttagandet af vissa regler.

RIGORIST, -ist, m. 3. En, som yrkar alltför stränga grundsåter i moral, religion.

RIGORÖS, -ös, a. 2. Ytterligt sträng.

RIGTA, **RIGTIG,** m. fl., se *Rikta, Riktig, &c.*

RIGÖR, -ör, m. 3. (lat. *Rigor*) Ytterlig stränghet.

RIK, a. 2. 1) Som har mycket penningar, stora ägodelar. *En r. man. R-a mannen i evangelium. Lefva med r-a mannen,* i stort öfverflöd och vällust. *Han är r. som hafvet är djupt,* ofantligt rik. *R-t parti, gifte,* hvarigenom man erhåller stor rikedom. — *Syn.* Bemedlad, Förmögen, Välmående. — 2) Som har öfverflöd på något. *Ett land, r-t på säd, metaller. R. på dygd och skönhet. R. på ljusva minnen. En skrift, r. på tankar, idéer. Vara r. på utvägar.* — 3) Ymnig, bördig, fruktbar. *R. skörd. Ett r-t land. R-a grufvor,* mycket gifvande. *Ett r-t hår,* långt och tjockt. *Ett r-t språk,* rikt på ord och ordvändningar. *R. utkomst, god, riklig. R-t ämne,* hvarom mycket kan sägas. — 4) Kostbar, dyrbar. *R-a möbler, tyger. Ett r-t broderi.* — Brukas ofta substantivt, t. ex.: *Den r-e och den fattige. Låna åt en r.*

RIKE, n. 4. 1) Stat, styrd af en kejsare eller konung. *Ett stort, litet, mäktigt r.* *Ett r-s gränser.* I uttrycket *Rikens ständer* bibehåller sig ännu den gamla genitiven. Man säger dock äfven: *Rikets ständer.* (Fig.) *Guds r.,* det tillstånd, då menniskan öfverläter sig åt Gud såsom ledare af hennes öde. *Christi r.,* kristna läras utbredande på jorden. *De dödas r.,* tillståndet efter döden. *Det himmelska r-et,* den saliga evigheten. *Nådens r.,* nådens tillstånd. *Naturens r-n,* de tre stora delningar, i hvilka man indelat alla ting i naturen, nämligen: Djur-, Växt- och Stenriket (jfr. dessa ord). — 2) Regering, styrelse, valde. *Och på hans r. skall ingen ände vara.* — *Ss. Riksgrundlag, -gräns, -styrelse.*

RIKEDOM, m. 2. 1) Stora ägodelar, vare sig i löst och fast eller penningar. *R. ger ej alltid sällhet. Stora r-ar. Samla stor r.* — *Syn.* Förmögenhet, Välmåga. — 2) Öfverflöd på något. *R. på säd, metaller. R. på idéer. Ett språks r.,* dess öfverflöd på ord och uttryck. — 3) Öfverflöd på naturläster. *Naturen utbreder här all sin r.* — 4) Dyrbarhet, kostbarhet. *Hvilken r. i hans klädes!* [Rikdom.]

RIKELIG, m. fl. se *Riklig, &c.*
RIKEMANSSJUKA, f. sing. (pop.) Gikten.
RIKHALTIG, a. 2. Som i ymighet håller

ett visst ämne; mycket gifvande. *R. malm. R. grufva. R-t ämne,* hvarom mycket kan sägas. — *Rikhaltighet, f. 3.*

RIKHET, f. 3. (föga brukl.) Rikedom, öfverflöd.

RIKLIG, a. 2. Ymnig, öfverflödande, i fullt mått tillräcklig. *R. skörd. Hafva sin r-a utkomst.*

RIKLIGEN ell. **RIKLIGT,** adv. I rikt mått, ymnigt. *R. utrustad af naturen. R. gifva af sitt öfverflöd.*

RIKOCHETT, rikschätt, m. 3. (fr. *Ricochet*) Gräsnig, studsning. [Rico —.]

RIKOCHETTERA, rikschättära, v. n. 1. (fr. *Ricocheter*) Gräsa, studsa. [Rico —.]

RIKSADEL, m. sing. (ford. i Tyskland) De af adeln, som omedelbart lydde under kejsaren och riket, utan att vara någon furste underdäniga.

RIKSAKT, m. 3. 1) Dom af öfverhufvudet i det forndna tyska riket, hvarigenom någon förklarades fälgelri i hela riket. — 2) (i Sverige) Den urkund, som innehåller stadgandena för Sveriges och Norges förening.

RIKSAMIRAL, ---äl, m. 3. Så kallades i äldre tider högsta chefen för sjöförvaltningen i Sverige.

RIKSANTIVARIE, riksanntivarie, m. 3. Embetsman, som har sig uppräget att värda vitterhets-, historie- och antiqvitets-akademiens fornsamlingar, samt att hafva närmaste tillsyn öfver fornlemningarna i riket.

RIKSARFVINGE, m. 2. pl. — *arfvingar,* Arfvinge till ett rike, tronarfvinge.

RIKSARKIV, riksartriv, n. 3. o. 3. 1) Ett rikets arkiv. — 2) Det forndna tyska rikets arkiv. [-arehif.]

RIKSARMÉ, m. 3. Armé, som vid infallande krig af tyska riket till dess försvar uppställes.

RIKSBANER, -är, n. 3. 1) Ett rikets hufvudbaner. — 2) Det forndna tyska rikets hufvudbaner, som utbreddes, då alla rikets vasaller kallades i fält.

RIKSBANK, m. 3. Bankrörelse, som drivres för ett rikets räkning.

RIKSBARON, -ön, m. 3. Tysk friherre, som lydde omedelbart under kejsaren och riket.

RIKSDAG, m. 2. Sammankomst af rikets ständer, för att öfverlägga om rikets angelägenheter.

RIKSDAGSBESLUT, n. 3. Sammandragen under rättelse om hvad som vid en riksdag blifvit beslutadt, och hvilken vid riksdagens slut utfärdas.

RIKSDAGSKALLELSE, f. 3. Kallelse till riksdag, som utfärdas af ständerna sjelfva till lagtima riksdag, och af konungen till urtima.

RIKSDAGSMAN, m. 3. pl. — *män.* Person, som antingen på grund af sjelfskrifvenhet eller såsom valdt ombud äger att deltaga i öfverläggningarna vid en riksdag.

RIKSDAGSMANNA-ÄRVODE, n. 4. Ärvo de till riksdagsman, hvilket utgår genom omedelbara sammanskott af de väljande.

RIKSDAGSMANNAVAL, n. 3. Val till riksdagsman, i de tre ofrånse stånden.

RIKSDAGSORDNING, f. 2. Grundlag, som fastställer den ordning, hvilken vid riksdagsförhandlingarna bör iakttagas.

RIKSDAGSORT, m. 3. Ort, der riksdag hålles.
RIKSDAGSPOLETT, -pallätt, m. 3. Den bricka, som vid riksdags början lemnas hvarje

riksdagsman och sedan tjänar honom till bevis, att han är riksdagsman.

RIKSDAGSTID, m. 3. 1) Tid, under hvilken riksdag påstår. — 2) I lag stadgad tid, då riksdag skall hållas.

RIKSDAGSÄRENDER, 3. pl. De allmänna ärender, hvilka äro föremål för öfverläggningarna vid en riksdag.

RIKSDALER, riksdäl'r, m. 3. o. 2. Benämning på ett i flera länder gängbart mynt, som i Sverige är lika med 48 skilling. Skrifves förkortningsvis *Rdr.*

Anm. Har i pl. *Riksdalrar*, då det betyder myntstycke af riksdalers värde, eljest i räkning *Riksdaler*.

RIKSDISKONT, riksdiskå'nt, m. 3. Lånediskont, som för statens räkning inrättades år 1800 och fortför till 1816, hvarefter utlåningen skett för bankens räkning.

RIKSDROTS, riksdrotts, n. 3. o. m. 3. Fordom i Sverige, en af rikets högsta embetsmän, som hade högsta uppseendet öfver lagverket och rättvisans skipande.

RIKSEMBETE, n. 4. Benämning på vissa af de högsta embetena i ett rike, särskilt i det forndna tyska riket. [-ämb —.]

RIKSENS, se *Rike*.

RIKSFANA, f. 1. Ett rikets hufvudfana.

RIKSFÄNDE, m. 3. Ett rikets fiende, särskilt det forndna tyska rikets.

RIKSFRED, m. 3. Allmän fred, som under medeltiden, särskilta gånger, vid strängt straff påbjöds i det forndna tyska riket.

RIKSFULLMÄKTIG, m. pl. — *mäktige.* Se *Riksdagsman*.

RIKSFURSTE, m. 2. pl. — *furstar.* Tysk furste, som sjelfständigt regerade ett större eller mindre område, endast var kejsaren och riket underdänig, samt vid riksdagar ägde säte och stämna på den så kallade *Riksfurstebänken*.

RIKSFURSTLIG, a. 2. Som tillhör eller angår en riksfurste.

RIKSFÖRESTÄNDARE, m. 3. Den, som i konungs stad och ställe förer styrelsen i ett rike.

RIKSFÖRESTÄNDERSKAP, n. 3. En riksföreständares embete, värdighet, styrelse.

RIKSFÖRFATTNING, f. 2. Det sätt, hvarpå styrelsen i ett rike är inrättad.

RIKSFÖRRÄDARE, m. 3. Se *Högförvärdare*.
RIKSFÖRRÄDERI, n. 3. Se *Högförvärdari*.

RIKSFÖRSÄMLING, f. 2. Församling af dertill berättigade personer, som öfverlägga angående allmänna angelägenheter.

RIKSGREFFLIG, a. 2. Som tillhör eller har afseende på en riksgrefve eller riksgrefvarna.

RIKSGREFFSKAP, n. 3. o. 3. En riksgrefves område.

RIKSGREFFE, m. 2. pl. — *grefvar.* Tysk grefve, som lydde omedelbart under kejsaren och riket.

RIKSGREFFVINNA, f. 1. 1) En riksgrefves gemål, dotter eller enka. — 2) Kvinna, som förde styrelsen i ett riksgrefskap.

RIKSGÄLD, m. 3. 1) Se *Riksskuld*. — 2) Se *Riksgäldsmynt*, 2. Brukas för denna betydelse alltid i gen. *Två riksdaler riksgälds.* Skrifves förkortningsvis *Rgs*, t. ex.: *2 Rdr Rgs*.
RIKSGÄLDSKONTOR, riksgäldskäntör, n. 3. Kontor, efter konung Carl XII:s död för statens räkning inrättadt att förvalta den gärd, som ständerna åtog sig till betalande af rikets gäld, men

som numera har uppbröden och förvaltningen af de allmänna beviljningsmedlen.

RIKSGÄLDSMYNT, n. 3. 1) Mynt, som fordom utgafs af riksgäldskontoret. — 2) Brukas nu i dagligt tal endast såsom ett eget räkningssätt för mynt, svarande mot $\frac{2}{3}$ af räkningssättet i Banko.

RIKSGÄLDSSEDEL, m. 2. pl. — *sedlar.* Assignation, som fordom utgafs af Riksgäldskontoret.

RIKSHOFMÄSTARE, m. 3. Benämning i fornda tider på Riksmarskalken.

RIKSHUFVUBOK, f. 3. pl. — *böcker.* Den sammanfattning af statens inkomster och utgifter, som af statskontoret besörjes.

RIKSHUSHÄLLARE, m. 3. Hushållare af ett rikets allmänna hushållning. *Carl XI var en god r.*

RIKSHUSHÅLLNING, f. 2. Se *Statshushållning*.

RIKSHVÄLFNING, f. 2. Statshvälfning i ett rike.

RIKSHÄROLD, rikshäräl'd, m. 3. Embetsman, som i ceremonidragt fungerar vid kröningar, riksdagars utbläsande, o. s. v.

RIKSINSIGNIER, riksinnsig'niär, 3. pl. Se *Regalier*.

RIKSJÄGMÄSTARE, m. 3. Fordom högste uppsyningsmannen öfver alla kronas parker och djurgårdar, med uppsigt öfver hela jägerstaten.

RIKSKAMMARRÄTT, m. 3. Fordom en af de högsta domstolarna i tyska riket.

RIKSKÄNSLER, rikskänslär, m. 3. Fordom, en af rikets högsta embetsmän, som stod i spetsen för kansliet och dess tjänstemän, samt ombestyrdde allt, som rörde de utrikes ärendena, förhandlingar med främmande makter o. s. v. [-canstler, -cantzler, -canceller.]

RIKSKLENOD, -öd, m. 3. *R-er* kallas de juyeler och kostbara smycken, som begagnas vid kröningar och särskilt förvaras såsom staten tillhöriga.

RIKSKRETS, m. 2. Benämning på hvarje af de tio kretsarna i det forndna tyska riket.

RIKSKROPP, m. 2. Stat, isynn. större, helst då den består af flera förenade folk eller nationer.

RIKSKUNNIG, a. 2. Af alla rikets inbyggare känd.

RIKSLAG, m. 2. Allmänt gällande lag i det forndna tyska riket.

RIKSLIKÄRE, m. 3. Normalvigt eller normalmål, hvarefter i hela riket mått, mål och vikt rättas, och som förvaras af Kgl. Landtmätarkontoret.

RIKSLÄN, n. 3. (i det forndna tyska riket) Län, som omedelbart berodde af kejsaren och riket.

RIKSMAKT, f. 3. Ett rikets krigsmakt. Säges mest i fråga om det forndna tyska riket.

RIKSMARKEGÅNG, m. 2. Se *Markegång*.
RIKSMARSK, m. 2. Se *Marsk*.

RIKSMARSKALK, m. 2. Hög embetsman, som står i spetsen för konungens hof.

RIKSMUSEUM, riksmuseum, n. 3. pl. — *museer.* 1) Samling af märkvärdiga konst- och naturalster, kuriosa o. d., som tillhör det allmänna i ett rike. (I Sverige för det närvarande) *Historigiska r.,* det forndna antiqvitets-kollegii samling af alderdomslemningar, jordfynd af värde och dyrbara eller märkliga saker, vid hvilka ett historiskt intresse är förbundet. *Zoologiska r.,* vetenskaps-akademiens samling af djurrikets alster, — 2) Byggnad, der sådan samling förvaras.

RIKSMYNT, n. 3. Mynt, antaget i ett rike att gälla i handel ochandel.

RIKSMÅL, n. 3. Mål, som angår riket.

RIKSMÖTE, n. 4. Se *Riksdag*.

RIKSRIDDARE, m. 5. Medlem af Riksridderskapet.

RIKSRIDDERSKAP, n. 3. o. 3. (i det fordnä tyska riket) Samteliga de riddare, som icke lydde under någon särskilt furste, utan omedelbart under kejsaren och riket.

RIKSRÅD, n. 3. o. 5. 1) (3) Så kallades, före år 1739, samteliga de höga embetsmän, hvilka det tillhörde att i riksstyrelsen bistå konungen med sina råd. — 2) (5) En af dessa embetsmän. — *Ss. R-svärdighet*.

RIKSRÄDINNA, f. 1. Ett riksråds fru eller enka.

RIKSRÄTT, m. 3. Så kallas den domstol, som dömer statsrådets eller högsta domstolens ledamöter, när de blifvit anklagade för embetsfel.

RIKSSAL, m. 2. Stor sal på ett slott, som användes vid vissa riksceremonier, såsom kronningar, sammanträden af folkets ombud, o. s. v.

RIKSSKATTMÄSTARE, m. 3. Fordom, en af rikets fem högsta embetsmän, som stod i spetsen för uppboresverket och rikets kameralverk.

RIKSSKULD, f. 3. Skuld, hvarför ett rike häftar.

RIKSSTAD, m. 3. pl. — *städer*. *Riksstäder* kallades, i det fordnä tyska riket, de städer, som stodo omedelbart under kejsaren och riket, hade själfständig författning samt säte och stämma på riksdagen.

RIKSTALLMÄSTARE, m. 5. Fordom, en hög embetsman i Sverige, som förstod konungens stall, samt derjemte hade uppsett öfver kronans hästar och hästafveln i landet.

RIKSSSTAT, m. 3. Den beräkning öfver Sveriges rikets inkomster och utgifter, som fastställes af rikets ständer vid hvarje riksdag.

RIKSTYRELSE, f. 3. Ett rikets styrelse, regering.

RIKSTÄND, n. 3. Särskilt afdelning af statsborgarne, som äger att genom själfskrifna eller valda ombud på riksdagar eller i riksförsamlingar deltaga i öfverläggningen om sådana riksständer, som tillhöra folkets afgörande. *I Sverige äro r-en fyra: adel, prester, borgare och bönder.*

RIKSTÄTHÅLLARE, m. 3. Den höge embetsman, som står i spetsen för den i Christiania befintliga afdelningen af Norges regering.

RIKSTRUPPER, m. 3. pl. De trupper, som vid infallande krig fordom uppställdes af samtliga stater i det fordnä tyska riket, till dess försvär.

RIKSTYGMÄSTARE, m. 3. Fordom i Sverige, en hög embetsman, som hade uppsett öfver artilleriet och hela försvarsverkets material.

RIKSTÖMMARNE, m. 2. pl. def. (fig.) Rikets styrelse.

RIKSVAPEN, n. 3. Vapensköld, som tillhör något visst rike, och hvarmed detsamma vid offentliga handlingar o. s. v. utmärkes.

RIKSVIGTIG, a. 2. Af vikt för rikets väl.

R-a angelägenheter.

RIKSVÄRDANDE, a. 1. Som angår rikets värd och förvaltning. *R. ärendet.*

RIKSÄMBETE, se *Riksembete*.

RIKSÄPLE, n. 4. En af riksklenoderna, vanligtvis bestående af ett klot med ett kors uppöfver.

RIKSÄRENDE, n. 3. o. 4. Ärende, angelägenhet, som rör riket.

RIKSÖFVERHUFVUD, n. 4. Ett rikets öfverhufvud.

RIKT (i långt), adv. 1) Kostbart, dyrbart. *R. klädd.* — 2) Rikligen, ymnigt. *En r. utfallande skörd.* *R. böljande hår.* *R. försörjd.*

RIKTA, v. a. 1. I. (af *Rik*) Göra rik. *R. någon med gåfvor.* *Denna lyckliga spekulation r-de honom.* — *R. sig.* v. r. Förvärfva rikedom. *R. sig på andras bekostnad.* — *Riktande*, n. 4.

RIKTA, v. a. 1. II. (af *Rak*) Vända åt ett visst håll, en viss punkt. *R. kanonerna mot fästningen, på fästningsporten, åt broöppningen.* *R. kosan till en ort, ställa sina steg, sin färd deråt, för att dit begifva sig.* *R. sina blickar, ögon, på ett föremål, se derpå.* *R. sina blickar mot höjden.* (Fig.) *R. sin uppmärksamhet, på någonting, börja att gifva akt, tänka derpå.* *R. sina afsigter på en sak, göra den till föremål för sina afsigter.* *R. i'n, se Ivarakta.* (Boktr.) *R. formen, gifva den sitt rätta läge.* — *Riktande*, n. 4. [Rigta.]

RIKTARE, m. 3. En, som riktar.

RIKTIG, a. 2. (af *Rak*) 1) Öfverensstämmande med regel, föreskrift, stadgande; utan fel, brist. *R. uträkning.* *R. räkning.* *R-t mål.* — 2) Enlig med sanna förhållandet. *R. beskrifning.* — *Syn. Sann.* — 3) Förnuftig. *Ett ganska r-t handlingssätt.* (Fam.) *icke r. i hufvudet, icke rätt klok.* *Du är r., du!* säges åt någon, som visar mycken djerfhet, oblyghet, tilltagsenhet, o. s. v. — *Syn. Se Rätt.* [Riktig.]

RIKTIGHET, f. 3. Egenskapen att vara riktig. *Jfr. Riktig.* *En räknings, beskrifnings r. R-en af en älgård.* *Det har sin r.,* är verkligen så. [Rigt-]

RIKTIGT, adv. 1) I öfverensstämmelse med regel, föreskrift, stadgande; felfritt. *Räkna, läsa r. Måta r.* — *Syn. Se Rätt.* — 2) Enligt med sanna, rätta förhållandet. *Uret går, visar r. R. beskrifva något.* — *Syn. Se Sant, Rätt.* — 3) Förnuftslenligt; förnuftigt. *Döma r. Handla r. R. gjordt.* *Det är ej r. med honom, det står ej rätt till med honom.* — 4) Öfverensstämmelse med syfte, ändamål, bestämelse, afsigt, o. s. v. *Det har r. kommit fram.* — 5) Verkligen. *Han är r. lofvis.* *Han är icke r. slug.* *Han kan r. bli ond.* — *Int. Rätt!* *R! ganska r!* *R, nu mins jag.* [Rigt-]

RIKTEL, m. 2. (artil.) *R-ar* kallas vissa lösa delar på en kanonlaffett, som vid kanonens riktning skjutas fram eller tillbaka, allt efter den höjning, som åt kanonen skall gifvas. [Rigt-]

RIKTNING, f. 2. 1) Handlingen, då man riktar (II). *R-en af en kanon.* — 2) (mek.) Den rätta linie, i hvilken och efter hvars sträckning en punkt eller kropp rör sig. *Röra sig i sned r. emot ett föremål.* — 3) Den ställning eller det läge, som en hvilande kropp har i hänseende till någon viss trakt. *Ligga i r. åt öster.* — *Syn. Direktion, Kosa, Led.* — 4) (fig.) Siftning. *Allmänna läknesättets r.* [Rigt-]

RIKTNINGSLINIE, f. 3. Den linie, utefter hvilken en kropps eller rörelses riktning går. [Rigt-]

RIKTPUNKT, m. 3. Den punkt, till hvilken en rörelse är riktad, eller slutpunkten af en riktlinie. [Rigt-]

RIKTSKIFVA, f. 1. En lång inskränning,

som i rätt vinkel emot röret delar ett nyckelax i trenne lika delar. [Rigt-]

RIKTSKRUF, m. 2. pl. — *skrufvar.* 1) Ett slags skruf, som användes, för att efter omständigheterna kunna jemka läget af vissa delar i maskiner och instrumenter. — 2) (artil.) Skruf, som begagnas, för att hastigt och säkert kunna höja eller sänka en kanons kammare vid riktning. [Rigt-]

RIM (i kort), n. 5. L. 1) Likjudande slut af versrad, antingen i en stafvelse (*manligt r.*), eller i två stafvelser (*qvinnligt r.*), eller i tre (*löpande r.*) Ord på r., som rimma med hvarandra. *Verser utan r.* (Fam.) *Utan r. och reson,* utan rimlighet, orimligt. — 2) Rimmad vers. *Göra, skrifva, sätta thöp r. Sätta något på r. Ett poem på r.*

RIM (i kort) n. sing. II. Se *Rimfrost*.

RIMFÄTTIG, a. 2. Som har ondt efter rim, svårighet att finna passande rim.

RIMFROST, m. 3. Frusen dag eller dimma.

RIMFRUSEN, a. 2. neutr. — *et.* Betäckt med rimfrost.

RIMFYLLNING, f. 2. Nybildad ord, för att uttrycka det franska *Boul-rimé*, d. v. s. verser, som blifvit hopsatta, för att ifylla på förhand uppgifna enstaka rim.

RIMKLÄPARE, m. 3. Se *Rimmare*.

RIMKONST, f. 3. Konsten att rimma.

RIMKRONIKA, f. 1. Kronika på rimmad vers.

RIMLEXIKON, rimlexikon, n. 3. pl. — *lexika.* Ordbok, som upplager de i ett språk befintliga rim, till lätnad vid versskrifning. — *con.*

RIMLIG, a. 2. Som rimmar sig, öfverensstämmande med förnuftet, med det skickliga och passande; möjlig, sannolik; billig. *Det der låter r-t nog.* *Är det r-t att begära så mycket?*

RIMLIGEN, adv. Se *Rimligtvis*.

RIMLIGHET, f. 3. 1) Egenskapen att vara rimlig. *R-en af en fordran, uppgift.* — 2) Hvad som är rimligt. *Det är ingen r.,* alldeles omöjligt.

RIMLIGT, adv. På ett rimligt sätt. *Ljuga r.,* så att det låter sannolikt.

RIMLIGTVIS, adv. 1) Möjligtvis. *Det kan icke r. vara sant.* — 2) Förnuftigtvis, billigtvis. *Jag kan ej r. begära mer af honom.*

RIMMA, v. a. 1. I. Se *Rimsalla*.

RIMMA, v. impers. 1. II. *Det r-r,* det lägger sig rimfrost på mark och träd, m. m.

RIMMA, v. n. 1. III. 1) Göra rim eller rimmad vers. *Han gör intet annat än r-r.* *R. på ett ord, finna rim dertill.* — 2) Säges äfven om ord, som utgåra rim till andra. *Ett ord, som r-r med ett annat.* *Dessa ord r. väl med hvarandra.* — *V. a.* (fig.) *R. tillsammans, fatta, förstå.* *Det kan jag icke r. tillsammans.* — *R. sig,* v. r. (fig.) 1) Passa tillsammans. *Dessa saker r. sig icke tillsammans.* — 2) Öfverensstämma med förnuft, skicklighet, billighet. *Ett sådant uppförande r-r sig icke.* *Det r-r sig icke att gå så till väga.* — *Syn. Se Passa.* — *Rimmande*, n. 4.

RIMMARE, m. 3. En, som rimmar. Säges ofta förakligt om dåliga poeter. — *Syn. Rimkläpare, Rimsnidare.*

RIMSA, se *Remsa*.

RIMSALTA, v. a. 1. Bestro (färska matvaror, såsom kött, fisk) med ett tunt lager af salt. — *Rimsaltande*, n. 4. o. *Rimsaltning*, f. 2.

RIMSLUT, n. 3. Slutet af en vers, då det rimmar emot slutet af en annan.

RIMSNIDARE, m. 3. Se *Rimmare*.

RIMSNIDARI, n. 3. (föraktl.) Sysselsättning med att rimma.

RIMVIS, adv. På rimmad vers. *En r. skrifven kronika.*

RING, m. 2. Kretsformig kropp. 1) Säges i allmänhet om hvarje kretsformig pjes af metall eller något annat ämne, som sättes omkring en sak, för att fästa, sammanhålla eller pryda den. *R. på en köpp, om ett hjulsnaf, på glasögon.* *R. att hänga nycklar på.* *R. att göra fast skepp.* *R. till handtag.* *R. af guld, silver, koppar, jern, horn, glas, o. s. v.* — Bildar en mängd sammansättningar, såsom Spänning, Hjul-, Nyckel-, Finger-, Armring, m. fl. — 2) (särskilt) Kretsformig prydnad, vanligen af guld eller silver, som bäres om något af fingern. *Bära en dyrbar r. på fingret.* *Sätta en r. på fingret.* — Bildar sammansättningarna Guld-, Hår-, Juvelring, Fästningring, m. fl. — *Syn. Fingerring.*

— 3) Säges om det, som har figuren af en ring, krets, t. ex. öfversta delen af en nyckel, o. s. v. *En svart hund med hvit r. kring halsen.* *En fågel med svart r. omkring ögonen.* *Blåaktig r. kring ögonen,* krets omkring ögonen af blåaktig färg. *R. kring solen, månen, ljus krets omkring dem, härrörande af strålbrytningen i ett omkring dem varande dunstlager.* — 4) En mängd människor eller andra föremål, hvilka stå, ligga eller sitta i en krets. *En r. af dansande.* *Ställa, sätta sig i r. Sitta i r. Slå r. om någon, bilda krets omkring honom.* *Dansa i r. Hålla ut r-en,* utvidga den. *Gå i r.,* vara kretsformig. — 5) Högst uppfästad ring af jern, som af de tållande vid en ringrännning borde på lansudden nedhämtas under starkaste ridt. *Taga r-en.* *Ränna till r-s,* tälla vid en ringrännning. — 6) *Se Safring.* — 7) Ringformigt legd hunt af metalltråd. — 8) (astr.) *Saturni r.,* en dubbel krets, som omgifver denna planet. — *Ss. R-formig, -formighet, -formigt, -lik.*

RINGA, v. a. 1. I. (af *Ring*) 1) Förse, omgifva med ring, påsätta ring. *R. ett hjul, beslä det med skenor.* *R. ett svin, sätta ring i dess trycke, för att hindra det att böka.* *R. ett sto, genom anbringande af ring förekomma dess bestigning af hingst.* *R. i'n, åt, se Inringa, Ut-ringa.* — 2) (jäg.) Gå omkring en trakt, för att tillse, om utspår finnas. *R. en björn.* — *Syn. Holma, Vänga.* — *Ringande*, n. 4.

RINGA, v. n. o. impers. 2. II. 1) Säges om kyrk- eller smärre ringklockor, då de sättas i rörelse, så att kläppen får fram och tillbaka mot sidorna och derigenom flera upprepade klingande ljud uppkomma. *Klockorna r.* Brukas för denna bem. mest impersonellt, t. ex.: *Det ringar.* *Det ringar första, andra gång* (till gudstjenst). *Det ringar samman, sista gång* till gudstjensten. — 2) Säges om det ljud, klingande en ringning, som stundom låter höra sig i öronen. *Det ringar för örat, i öronen på mig.* — 3) Sätta en kyrkklocka eller smärre ringklocka i rörelse, så att hon ger ifrån sig de klingande ljud, som kallas ringning. *R. med kyrkklockor, med en ringklocka.* *R. i klockan.* *R. till otlesängen.* *R. för ett lik, ringa i kyrkklockorna, för att tillkännagifva en persons frånfälle.* *R. åt, efter, på sin betjent, genom ringning i ringklocka kalla honom.* *R. thöp, genom ringning hopkalla.* *R. till bords, genom ringning kalla till spåning.* —

4) R. med benen, sitta och svänga benen fram och tillbaka. — Ringande, n. 4.

RINGA, a. oböjl. III. (Kompar. Ringare, Superl. Ringast) Ej stor, föga betydlig, helt liten. En r. skänk. Af r. värde. R. sak. R. hopp. R. förstånd. R. halt. Denna stad har en ringare befolkning än den andra. Ringaste eftertanken hade bort säga dig det. — Syn. Se Liten. — 2) Låg. R. härkomst, stånd, börd. — Adv. (Kompar. Ringare, superl. Ringast) Ej mycket, helt litet, föga. R. akta, skatta, värdera. Jag aktar honom ringare än den sämsta dräng. Ringast aktad af alla. Ej det ringaste, ej det minsta. — Syn. Se Föga.

RINGAKTA, v. a. 1. (nybildadt ord) Ringa akta. — Ringaktande, n. 4. o. Ringaktning, f. 2.

RINGARE, RINGAST, se Ringa, III. RINGARE, m. 5. — GERSKA, f. 1. Person, hvars befattning är att ringa i kyrkklockorna, till gudstjänst, för lik, o. s. v.

RINGBLOMMA, f. 1. Allmänt känd trädgårdsväxt, med brandgula ringformiga blommor. Calendula officinalis.

RINGBORSTE, m. 2. pl. — borstar. En ört med röda blommor, på bergiga ställen. Clinopodium vulgare. Kallas äfv. Bergmynta.

RINGBROSK, n. 5. (anat.) Ett ringformigt brosk i struphufvudet.

RINGBRYNJA, f. 1. Fordom bruklig brynja af sammanfästade metallringar.

RINGBULT, m. 2. (skepp.) Bult, i hvars ena ända är ett öga, hvori en rörlig ring blifvit fastsmidd.

RINGDANS, m. 2. Dans, då de dansande hålla i ring.

RINGDUFVA, f. 1. En art af dufvorna, blågrå, med ett bredt, hvitt band under den långa stjerten. Columba Palumbus.

RINGEL, r'ingl', m. 2. pl. ringlar. 1) Ring, krets, t. ex. på vattenytan, då man ikastar en sten. — 2) Ringformig bukt, krökning; ringformigt hvarf. Ringlarne af en orm.

RINGELHORN, n. 3. Se Målhorn.

RINGFINGER, n. 5. Benämning på fingret emellan III- och mellanfingret.

RINGFODRAL, n. 3. o. 5. Fodral för ringar.

RINGHALTIG, a. 2. Af ringa halt, värde; som icke har sin rätta halt. R. malm. R-t mynt. — Ringhaltighet, f. 5.

RINGHET, f. 3. Egenskapen att vara ringa; obetydlighet, läghet.

RINGKALKIG, a. 2. (bot.) R-a kallas den afdelning af Monokotyledonerna, hvilkas blomkalk har bladen eller likarna i krans.

RINGKOTA, f. 1. (veter.) Benutväxt kring kronleden på en häst.

RINGKRAGE, m. 2. pl. — kragar. Bred, utviken, krusad eller veckad krag af fint lärft, som går rundt omkring halsen.

RINGLA SIG, v. r. 1. 1) Lägga sig i ring. Ormen r-de sig. — 2) Bilda ringlar. Vattnet r-r sig.

RINGLÄGGA, v. a. 2. (böjes som Lägga) Lägga i ring. — Ringlägd, part. pass. R. orm, som ligger i ring.

RINGMASK, m. 2. R-ar kallas fjerde klassen af Leddjuren, innefattande dem, som äro utan fötter, kroppen med mjukt öfverdrag, mest masklik.

RINGMUR, m. 2. Mur, som omger en stad, utan vallgång.

RINGMUSKEL, m. 3. pl. — muskler. Benämning på de muskler, hvilka sluta sig som en ring kring öppningar, för att tillsluta eller öppna dem.

RINGMÅTT, n. 5. Så kallas metallringar af olika vidd, som tjena till mått vid förfärdigandet af guldringar.

RINGNAGEL, m. 2. pl. — naglar. (artil.) Hvarje bult med en ring eller ögla ofvantiil.

RINGNING, f. 2. 1) Handlingen, då man ringar. Jfr. Ringa, I. — 2) Handlingen, då man ringar. Jfr. Ringa, II. — Bildar sammansättningsarna Klock-, Aftonsångs-, Högmässa-, Likringning, m. fl.

RINGORM, m. 2. 1) (prov.) Se Snok. — 2) Ett slags orm i S. Amerika, betäckt med en hornaktig hud af fjäll, som äro färade på tvären, så att ormen synes bestå af ringar. Amphibæna alba et fuliginosa.

RINGORMAROT, f. 3. pl. — rötter. Se Svinnrot.

RINGRÄNNING, f. 2. Riddarspel, hvarvid de tällande, under starkaste ridt kring en kretsformig bana, borde med lansspetsen nedtaga ringar, som voro fästade högt upp på invid banan stående stolpar.

RINGSPETT, m. 2. Se Lilla Hackspetten.

RINGSVALA, f. 1. En art svala med mycket korta ben. Hirundo apus.

RINGTALIG, a. 2. Se Fätalig. — Ringtalighet, f. 3.

RINGTRÄST, m. 2. En art af Trastsläktet, svart, med en stor halfmånsformig, hvit eller rostgrå fläck på bröstet. Turdus torquatus.

RINGTÅNG, f. 3. pl. — tänger. Ett slags tång, som begagnas att böja träd och bleckstrimlor båg- eller ringformigt, då radien skall vara något stor.

RINGVIS, adv. I ringar.

RINGÄRLA, f. 1. Se Sadesärsla.

RINKINKA, v. n. 1. (sjöt.) Slita lös och ostadig, vara illa fastgjord.

RINNA, v. n. 3. Impf. sing. Rann; pl. Runno. Sup. Runnit. Part. pass. Runnen. Betyder ursprungligen: Löpa. 1) Flyta. An rinner genom ett fruktbart land. Blodet rinner långsamt i ådrorna. R. af, bört, se Afrinna, Bortrinna. R. ihöp, sammanflyta; se äfv. Löpna, Lesra sig. R. in, upp, ut, se Inflyta, Upprinna, Utrinna. R. ut, (om floder) se Utfalla. R. öfver, flöda öfver bräddarna. (Fig.) Sinnat rann öfver för honom, han blef het, ond. Det rann mig i sinnet, i hägen, det föll mig in. — Syn. Se Flyta. — 2) Säges äfven om vissa ämnen, som bestå af helt små likartade partiklar, då de röra sig nedåt. Sanden rinner ur timglaset. Säden rinner ur aacen. Fig. säges äfv. Timglaset rinner, d. v. s. säden i timglaset. — 3) Vara otät, läcka. Tunnan rinner. — 4) Gifva ifrån sig en flytande vätska. Såret rinner. Ögonen r. Ljuset rinner, talg flyter ned utåt dess sidor. R. af, se Afrinna, 2. — 5) (fig.) Förflyta. Tiden rinner fort. — R. ade, part. pres. Brukas nästan adjektivt i uttrycken: R. vatten, flytande, t. ex. strömmar, är (till skillnad ifrån Stillastående vatten). R. ögon. R. näsa. — Rinnande, n. 4.

RIPA, f. 1. Ett slagte af Hönsfågla. Lagopus. Se vidare Dalripa och Fjällripa.

RIPBÄR, n. 5. Se Fjällbär.

RIPORRE, m. 2. pl. — orrar. Ett slags fågel, som är batard af orre och ripa.

RIPRIS, n. 5. Se Fjällbjörk.

RIS, n. 5. I. I pappersräkning = 20 böcker. Jfr. Bok, 2.

RIS, n. sing. II. Ett mycket gifvande sädeslag, inhemskt i Asiens tropikländer. Oryza sativa. — Ss. R-halm, -land, -mjöl, -åker.

RIS, n. 5. III. 1) (i singular) Torra qvistar eller smärre grenar; äfv. afhuggna torra buskar. Bränna r. En knippa r. R. att risa arter med. — 2) Sammanbundna färska björkqvistar, af hvilka löfvet blifvit afrepadt, och som nyttjas till bestraffning för barn eller qvinor. Gifva ett barn r., bestraffa det med slag deraf på bakandan. Få r., blifva sålunda bestraffad. Slita r., säges om qvinnor, som enligt laga dom blir straffad med ris. (Talesätt) Vara vuxen ifrån r-et, vara för gammal att blifva straffad, tuktrad, handterad som ett barn. Bind r. åt sin egen rumpa, ådraga sig sjelf skada, lidande genom anordningar, förfoganden, stadganden, som voro riktade mot andra. — 3) (fig.) Svår plåga. — Deraf Plågoris. — 4) (i sing.) Brukas, mest i sammansättningar, om vissa smärre bärbuskar, t. ex.: Lingon-, Mjölön-, Blåbärsris. Plocka bären, utan att upprycka r-et. — Ss. R-hög, -knippa, -qvist, -stängsel.

RISA, v. a. 1. (af Ris, III) 1) Sätta ris till stöd för växter. R. årtel, lägga ris på årtäkern, till stöd för de uppväxande årterna. — 2) R-skog, rensa den ifrån ris o. d. — 3) (fig.) Straffa, tukta, aga. R. och lösa. — Rísande, n. 4.

RISBADSTU, r'isbadstu (i dagligt tal: r'isbåsstu) Beträffning medelst slag på bakandan med ris. Ge någon r. Få r.

RISBUSKE, m. 2. pl. — buskar. Buske, full med ris.

RISGRYN, n. 5. (mest i plur.) Gryn, malda af ris (II). — Ss. R-sgröt, -ssoppa, -skaka, -svälling. Man säger äfv.: Risgröt, Ris-soppa, Riskaka, Risvälling.

RISGÅRD, m. 2. eller

RISHAG, n. 5. Stängsel af ris.

RISICO, r'isiko. (ital.) Så kallas, i handels-språket, de faror, för hvilka en assurerad sak är utsatt under en sjöresa.

RISK, m. 5. (fr. Risque, ital. Risico) Fara, äfventyr.

RISKA, r'iska, f. 1. En art af Hattsvamparna, som användes till matredning. Agaricus delicatulus.

RISKABEL, -åbl', a. 2. (fr. Risquable) Äfventyrlig, vådlig.

RISKERA, v. a. 1. (fr. Risquer) Äfventyra, våga. R. lifvet. R. att förlora allt.

RISKORALL, --äll, m. 5. Ett slagte af Rörpolyperna, bestående nästan af hårfina, mycket greniga rör, fullsatta med trattlika taggar, hvar och en innehållande en poly, lik Hydran. Finnes ofta krypande som fint ris på hafstäng. Scrtularia.

RISMJÖLK, f. sing. Mjölk, kokt med ris-mjöl, grädda, ägg, kanel, socker och citronskal.

RISMJÖLSGRÖT, m. 2. Ett slags gröt, kokad af sot mjölk med fint rismjöl.

RISP, n. 5. I. (fam.) Se Nappatag.

RISP, m. 2. II. (prov.) Röd vinbärsbuske.

RISP, m. 2. III. (fam.) För tillfället framdukad, lätt måltid. — Deraf Frukostrisp, Qvällrisp.

RISPA, f. 1. 1) Ställe i tyg, der en eller flera trådar blifvit urdragna. — 2) Rispadt ställe på huden.

RISPA, v. a. 1. 1) Urdraga, slita bort trådar på ett ställe i tyg. R. ett tyg. R. upp, se Upprispa. — 2) Med något hvasst göra en djup

rispa i ytan af en sak. R. skinnat på handen. R. upp, se Upprispa. — R. sig, v. r. Säges om tyg, då tråderna deri af sig sjelfva skilja sig åt. — Rispende, n. 4. o. Risping, f. 2.

RISPIG, a. 2. Full af rispor.

RISSEL, n. 5. Stort säll.

RISSELLA, v. a. 1. Låta gå genom rissel. — Risslande, n. 4.

RISSELLARE, m. 5. En, som risslar.

RISSELLITNING, f. 2. Bestraffning med ris.

RISSPIRITUS, m. sing. Se Arack.

RIST, m. 2. Se Plogrist.

RISTA, v. a. 1. o. 2. I. Med udden af något hvasst, skärande verktyg göra en djup inskärning i ett föremål. R. med knif i trä. R. runor i sten. R. sitt namn i barken af ett träd. R. in, upp, se Inrita, Upprista. — Ristande, n. 4. o. Ristning, f. 2.

RISTA, v. a. o. n. 1. o. 2. II. Skaka med häftiga ryck. R. ett träd. R. på hufvudet. R. af, ned, se Afrista, Nedrista. — Ristande, n. 4. o. Ristning, f. 2.

RISTORNO, rist'arno. (ital.) Så kallas, i handelsstil, återbetalning af hela eller en del af den betingade assurancespremien, i fall assurancen upphäfvos eller fartyget icke gör hela resan.

RITA, v. a. o. n. 1. Med något spelsigt, ett ritstift, en blyertspenna o. s. v., afbildna en sak på ytan af ett föremål. R. i sanden med sin häpp. R. med ritstift, med blyertspenna. R. ett hus, R. efter, efterbildna genom ritning. R. före, r. för en, rita något för en annan att rita efter. R. af, upp, se Afrita, Upprita. R. sig in, se Inrita sig. R. ut, göra teckning till ett mönster; äfv. (fig.) öfverdrivet vidlyftigt beskrifva. — Ritande, n. 4.

Anm. Skillnaden emellan Rita och Teckna är egentligen den, att man ritar efter enkel, mått och lineal, men tecknar på fri hand. Denna skillnad iakttagas dock sällan.

RITARE, m. 5. En, som ritar.

RITBLY, n. sing. Se Blyerts och Blystift.

RITBOK, f. 3. pl. — böcker. Bok med innehållade rena pappersblad att rita på; äfv. bok, innehållande ritningar.

RITBORD, n. 5. Bord, som begagnas att rita på.

RITBRÅDE, n. 4. Glatt bråde, hvarpå papper klistras, att derpå teckna eller måla.

RITCIRKEL, m. 2. pl. — cirklar. Cirkel-instrument, som begagnas till afmätning vid ritning.

RITGULD, n. sing. Se Musselguld.

RITKOL, n. 5. Stift af träkol, hvarmed teckningar utföras.

RITKONST, f. 5. Konsten att med ritstift o. s. v. afbildna något på en yta. — Jfr. Anm. vid Rita.

RITMÄSTARE, m. 5. Lärare i ritkonsten.

RITNING, f. 2. 1) Handlingen, då man ritar. — 2) Något, som blifvit ritadt; ritad figur; ritadt helt stycke.

RITORKA, v. a. 1. Torka i ria. — Mest i part. pass. R-d sad.

RITORNELL, se Returnell.

RITORR, a. 2. R. sad, torkad i ria.

RITPAPPER, n. 5. Papper, som brukas till ritning.

RITPENNA, f. 1. Blyerts- eller skrifspenna, som begagnas till ritning.

RITS, r'its, n. 5. Ritsadt streck.

RITSA, r'itsa, v. n. 1. Med en fin spets

göra ett lätt streck på en yta. — *Ristande*, n. 4. o. *Ristning*, f. 2.

RITSARE, rit-sare, m. 3. Spetsigt jernverktyg, som timmermän begagna att dermed ritsa i trä.

RITSILFVER, n. sing. Se *Musselsilfver*.

RITSKOLA, f. 1. Läroanstalt för ritning.

RITSPETS, m. 2. Fin metallspets, hvarmed linier eller lineal uppdragas på metalliska ytor.

RITSTIFT, n. 5. Stift, som begagnas vid ritning, att fasthålla blyerts, krita, kol, o. s. v.

RITUAL, -al, m. 3. Messbok, kyrkohandbok.

RITURNELL, riturnell, m. 3. (fr. *Ritournelle*, ital. *Ritornello*) Kort melodi för instrumentalmusik, som föregår och efterföljer ett musikstycke.

RITUS, rituss, pl. (lat.) Kyrkobruk.

RIVAL, -al, m. 3. (lat. *Rivalis*) Medhållare; medtäffare; medsökande.

RIVALISERA, v. n. 1. Täffa.

RIVALITET, ---ét, f. 3. Medtäffan.

RIVIER, se *Revier*.

RO, f. 1. Se *Höfl. Bred öfver rona*.

RO, f. sing. II. 1) Hvila, stillhet, lugn. Brukas både i kroppslig och andlig mening. *Lemna, vara, ligga i r. Han får aldrig vara i r. Hvarken rast eller r. Han får ingen r. att sova. Han har ingen r. fått i natt. Bringa i ell. till r., i söm. Komma i r., i sömn, i stillhet, i lugn. Lefva i r., i fred och lugn. Sitta i r., lefva trygg för behövet och skild ifrån lifvets besvär, mödor och bråk. Sätta sig i r., draga sig ifrån affärer, göromål, för att lefva i lugn. Sätta sig i r. på landet, bosätta sig på landet, då man drager sig ifrån affärer och göromål. — 2) Nöje. Finna, ha sin r. i något. Hans enda r. är att läsa. För r. skull, för nöje skull, för tidsfördrif, för att roa, på skämt, t. ex.: Göra något för r. skull; spela för r. skull, ej för vinst; säga något för r. skull, ej på allvar, blott på nari, utan mening. För r. skull, säges äfv. ironiskt i samma mening som: för intet, förgäfvat, t. ex.: Han har arbetat för r. skull, har intet för sitt arbete.*

RO, v. n. o. a. 2. III. Sätta båt eller fartyg i rörelse framåt medelst dragning på vid sidorna fastade åror. *R. af alla krafter. R. en båt. Fartyg, som ros. R. bort. R. fast, fastna med båt eller fartyg under rodd. R. upp:* (neutralt) ro uppöfre, uppåt; (aktivt) uppnå genom rodd. *R. på,* ro fortare; ro dugtigt. (Fam.) *R. hit med,* här hit, för hit, t. ex.: *r. hit med bålen. R. åt med,* se *Punga ut*.

ROA, v. a. 1. Göra, förorsaka, skaffa, bereda nöje. *R. någon med sitt tal. R. ett sällskap med kortkonster. Finna sig r-d of någon ell. något. Jag är ej r-d i sällskaper, finner intet nöje i s. Brukas ofta absolut, t. ex.: Han förstår konsten att r. — Impersonellt säges: Det r-r mig, det r-r mig ej o. s. v. t. ex.: Det r-r mig mycket att höra honom; det r-r mig ej att gå på spektaklet. — Syn. Förusta, Förnöja, Förströ, Muntra, Divertera. — R. sig, v. r. 1) Söka, skaffa, bereda sig, hafva nöje, förströelse, förlustelse. *Många af de rika tänka ej på annat än att r. sig. R-de ni er bra på balen? R. sig med jagt, spel, med att dansa, spela kort. — Syn. Förströ sig, Muntra sig, Förlusta sig, Divertera sig. — 2) Finna nöje, behag i, gerna syssetsätta sig med. R. sig med squaller, förtal. Han r-r sig med att slöta ondt. R. sig åt ens förlägenhet, finna nöje deri. — R-nde, part. akt. Brukas stundom adjek-**

tivt, i samma mening som: Rolig. *En r. berättelse. — Roande, n. 4.*

ROB, råb, m. 3. (fr. *Robe*) Lång klädning för förnäma fruntimmer.

ROBBER, råbb'r ell. ROBBERT, råbb'rt, m. 2. (eng. *Rubber*) Vinst för utgången (i whist och träkarl).

ROBUST, -by'sst, a. 1. (lat. *Robustus*) Stark, kraftfull.

ROCELLSYRA, räcksä'slyra, f. 1. (kem.) Eget slags syra, som förekommer i växten *Rocella tinctoria*.

ROCK, m. 2. I. 1) Klädesplagg för manspersoner, som utanpå västen betäcker kroppen, och räcker ned åtminstone öfver höften. Se f. 6. *Lif-, Vapen-, Öfver-, Nattrock, m. fl. Icke hafva r-en på kroppen, vara aldeles utfattigt. — 2) Lång, vid eller sid ceremoni- eller embetsdrägt. — 3) Klädesplagg för fruntimmer, tätt åtsittande kring lifvet och öfver bröstet, samt nedgående ända till fötterna, och att knäppa framtill uppträn ända ned. — 4) Klädesplagg för barn, som går ned ett stycke på benen. — Ss. *R-sicka, -knapp, -skärt, -ärm.**

ROCK, m. 2. II. Se *Spinnrock*.

ROCKA, f. 1. Fiskslägte af de Tvärmunta, med platt, bred, rutförmig eller rund kropp, ögonen ofvanpå hufvudet, med ett hål bakom hvardera. Raia. Se f. 6. *Darrocka, Klo-, Slät-, Spjutrocka.* [Räcka.]

ROCKENBOLL, m. sing. (fr. *Rocambole*) Ett slags lök med små groddiökar ibland de purpurroda blommorna. *Allium Scorodoprasum.* [Räckenböll.]

ROCKERA, v. a. 1. (fr. *Roquer*, af *Roc*, torn) Så kallas i schackspelet, då man flyttar kungen två steg till höger eller venster, och derjemte flyttar tornet ifrån hörnrutan till andra sidan om kungen.

ROCKHJUL, n. 5. Hjulet på en spinnrock.

ROCKHUFVUD, n. 4. pl. — en. En liten rundsvarfvad stång, som är fastad upptill på en spinnrock, och hvaromkring det silke, lin o. s. v. är viradt, hvaraf tråden skall spinnas.

ROCKSNÖRE, n. 4. Snöre, som löper kringom hjulet på en spinnrock, och hvarmedelst rullen kringdrifves.

ROCKTEN, m. 2. Tencn på en spinnrock, hvarpå rullen sitter.

ROCCO, råkkå, (fr.) Smycken, möbler eller ornament från Ludvig XIV:s tid, hvilka åter kommit i modet.

RODD, m. 3. 1) Se *Roende. Fortskaffa sig genom r. — 2) Hvarje särskilt skede som ros. Fara tre mil i en r.*

RODDARBÅT, m. 2. Båt, hvari personer emott viss afgift öfverföras ifrån ett ställe till ett annat.

RODDARBÄNK, m. 2. Bänk på ett fartyg, der roddare sitta. *Ett fartyg med tre r-ar.*

RODDARE, m. 3. 1) En, som rör. — 2) En, hvars ständiga syssetsättning är att ro, t. ex. på gallerer. — 3) Karl, som förer en roddarbåt.

RODDARFARTY, n. 5. Fartyg, som fort-skaffas medelst rodd.

RODDBÅT, m. 2. Båt, som fort-skaffas medelst åror.

RODDERSKA, f. 1. 1) Qvinna, som rör. — 2) Qvinna, som rör på en roddarbåt. [Roderska.]

RODDFLOTTA, f. 1. Flotta af roddarfartyg.

RODDSUMP, m. 2. Se *Båtsump*.

RODDPORT, m. 2. R-ar kallas de små öppningar emellan kanonportarna på korvetter och

örlogsbriggas, genom hvilka bunkärorna utsättas, då fartyget, under stiltje, skall fortskaffas medelst rodd.

RODER, rödr, n. 5. 1) Det vid akterstälven fastade, af starkt timmer sammansatta verktyg, genom hvars vridande åt ena eller andra sidan fartyget styres. Vanligen brukas förkortadt: *Ror. Sitta vid roret. Lyda ror* säges om ett fartyg, då det i sina rörelser rättar sig efter rorets vändningar. *R. i lä!* åt läsidan! — *Syn. Styre. — 2) Stångförmigt, nedtill bredt redskap, som användes till omrörning, t. ex. Mäskroder.*

RODERHÅKE, m. fl., se *Rorkhake, m. fl.*

RODERSKA, se *Roderska*.

RODNA, rå'dna, v. n. 1. (af *Röd*) 1) Blifva röd. *Himmelen r-r vid solens uppgång. Udden r-r efter en nyppning. — 2) (särskilt) Blifva röd i ansigtet. R. af förlägenhet, af blygsel. Komma någon att r.*

RODNAD, rå'dnad, m. 3. 1) Röd färg på ytan af ett föremål. *R-en på hennes kinder, läppar. R-en på himmelen vid solens uppgång. — 2) (med.) Tillfällig röd fläck på huden. — 3) Rodnande. Hon tillstod det utan r., utan att rodna.*

RODNANDE, rå'dnande, n. 4. Verknigen, då någon eller något rodnar.

RODOCKA, f. 1. Se *Lekdocka, 2.*

ROENDE, n. 4. Handlingen, då man rör.

ROF, n. 5. (af *Röfva*) 1) Rövveri, plundring. *Lefva af r. Gå på r. — 2) (i fråga om rofdjur och roffäglar) Djurs gripande, för att med deras kött stilla sin hunger. Djur, som lefva af r. — 3) Hvad som genom röveri, plundring tagas; äfv. djur, som af rofdjur eller roffägla gripes. Söka r. (Fig.) Blifva ett r. för, förstöras, förderivas af, genom, t. ex.: Blifva ett r. för läggorna, för sina begär. Lemna till r. åt, lemna till förstöring åt, låta förderivas af. — *Syn. Byte.**

ROFAKTIG, a. 2. Fallen för rofferi. — *Rofaktighet, f. 5.*

ROFBÖSSA, f. 1. Pennrör, hvarmed bara roa sig att afskjuta små stycken af rofvor.

ROFDJUR, n. 5. Djur, som lever af rof.

ROFF, se *Ruff*.

ROFFA, rå'fa, v. a. 1. (frequentativ af *Röfva*) På olagligt sätt frantaga en något. *R. någon. Han lever endast af att r. folk. All hvad han äger har han r-t ifrån andra. R. från, se Frånroffa. R. åt sig, genom rofferi tillägna sig. — Syn. Plundra, Råsa åt sig, Karpa åt sig. — R-d, part. pass. R-t gods. — *Roffande, n. 4.**

ROFFARE, m. 5. o. — FERSKA, f. 1. En, som roffar andra, är fallen för att roffa, lever af rofferi.

ROFFERI, n. 5. Handlingen, då man olagligen frantager en något.

ROFFISK, m. 2. Fisk, som lever af rof.

ROFFLUGA, f. 1. Insektslägte af de Tvåvingade. *Asilus.*

ROFFRÖ, n. 4. Frö af rapsat.

ROFFÄGEL, m. 2. pl. — fåglar. Fågel, som lever af rof. — Ss. *R-sjagt.*

ROFGIRIG, a. 2. Begärlig efter rof. — *Rofgirigt, adv.*

ROFGIRIGHET, f. 3. Starkt begär efter rof.

ROFGODS, n. sing. (föga brukl.) Roffadt gods.

ROFGULD, n. sing. (skämtv.) Oäkta guld.

ROFKÅL, m. sing. Den vanliga rofväxten, *Brassica Napa.*

ROFLAND, n. 8. Åkerland, besädd med rofvor.

ROFOLJA, f. 1. Ett slags olja, som erhålles genom pressning af flera slags frön af kålslägtets olika arter, såsom rotvor, rapsat, äfvensom af kinesiska rådisor och hvit senap.

ROFTAND, f. 3. pl. — länder. En af länderna hos de egentliga Rofdjuren, större än de öfriga och försedd med två eller tre stora spetsar.

ROFYVA, f. 1. Den saftiga, söta rotfrukten af Rofkål.

ROFÄGEL, m. 2. pl. — fåglar. (Jäg.) Uppstoppad fågel, som med snören sättes i rörelse, och nyttjas som lockfågel åt fårkor.

ROFÅKER, m. 2. pl. — åkrar. Åker, besädd med rofvor.

ROJALISM, råjali'ssm, m. 3. (fr. *Royalisme*, af *Royal*, kunglig) Tillgifvenhet för konungen eller det kungliga partiet. — Skrifves äfv. *Royalism.*

ROJALIST, -is't, m. 3. Konungens eller det kungliga partiets anhängare. — Äfv. *Royalist.*

ROJALISTISK, a. 2. Kungligt sinnad; konungen tillgifven. — Äfv. *Royalistisk.*

ROKA, se *Råka*.

ROL, se *Roll*.

ROLIG, a. 2. 1) Stilla, lugn. *Hafva en r. sömn. Önska någon en r. god natt. Vara i r. besittning af något. — 2) Roande. En r. människa, r-a infall. Han är r. i sällskap. R-t sällskap. R. berättelse, historia. Det är r-t att höra. — Substantivt säges: *Hafva r-t, finna sig road, njuta nöje. — Syn. Roande, Rosam, Nöjsam, Fågenesam, Lustig, Munter, Lustbar, Narraktig, Tokrolig. — 3) Besynnerlig. *Hvilken r. katt! han är utan svans. Det vore väl r-t, om jag ej en gång skall få vara i fred!***

ROLIGHET, f. 3. 1) Något som roar: nöje, förlustelse; roligt upplåg, puts, infall, skämt. *Tillställa en liten r. Han sade det bara på r., för r-s skull, på skämt. — 2) Ro, stillhet, lugn.*

ROLIGHETSMÅKARE, m. 5. (fam.) eller

ROLIGHETS-MINISTER, ---n's't'r, m. 2. pl. — istrar. Skämtsam benämning på en person, hvars förnämsta ålligande, syssetsättning eller lödökro är att roa, förlusta andra.

ROLIGT, adv. 1) Stilla, lugnt, ostördt. *Sofva r. — 2) Nöjsamt, muntert. Vi tillbringade vår tid ganska r.*

ROLL, m. 5. (fr. *Rôle*) 1) Hvarje särskilt parti af ett skådespel, som utföres af en skådespelare eller skådespelerska. *Spela en konungs, en bondes r. Hafva en svår r. — Bildar flera sammansättningar, såsom: Hufvudroll, Gästroll, Ålskare-, Kammarjungfrull, m. fl. — 2) (fig.) Sättet, huru man vid vissa tillfällen handlar i det världsliga lifvet. *Väl, illa spela sin r. — Skrifves af somliga Röl.**

ROM, römm, nom. prop. n. Staden Rom. (Ordspr.) *R. byggdes ej på en dag, stora företaget, arbeten fordra tid.*

ROM, se *Räm*.

ROM, rå'mm, m. sing. Brännvin, beredt af jäst sockersirap. — Skrifves äfv. *Rum, Räm.*

ROMAN, -än, m. 5. (fransk ord, som egentligen betydde: berättelse, skrifven på ett romaniskt språk.) 1) Diktad berättelse på prosa, hvaruti på ett poetiskt sätt skildras människorna och deras seder, lidelser, o. s. v. *Skrifva en r. — 2) Kärlekshistoria. Spela en r., hafva en kärlekshandel. — Ss. R-författare, -läsare, -läserska, -läsning, -skrifvare.*

ROMANBIBLIOTEK, -än---ték, n. 3. o. 5. 1) Större samling af romaner. — 2) Titel på en

samling af romaner, som utgifves i vissa årgångar. [- thek.]

ROMANESK, -nässk, a. 2. Liknande en roman; äfventyrlig, såsom händelserna i en roman, eller öfverspänd såsom personerna i en sådan, såsom deri skildrade känslor. — *Romaneskt*, adv.

ROMANHJELTE, -änjälte, m. 2. pl. — *hjel-tar*, -**HJELTINNA**, f. 1. 1) Hufvudperson i en roman. — 2) Person, som i tal och handling söker att likna en sådan.

ROMANISK ell. **ROMANSK**, a. 2. *R-a språk*, som uppkommit genom en blandning af latin och något af de språk, som talades af de i romerska riket invandrande folk. *R-a strängar*, italienska.

ROMANS, romängs, m. 5. (fr. *Romance*) Rörande berättelse på vers, skrifven för att kunna sjungas.

ROMANSTIL, romänstil, m. sing. Sådan stil, som brukas i romaner.

ROMANTIK, --ik, f. 3. 1) Det romantiska eller medeltidens och nutidens smak i konst och vitterhet. — 2) Sträfvandet i konst och vitterhet, att befria sig ifrån utländska konstreglors fjettrar, för att gifva sina konst- eller vitterhetsalster mera nationalitet och tidsenlig smak.

ROMANTIKER, romänstick'r, m. 5. Anhängare af romantiken.

ROMANTISK, romänntisk, a. 2. (egentl.: författad på ett af de romaniska språken.) 1) Enlig med den kristna medeltidens och nutidens smak i konst och vitterhet. *R. poesi*. — Substantivt säges äfv. *Det r-a* om denna smak. — 2) Skön som beskrifningarna i dikten eller romanen; poetiskt skön. *En r. trakt*. — *Romantiskt*, adv.

ROMB, råmbb, m. 3. (grek. *Rhombos*) Rätlinig och liksidig ruta med två spetsiga och två trubbiga vinklar. — Skrifves äfv. *Rhomb*.

ROMBOID, råmbbjä, m. 3. Rätlinig afång ruta, som har två spetsiga och två trubbiga vinklar, men endast de motstående sidorna lika stora.

ROMERSK, rommärrsk, a. 2. Som tillhör eller har afsende på Rom och dess folk, tyska riket eller påfve makten. *R-a republiken*, *folket*, *riket*, *väldet*. *R. konung*, konung i Rom eller i tyska riket. *R-a siffror*, sådana som af Romarne brukades (I, II, III, IV, V, &c.). *R. näsa*, bugtig örnäsa. *R. stil* (i byggnadskonsten), den, i hvilken kapitälerna är sammansatt af den Joniska och Korintiska stilens kapitälerna.

ROMMEL, råmmäll, m. (i. *Rummel*, af fr. *Rouille*) Ett antal kort af samma färg, i piket. (Fig. fam.) *Förstå sig på r-n* (uttalas vanligen: rummälln), förstå sig på rätta sättet.

ROND, rångd, m. 5. (fr. *Ronde*) Se *Rund*.

RONDO, råmdo, n. sing. (ital.; i musik) 1) Ett mindre tonstycke, hvari temat ofta återupprepas. — 2) Slutatsen i en sonat.

RONING, f. 2. Se *Roande*.

ROP, n. 5. 1) Högt, men kort ljud, frambragt genom stark ansträngning af rösten. *Gifva till ett r. af förskräckelse*, *af glädje*. *R. och skrik*. — Bildar åtskilliga sammansättningar, såsom: *Klago*-, *Glädje*-, *Segerrop*, m. fl. — 2) Brukas i sammansättningar om några djurs läten, t. ex. *Korprop*. — 3) Auktionistens högljudda uppreande af bud, som göras vid en auktion. *Stanna för r-et*, genom klubbslag få sig tillerkänd den sak, man bjudit på. — 4) (fig.) Ryktbarhet, namnkunnighet; beröm, som af allmänheten tilldelas person eller sak. *Vara, komma i r-et*. *Vara i r. för lärdom*. — 5) Se *Jagtrop*.

ROPA, v. n. o. a. 1. o. 2. 1) (neutralt) Upp-

gifva ett eller flera rop. *Jfr. Röp*, 1. *R. högt*. *R. och stoja*. — 2) (neutralt och aktivt) Med ansträngd röst uttala något. *R., att elden är lös*. *R. i gevär*. *R. till någon att akta sig*. *R. hämd*. (Ordspr.) *Som man r-r i skogen, får man svar*, som man talar, så får man svar. *R. ön*, se *Anropa*. *R. emot*, med höga rop motsäga. (Fig.) *R. på*, berömma sig af, t. ex.: *r. på sina förtjenster*; äfv. högt omtala, t. ex.: *han r-r på, att jag fått mer än han*. *R. till Gud*, anropa G. *R. ut*, se *Utropa*. *R. öfver*, högt tala om, klaga öfver. — 3) (neutralt och aktivt) Med hög röst kalla. *R. någon ell. på någon*. *R. någon till sig*. *R. någon till hjälp*. *R. på hjälp*. *R. fram, in, ned*, se *Framropa*, &c. *R. tillbaka*, med rop kalla tillbaka. *R. upp, ut*, med rop upp- eller utkalla. — 4) (om brandvakter; neutralt och aktivt) Med höga rop tillkännagifva, hvad klockan är slagen. *Brandvaktens r-r*. *R. timmarna*. — 5) (neutralt) Säges äfv. om korpens läte. *Korpen r-r*. — *Ropande*, n. 4.

ROPARE, m. 3. 1) En, som ropar. — 2) Ett slags trumpetformig pjes, hvari man ropar, då man vill blifva hörd på långt afstånd.

ROR, se *Roder*.

RORGÅNGARE, m. 3. Den, som står till rors, för att styra ett fartyg.

RORHAKK, m. 2. pl. — *hakar*. Se *Fingerting*.

RORHUFVUD, n. 4. (skepp.) Toppen af hjertstocken, hvari rorpinnen är anbragt.

RORKETING, m. 2. (skepp.) *R-ar* kallas tvänne kettingar, som äro fästade vid rorets akterkant, då de icke begagnas; men till styrtafjor, när ratten eller rorhufvudet blifvit skadadt.

RORRAGE, m. 2. (skepp.) Dubbel segelduk, fastspikad på roret och omkring hälet i hvalvet.

RORKULT, m. 2. Se *Rorpinne*.

RORLÅS, n. 3. (skepp.) En tråklöss, infogad i rorets för- och sidokant.

RORMALJA, f. 1. Se *Malja*, 2.

RORPANNA, f. 1. (skepp.) Ett jernstycke, fästadt vid akterstälven, och i hvilket öfversta fingertingen vandrar.

RORPINNE, m. 2. pl. — *pinnar*. (skepp.) En i ett hål uti rorhufvudet fästad träbom, medelst hvilken roret vrides.

RORSKÄNKEL, m. 2. pl. — *skänklar*. (skepp.) *R-klar*, en jern- eller tåg-förlängning af rorkettingarna.

RORTALJA, f. 1. (skepp.) *R-jor* kallas de tafjor, som huggas emellan akterkant af stor-rösten och rorkettingarna, eller uti kauser i rorskänklarna.

RORÖGLA, f. 1. (skepp.) Se *Malja*, 2.

ROS, f. 1. I. 1) Benämning på de särskilda blomsterarterna af släktet *Rosa*, såsom *Törnros*, *Provinros*, *Damaskeneros*, *Bengalisk ros*, m. fl. Brukas isynn. om *Törnrosen*. (Ordspr.) *Ingen r. utan törne*, ingen glädje utan tillblandning af någonting bittert. — 2) (i allm.) *Blomster*. *Plocka r-or*. (Fig. fam.) *Dansa på r-or*, lefva säll, hafva allt efter önskan. — 3) Figur, som liknar en ros, t. ex. på tyg. Se äfv. *Bandros*. — 4) (fam.) Smekord till en flicka. *Mjn r.!*

ROS, f. sing. def. II. (af grek. *Erysipelas*) *R-en*, ett slags sjukdom, bestående i en inflammation, som sträcker sig blott till huden på någon kroppsdel, ofta åtföljd af blåsor, hvilka innehålla en gul fuktighet.

ROS, n. sing. indef. III. Beröm.

ROSA, v. a. 1. Berömma, prisa. *R. sin vara*.

R. sig sjelf. — Syn. Se *Berömma*. — *Rosande*, n. 4.

ROSAKTIG, a. 2. Som liknar rosen (se *Ros*, II) *R. rodnad*.

ROSAM, rósamm, a. 2. (pop.) Roande, rolig.

ROSEN, se *Ros*, II.

ROSEN, sammansättningsord af *Ros*. Betecknar något, som tillhör en *Ros*, eller en färg, röd som törnrosens. Sjelfklara sammansättningsord deraf äro: *Rosensfinger*, *-fingrad*, *-färg*, *-färgad*, *-hy*, *-läppar*, *-mun*, *-röd*, m. fl.

ROSENBALSAM, rös'nbällsamm, m. sing. Ett slags balsam, beredd af rosenblad.

ROSENBENVED, m. sing. Se *Rosentry*.

ROSENBIL, n. 4. En art *Bi*, mindre än *Husbiet* och svart, hvilket bereder sina celler af törnrosblad. *Megachile centuncularis*.

ROSENBLAD, n. 3. Blomblad af törnrosen.

ROSENBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Buske, hvarpå törnrosor växa.

ROSENBÖNA, f. 1. En sort Trädgårdshöna med purpurroda blommor. *Phaseolus vulgaris coccineus*.

ROSENDE, a. oböjl. (poet.) *Rosensfärgad*.

ROSENFEST, m. 3. Ländlig fest i vissa länder på den tid, då törnrosorna blomma, hvarvid den flicka, som i trakten gjort sig mest känd för sedlighet, smyckas med en krans af törnrosor och utnämnes till *Rosendrottning*.

ROSENGLASS, m. 3. Glass, beredd af rosenblad.

ROSENGÅRD, m. 2. (gam.) Inhägnad plats för blomster.

ROSENHONUNG, m. sing. Skummad honung, inkokt till siraps tjocklek med ett afkok på rosenblad.

ROSENHÄCK, m. 2. Häck af rosenbuskar.

ROSENKNOPP, m. 2. Törnrosknopp.

ROSENKONSERV, --kännsärrv, m. 3. (soc-kerb.) Konserv af rosenblad med rosenvatten och socker. [- conserf.]

ROSENKRANS, m. 2. 1) Ett slags större radband. — 2) (jäg.) En krans af träkulor, fullsatta med jernträdsstift, som brukas vid hundars dressering.

ROSENKÅL, m. sing. En sort bladkål med ett mycken utbredt hufvud samt i kanten veckade och krusiga blad. *Brassica oleracea acephala*.

ROSENLAGER, se *Roslager*.

ROSENOBEL, --nä'b'l, m. 3. pl. — *nobler*. Ett gammalt engelskt guldmynt.

ROSENOLJA, f. 1. Ett slags väluktande, gulhvitt, ganska stark olja, beredd af rosenblad; särdeles af *Rosa centifolia*, *sempervirens* och *turbinata*.

ROSENPIL, f. 2. Se *Roslager*.

ROSENQVARTER, se *Rosquarter*.

ROSENQVAST, m. 2. Blomqvast af törnrosor.

ROSENROT, f. 3. pl. — *rötter*. Örten *Rhodiola rosea*.

ROSENSECKER, n. sing. Se *Rosenserv*.

ROSENSPRIT, m. 3. (kond.) Sprit, destillerad med törnrosblad.

ROSENSTEKEL, m. 2. pl. — *steklar*. Insekt af steklarna, hvars larver finnas inneslutna i de så kallade *Rosensvamparna*. *Cynips Rosa*.

ROSENSTEN, m. 2. Slipad diamant, på ena sidan spetsig, på den andra platt.

ROSENSTENSRING, m. 2. Guldring med infattad rosensten.

ROSENSVAMP, m. 2. Boll-lik, trådlig sam-

myggttring, som ofta förekommer på törnrosbuskar, och som innehåller larver af *Rosentekeln*.

ROSENTRY, n. 4. Se *Malledsträd*.

ROSENTRÄ, n. sing. Veden, virket af flera utländska törnrosliktande träslag, såsom *Lignum Rhodii*, *Convolvulus guyanensis*, *scoparius*, m. fl.

ROSENTRÄD, n. 5. 1) Ett träslag med gula, röda och hvita, klocklika blommor, vanligen väluktande. *Azalea pontica*. — 2) Ett träslag på Canariska öarna, hvars virke är högt värderadt af snickare och svarfyare. *Convolvulus scoparius*.

ROSENTRÄSOLJA, f. 1. Ett slags olja med behaglig törnrosdukt, som erhålles af Rosenträdet.

ROSENVATTEN, n. 3. Ett slags törnrosliktande vatten, tillredd af rosenblad.

ROSENVIN, n. 3. Vin, som fått stå och draga på rosenblad, och derigenom erhållit lukt och smak deraf.

ROSENVÄDER, f. 1. Benämning på tvänne ådror i foten, *Stora* och *Lilla R-n*, af hvilka endera öppnas, när åderlätning på foten skall verkställas.

ROSENÄTTIKA, f. sing. Röd ättika, tillredd genom öfvergjutning på röda rosenblad.

ROSETT, rosät, m. 5. (fr. *Rosette*) 1) Prydnad i form af en ros. — 2) Ett slags fyrverkeripjes.

ROSETTKOPPAR, rosättkåpparr, m. sing. Finaste garkoppar.

ROSEBER, m. 2. pl. — *febrar*. Se *Ros*, II.

ROSIG, a. 2. 1) Prydd med rosor. (Fig.) *R-a kinder*. — 2) Väld med figurer, föreställande rosor. *R-t tyg*. — Har sammansättningarna: *Smårosig*, *Storrosig*, m. fl.

ROSKARL, m. 2. Fågel af *Vadarna* med brokig fjäderbeklädnad, rödgula ben, strupe, bakrygg och stjertrot hvita, 9/4 tum lång. *Streptopelia collaris*.

ROSLAGER, m. sing. Ett litet, lagern liknande träslag med vackra röda eller rödsvita blommor. *Nerium Oleander*.

ROSMARIN, råsmarin, m. sing. Buskväxt i de södra länderna, som innehåller en flygtig olja, hvilken ingår som beståndsdel i *Eau de Cologne*. *Rosmarinus officinalis*.

ROSMARINOLJA, råsmarinolja, f. 1. En flygtig, väluktande olja, som fås, genom destillation, af rosmarin.

ROSPIGG, m. 2. Öknamn på inbyggarna i Roslagen.

ROSQVARTER, rösquarter, n. 3. Trädgårdsquarter, der blomsterväxter äro planterade.

ROSSEL, n. sing. Rosslände.

ROSSLÄ, v. n. 1. Säges om det läte, som höres, då en person, hvars hufvud är fullt af slem, gör in- eller utandning. *Den döende r-de*. — Impersonellt säges äfven: *Det r-r i bröstet på honom*. — *Rosslände*, n. 4.

ROSSLIG, a. 2. Som ger ett roslande ljud. *R. stämmä*, *röst*. — *Rosslighet*, f. 3. — *Rossligt*, adv.

ROSSOLIS, råssäl, m. sing. Ett slags likör, beredd af muskat-törnrosor, pomeransblommor, m. m.

ROST, m. sing. I. 1) Ett brunt eller rödaktigt öfverdrag af oxid, som bildar sig på ytan af jern eller stål, då de äro utsatta för luftens äverkan eller fuktighet. *Rena från r.* — 2) *R. på sad*, se *Brand*, 3.

ROST, m. 2. ell. n. 4. II. 1) Se *Rostugn*. — 2) Galler, hvarpå eiden i en eldstad hvilat. — 3)

Se *Halster*. — 4) Underlag, hvarpå något ställes eller lägges till adfrypning. — 5) Lag af halm, der vörten slår sig igenom vid brygning. *Drickeat har vridit sig på r-en*, har surnat. (Fig. fam.) *Det har vridit, vändt sig på r-en*, saken har tagit en annan vändning, än man äsytat eller väntat. — 6) Ställe, der malm rostas. — 7) Se *Rosthög*.

RÖSTA, v. n. I. **ROSTAS**, v. d. ell. **ROSTA SIG**, v. r. 1. Blifva rostig, angripas af rost, syrsätts. *Jern r-r*, men guld *icke*. *R-s bört*, upprättas af rost. — V. a. Försäkra rost, *Fukt r-r jern*.

ROSTA, v. a. I. H. 1) På rost eller halster steka eller hårdt torka. *R kött*. *R bröd*. — 2) (i bergsbruk) Medelst bränning ur malmer och bergarter afskilja de flygtiga delarna. — *Rostande*, n. 4.

ROSTBIFF, råsstbiff, m. 2. (eng. *Roastbeef*) Halvstekt nötkött.

ROSTBRUK, n. 3. Så kallas vid kopparverken den smältning, hvarigenom kopparn bringas i metallisk form.

ROSTRUN, a. 2. Brun som rost.

RÖSTE, n. 4. 1) Se *Rost*, A. o. 6. — 2) Se *Rosthög*.

RÖSTFLÄCK, m. 2. Fläck af rost på jern eller stål; äfv. fläck på ytan af en sak (t. ex. linne) efter beröring med något rostadt.

RÖSTFÄRG, m. sing. Färg, som till utseendet liknar rost. — *Röstfärgad*, a. 2.

ROSTGROP, f. 2. Grop i jorden, der malm rostas.

ROSTHUS, n. 3. Hus, der malm rostas.

ROSTHÖG, m. 2. Hög af skiftevis lagda hvar utaf malm och bränsele.

ROSTIG, a. 2. Angripen af rost (I). — *Rostighet*, f. 3.

ROSTJERN, n. 3. Se *Rost*, II, 2.

ROSTNING, f. 2. 1) (neutralt) Syrsättning (jerns eller ståls). — 2) (aktivt) Handlingen, förfarandet, då något rostas. Se *Rosta*, II.

ROSTPENDEL, m. 2. pl. — *pendlar*. I pendelur, ett slags pendel, bestående af jern- och messingsstänger förenade, liksom till ett halster.

ROSTRÄL, råsträl, m. 3. (rättast *Rasträl*) Linierstift, hvarmed på en gång alla fem linierna i ett notplan uppdragas. Notstift.

ROSTRÖK, m. sing. Rök, som uppstiger ifrån rostugnar.

ROSTUGN, m. 2. Ugn, hvori malm rostas.

ROSTVED, m. sing. Ved, som begagnas till rostning af malm.

ROSTVERK, se *Rustverk*.

ROSTVÄNDARE, m. 3. En, som lagar om elden i en rostugn.

ROSUTSLAG, n. 3. Se *Ros*, II.

ROT, f. 3. pl. *rötter*. 1) Den nedersta delen af en växt, hvilken tjänar den till stöd och fäste i jorden samt är huvudsakliga verktyget för dess näring. *Ell tråds rötter*. *Afhugga ett träd vid r-en*. *Gräva upp med rötter*. *Upprycka ogräs med rötterna*. (Fig.) *Upprycka rötter*, utrota. *Slå på r-*, vara med rötter fästade i jorden och växande, t. ex.: *Träd, gröda, som står på r*. *Få, fatta, slå rötter*, säges om en växt, då dess rötter fästa sig i jorden och suga näring åt densamma. (Fig.) *Slå rötter*, vinna framgång, styrka, inrota sig, t. ex.: *En passion, som slagit djupa rötter*. — Ingår i en mängd sammansättningar, såsom: *Träd-, Busk-, Gräsrot*, m. fl. — 2) (oböjligt och i obestämd form) Säges

om roten af vissa trädslag, då den begagnas af snickare och svartvare, men endast i sammansättningar, såsom: *Alrot*, m. fl. — 3) (i plural) *Se Rotfrukt*. *Lefva af rötter och vilda bär i skogen*. Säges särskilt i samma mening som *Käl-rötter*, t. ex.: *Strömming och rötter*. — 4) *Betecknar äfven den del af vissa kroppsdelar eller af sjukliga kroppsväxter, hvarmed de äro fästade. R-en af en tand*. *Härels, naglarnes rötter*. *Rötterna till en skirrös odart*. *En polyeps rötter*. — Bildar sammansättningarna *Tandrot*, *Nagelrot*. — 5) *Brukas i sammansättningar äfven om roten af vissa växter, då den nyttjas i läkekonsten*, t. ex.: *Angelikerot*, *Kalmusrot*, m. fl. — 6) (fig.) *Början, ursprung, uppkomst, orsak*. *Lättjan är en r. till allt odt*. — 7) (gram.) *Det ursprungliga ord, hvarifrån ett eller flera andra utgått*. — 8) (arit.) *R-en af ett tal*, det tal, som, multiplicerad med sig sjelft, ger ifrågavarande tal i produkt. — 9) (jäg.) *Den trakt, ifrån hvilken drevet börjas vid sommarskall*. — *Se. R-artad, -formig, -lik*.

ROTA, v. n. 1. *Se Böka*.

ROTÄ SIG, v. r. 1. I. (af *Rot*) *Slå rötter*. *R. sig i'n*, se *Inrota sig*. — *R. ut*, se *Utrota*. — *R-d*, part. pret. Som slagit rötter, väl fast med rötterna.

ROTA SIG, v. r. 1. II. (af *Rote*) *R. sig ihop, tillsammans*, se *Sammansota sig*.

ROTANDE, n. 4. Svinns bökaende i jorden.

ROTATION, --tschón, f. 3. (mek.) Rörelse omkring en och samma punkt eller räta linie.

ROTATIONS-RÖRELSE, --tschóns ---, f. 3. (mek.) Rörelse, hvarigenom en kropp endast vrider sig omkring en och samma punkt eller räta linie.

ROTBÄD, n. 3. (bot.) Blad, som utvecklar sig ifrån det nedersta, vid rothalsen varande stjelk- eller stamämnet.

ROTBLOTA, f. 1. Regn, som tränger ända ned till rötterna af växande säd, o. s. v.

ROTE, m. 2. pl. *rotar*. 1) (krigsv.) a) *Mindre afdelning af ett kompani*. — b) *Rad af soldater bakom hvarandra*. *Första, andra, sista man i r-en*. — 2) *Hemman, hvilka gemensamt underhålla en knekt*.

ROTEBAGGE, m. 2. pl. — *baggar*. Benämning i Vestergötland på *Kälroten*.

ROTEBONDE, m. 3. pl. — *bönder*. *Bonde*, som deltar i underhållet af en knekt.

ROTEBÅTSMAN, m. 3. pl. — *män*. *Båtsman*, som underhålles af en rote.

ROTEHÄLLARE, m. 3. En, som deltar i underhållet af en knekt.

ROTEKONTRAKT, rötékäntråkt, n. 3. o. 3. Kontrakt emellan kronan och de hemman, som underhålla en knekt eller båtsman. [— *contract*.]

ROTEL, röt'l, m. 2. pl. *rotlar*. (lat. *Rotulus*, litet hjul) *Den samling af mål, som vid lotning inom domstolarna faller på särskilda föredragande, allt af dem handläggas*.

ROTERA, v. n. 1. I. (lat. *Rotare*) *Hvålfva rundt omkring en och samma punkt eller räta linie*. — *Roterande*, n. 4. o. *Rotering*, f. 2. **ROTERA**, v. a. 1. II. *R. jord*, indela den till knekt- eller båtsmanshåll. — *Roterande*, n. 4.

ROTERRING, f. 2. 1) *Jords indelning till knekt- eller båtsmanshåll*. — 2) *Den allmänna skyldigheten att uppsätta och underhålla soldater, som åligger allt skattejord och allmänt fråse*. Kallas äfv. *Ordinarie r.*, till skillnad ifrån *Extra r.*,

såmma skyldighet, i krigstider lagd på den ifrån ordinarie rotering fritagna jorden.

ROTERRINGSVERK, n. 3. Den i Sverige gällande offentliga inrättning, enligt hvilken soldater uppsätts och underhållas af skattejord och allmänt fråse.

ROTEVIS, se *Rotvis*.

ROTFÄST, a. 1. Som har väl fästade rötter.

Ell r. träd.

ROTFRUKT, m. 3. Benämning på de matnyttiga rötterna af vissa växter, såsom *rotvor*, *kål-rötter*, *morötter*, m. fl.

ROTFÄSTA, v. a. 1. o. 2. 1) *Fästa rötterna på en växt*. — 2) (fig.) *Gifva fasthet och styrka*. — *R. sig*, v. r. *Se Rota sig*. — *Rotfästning*, f. 2.

ROTFÄSTE, n. 4. Fäste för rötterna. Säges egentligen om växter, men brukas äfven i fig. mening.

ROTGEL, rötg'el, m. 2. (t. *Rothkeichen*) *Se Rödhaka*.

ROTGREN, f. 2. (bot.) *Gren, som utgår ifrån hufvudroten af en växt*.

ROTHÅLS, m. 2. (bot.) *Den punkt, från hvilken roten till en växt utväxer nedåt och stjelken uppåt*.

ROTHUGGA, v. a. 3. (böjes som *Hugga*) 1) *Hugga med rötterna*. *R. ett träd*. — 2) *R. mark*, upphugga rötterna efter det fällade träd. — *Rothuggning*, f. 2.

ROTHYGGE, n. 4. *Rothuggning*.

ROTHÅL, n. 3. (bot.) *En ganska liten, punktlik öppning i ett frös skalhinna vid ena ändan af fröåret*.

ROTKAMMARE, m. 2. pl. — *kamrar*. *Rum*, der, på apotek, läkerötter förvaras.

ROTKNÖL, m. 2. (bot.) *Rund, äggformig eller aflång knöl på en rot*.

ROTKYRFVEL, m. sing. *Ett slags Kyrfvel med rotlik rot*. *Cherophyllum bulbosum*.

ROTKÅL, m. sing. *En art af Kålslägtet med stora, runda, gula, söta och vålsmakliga rötter, kallade: Kålrötter*. *Brassica Napobrassica*.

ROTMASK, m. 2. *Mask, som förtär växters rötter*.

ROTMUST, m. sing. *Tillräcklig väta för växtarnas rötter*.

ROTMÄRKE, n. 4. *Se Rottecken*.

ROTORD, n. 3. (gram.) *Ord, som består af blotta roten*.

ROTPOLYP, --'p, m. 3. *Djurslägte af Köttpolyperna med en liggande fotslång rot, hvarpå ett dussin två tums höga polyper uppväxa, som äro tjockare än roten*. I *Vestindien*. *Zoantha sociata*.

ROTVIST, m. 2. *Se Rotskott*.

ROTS, rötts, m. sing. *Ett slags bästsjukdom, bestående i slemflytning ur näsborrarna*.

ROTSÅFT, m. 3. (apot.) *Åft, utpressad af rötter*.

ROTSIG, a. 2. (om hästar) *Som har rots*.

ROTSKOTT, n. 3. *Skott, som uppväxer ifrån roten af ett träd*.

ROTSTARK, a. 2. *Som har starka rötter*.

ROTSTOCK, m. 2. (bot.) *En ofta vågrätt utsträckt stam under jorden, hos vissa mångåriga växter, hvilken ifrån sin öfra ända årligen tillväxer och uppskjuter ofvan jordytan nya växtedlar, i stället för de bortvissnade*.

ROTSTUNGEN, a. 2. neutr. — *el*. *Maskstungen i roten*.

ROTT, röt't, m. 2. (skepp) *Den del af en mast*

eller stång, som är emellan vinståndet och eselhufvudet.

ROTTA, se *Rätta*.

ROTTAL, röt'tal, n. 3. *Se Rot*, 6.

ROTTECKEN, n. 3. (alg.) *Tecken (✓)*, hvarigenom roten till ett tal eller till en kvantitet utmärkes.

ROTTELNING, m. 2. *Se Rotskott*.

ROTTING, rät'ting, m. 2. (t. *Rotang*) 1) *Se Rottingodot*. — 2) *Benämning på grenarna utaf denna växt*. — 3) *Kort röckäpp af en sådan gren*.

ROTTINGKÄPP, m. 2. *Se Rotting*, 3.

ROTTINGSTOL, m. 2. *Stol af fästad rotting*.

ROTTINGVÄXT, f. 3. *En växt af Palmslägtet, stundom ända till 600 fot hög, med blad och grenar längs hela sin längd; stammen lemnar så kallade Spanska rör, och grenarne Rotting*. *Calamus Rotang*.

ROTTORF, m. sing. *Ett slags fastare brännrot, bestående af gröfre och mera rutnade buskväxter, träd, rötter, qvist och dy*.

ROTTTRÄD, m. 2. (bot.) *Växtträd, som utgår ifrån en smågren af en rot*.

ROTTÄGA, f. 4. (bot.) *Fiber, som utgår ifrån en smågren af en rot*.

ROTUNDA, röt'unda, f. 4. (af lat. *Rotundus*, rund) *Rund byggnad*.

ROTVED, m. sing. *Ved, huggen af trädrötter*.

ROTVIS, adv. I rotar, rote efter rote.

ROTVÄLSKA, f. sing. (af zigeniska ordet *Rott*, tiggare, eller ital. *Rotto*, bruten, råddbrakad, och *Välsk*, t. *völsch*, utländsk) *Ett slags sammanblandadt eller förvändt språk, som talas af Zigenare, tjufvar och tiggare*. *Tjufspråk*.

ROTVÄXT, f. 3. *Växt med rotfrukt*.

ROTYXA, f. 4. *Ett slags yxa, som brukas vid rothuggning*.

ROTÄMNE, n. 4. (bot.) *Den del af brodden, som vid groning förlänger sig nedåt och blir rot*.

ROTÄNDA, f. pl. — *ändar*. *Den ändan af ett träd eller en stock, der roten är eller varit*.

RU, f. 2. (skepp) *En snedt hängande rä*.

RUBB OCH STUBB. (egentl.: rot och stam) *Allt uten undantag. Tuga rubb och stubb*.

RUBBA, v. a. 1. *Flytta, röra något ifrån dess rätta ställe; bringa i oordning*. *Sedan allt kommit på sin plats, får ingenting r-s*. (Fig.) *R. ett testament*, bryta mot dess föreskrift. *R. ett bo*, genom skifte förändra äganderätten dertill. — *R-d*, part. pass. *Hans förstånd är r-t*, han är r. till sitt förstånd, till sina sinnen, har icke fulla bruket af sitt förnuft. — *Rubbande*, n. 4.

RUBBENING, f. 2. 1) *Rubbande*. — 2) *Se Sinnesrubning*.

RUBEL, rüb'l, m. 3. *Ryskt mynt = 100 koppek*. *En silfverrubel = 33 1/2 sk*. *En kopparrubel = 9 1/2 sk*. sv. silfver.

RUBICELL, --säll, m. 3. *Sämsta sorten Rubin*, blåröd eller rödgul.

RUBIN, -i'n, m. 3. *En genomskinlig ädelsten af röd färg, den hårdaste och dyrbaraste näst efter diamanten*. (Fig. fam.) *Gå på åkla r-s*. *Vära högst förträfflig*. — *Se. R-färg, -färgad, -röd*.

RUBINFLUSS, -i'nflüss, m. 3. *Oäkta, konstgjord rubin*.

RUBINRING, m. 2. *Ring med infattad rubin*.

RUBINSPINELL, -i'n-säll, m. 3. (mineral) *Ängröd spinell*.

RUBRICERA, v. a. 1. 1) *Förse med rubrik*. — 2) (fig.) *Beteckna, benämna*.

RUBRIK, -i'k, m. 3. (lat. *Rubrica*, röd jord) Titel, öfverskrift, benämning.

RUCKA, v. a. 1. (ursprungl.: röra något ifrån dess plats) Flytta helt litet ifrån stället. *R. ett ur*, ställa, reglera det, så att det går rätt. — *Ruckande*, n. 4. o. *Ruckning*, f. 2.

RUCKARTAFLA, f. 1. Liten skifva i ett fickur, försedd med en visare, som flyttas, då man vill rucka uret.

RUCKEL, n. sing. (fam.) Se *Rucklande*.

RUCKLA, v. n. 4. (fam.) Lefva i svalg och dryckenskap, i sus och dus. *R. bört*, förstöra genom rucklande.

RUCKLANDE, n. 4. (fam.) Svalg och dryckenskap; i sus och dus.

RUCKLARE, n. 3. (fam.) En som rucklar.

RUCKLE, n. 4. (fam.) Se *Kyffe*.

RUCKNING, f. 2. Handlingen, då man ruckar.

RUDA, f. 1. Allmänt bekant fisk af Cyprin-släktet, med sött, välsmakligt kött. *Cyprinus Carassius*.

RUDDAM, rüd-dämm, m. 2. Fiskdam, der rudor underhållas.

RUDIMATERIE, --- -térie, f. 3. (af lat. *Rudis*, rå, och *Materia*, ämne) Råämne.

RUEELSE, f. 3. Förkrossande ånger. Ordet brukas mest i det kyrkliga språket.

RUFF, m. 2. I. (skepp.) 1) Ett på ett mindre fartygs däck uppfördt rum åt besättning. — 2) Ett slags kajuta på större segelbåtar. — 3) Ett med fönster försedd tak på en dylik kajuta. — 4) En förhöjning med fönster i öfver nedgången till något visst rum i ett fartyg.

RUFF, II. (fam.) *Ha r. i sig*, vara verksam, driftig, rask.

Aum. Uttrycket torde härleda sig ifrån gamla ordet *Riufa*, riiva, på samma sätt som *Rifvande* betyder: rask.

RUFVA, f. 1. Skorpa på ett sår.

RUFVA, v. n. 4. Ligga på ägg (såsom fågelhonor). (Fig.) *R. på sill guld, på sina skatter*, förvara dem med yttersta omsorg, vara ytterst snål. *R. på något*, halva något i sinne.

RUGG, n. sing. De ruggiga håren på skinn eller ylletyg.

RUGGA, v. a. 1. *R. kläde*, antingen med händerna eller genom maskiner reda och uppraka de under klädets yta hopplåta ledorna. — V. n. (om fåglar) Viss tid på året falla de större fjädrarna. — *R. sig*, v. r. (om tyger) Blifva ruggig. — *Ruggande*, n. 4. o. *Ruggning*, f. 2.

RUGGARE, m. 3. Arbetare på en klädesfabrik, som ruggar kläden.

RUGGE, m. 2. pl. *ruggar*. Tåt samling af vissa växter, t. ex. gräs, vass, säf.

RUGGIG, a. 2. 1) Med långa borstiga, halfkrökta och hoptofvade hår. — 2) (om fåglar) Med i ordning uppstående fjädrar. *En r. fågel*. — *Ruggighet*, f. 3.

RUIN, -i'n, m. 3. (lat. *Ruina*) 1) Lemning efter en förstörd byggnad. Brukas mest i plural. *R-er efter en stad*. — 2) Förstöring, undergång, förderf. *Det blef hans r.*

RUINERA, v. a. 1. Förstöra, förderfva, förorsaka ens undergång.

RUKA, f. 1. Liten hög. — Deraf *Koruka*.

RULAD, -äd, m. 3. (fr. *Roulade*) 1) Maträtt af något hoprulladt (fisk, kött, o. s. v.). — 2) (i musik) Hastig löpning i sång, merendels på en stafvelse.

RULANS, rulånngs (förviddet: rullånngs), m. 3. (fr. *Roulance*) Omlopp af penningar, pen-

ningrörelse; allmänna rörelsen. (Fig. fam.) *Låt r-en gå! friskt H! låt gå!*

RULERA, v. n. 4. (fr. *Rouler*) Vara i omlopp, i gång. (Rullera.)

RULETT, -l'itt, m. 3. 1) Ett slags hasardspel, bestående af en kringlöpare trissa med numererade rutor rundt omkring, och hvarpå släppes en liten elfbenskula, då trissan stannar och vinsten bestämes efter den nummer, som ligger upp. — 2) Verktyg till flintans behuggning, bestående i en liten stålcylander, som hålles emot flintans kant och pådrifves med hammare.

RULLA, v. a. 1. 1) Flytta ett klot- eller valsformigt föremål framåt, genom att skjuta det så, att det vänder sig omkring sig sjelft. *R. ett klot, en tunna*. *R. bört, fram, ned, upp, ut-före, o. s. v.* — *Syn.* Trilla, Rulla, Välta, Vätra. — 2) Vika något flera gånger rundt kringom sig sjelft. *R. ett papper, ett blad*. *R. kläde kring en vals*. *R. något på en käpp*. *R. af, upp, se Afrulla, Upprulla*. *R. ihöp*, rulla något ifrån början till slut omkring sig sjelft. — V. n. 4) Röras framåt genom att oupphörligt vända sig omkring sin medelpunkt eller midtlinje. *Klotet, tunnan r-de ned*. *Jorden r-r omkring solen*. — *Syn.* Trilla, Rulla, Vätra, Vätta. — 2) Vända sig omkring sin medelpunkt eller midtlinje, under förblifvande på samma ställe. *Solen r-r omkring på sin axel*. — 3) (fam.) *R. i vagn*, åka som herrskap i vagn. — *R. sig*, v. r. Rullande röra sig framåt. *Lindormen säges r. sig fram som ett hjul*. (Fam. skämtv.) *R. sig i stoflet för någon*, kasta sig till ens fötter. *R. ihöp sig*, vika sig omkring sig sjelft.

RULLA, f. 1. Lista, förteckning. *Införa i r-n*. — Deraf *Soldat-, Arrestandrulla*.

RULLANDE, n. 4. 1) (aktivt) Handlingen, då något rullas. — 2) (neutralt) Rörelsen, då något rullar.

RULLARE, m. 3. 4) Arbetare på en pipfabrik, som rullar pipmassan till en tunn vals. — 2) (nat. hist.) En nattfjäril. *Phalena tortrix*.

RULLBLY, n. sing. Bly i plåtar, tillverkade genom valsning.

RULLBRYGGA, f. 1. Brygga, som kan skjutas fram och tillbaka på rullar.

RULLBÄNK, m. 2. Bänk, som nyttjas vid trädbrugning, med en dragskifva i midten, en rulle i ena och en stor härfvel vid andra ändan.

RULLE, m. 2. pl. *rullar*. (af lat. *Rotulus*) 1) Skifva eller vals, som rör sig omkring sin axel. — 2) På en spinnrock, svarfvad valsformig pjes, hvaromkring den spunna tråden vindas. Egentligen: Spinnrocksrulle. — 3) Liten trävals med upphöjda kanter, att deromkring veckla tråd, garn, silke, band, strängar, o. s. v. — 4) Hvad som blifvit hoprulladt kring sig sjelft eller rulladt på något valsformigt föremål (t. ex. en rulle, hem. 3). *En r. papyrus*. *En r. tobak*. *En r. garn, segelgarn, band*. — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Papyrus-, Pappers-, Tobaks-, Segelgarns-, Bandrulle*, m. fl. — 5) Se *Bobin*.

RULLGARDIN, --i'n, m. 3. Fönstergardin, som kan rullas upp och ned.

RULLHÄRF, f. 2. pl. — *harfvar*. (åkerbr.) Ett slags härf med taggvalsar.

RULLHJUL, n. 3. 1) Hjul på en rullvagn. — 2) Se *Rulett*.

RULLKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. (apot.) Knif med halfmänformigt blad, hvarmed örter, blom-mor m. m. sänderskåras.

RULLNING, f. 2. 1) Se *Rullande*. — 2) (sjöt.) Ett fartygs sidorörelse under rum seglats.

RULLSAX, f. 2. Se *Rundsax*.

RULLSIKT, m. 3. Ett slags sikt, som vrider sig omkring sin axel.

RULLSNÄCKA, f. 1. Ett slagte af de Kamgäslade snäckorna, med spetsig spira, Voluta.

RULLSTEN, m. 2. (geol.) Sten, hvars vinklar och kanter blifvit mer eller mindre afrundade genom nötning emot andra stenar.

RULLSTOCK, m. 2. Verktyg, hvarmed filt-hattar valkas.

RULLSTOL, m. 2. Stol med trissor under, och som på dessa kan skjutas eller rullas, hvart man vill.

RULLSYLTA, f. 1. Sylta af hoprullade stycken af kött och fisk.

RULLTOBAK, m. sing. Tobak i rullar. Se *Rulle*, 4.

RULLVAGN, m. 2. Se *Björvn*, 3.

RULLVALS, m. 2. Se *Rulle*, 1.

RULTA, f. 1. (fam.) Kort, tjock och tungrodd qvinna.

RULTA, v. n. 4. (fam.) Hafva en tung, långsam och vaggande gång (såsom tjocka svin och ankor).

RUM, se *Rom*, m. sing.

RUM, a. 2. (gam.) Vid, rymlig. Bibehåller sig ännu i sjötermerna: *R. sjö*, öppen sjö; *r. vind*, som blåser mer än 6 streck återligare, än den kurs man vill styra.

RUM, n. 3. 1) Utrymme. *Det tar för mycket r. Lemna r. för två rader*. *Lemna tillräckligt r. emellan två ting*. *Der är r. för tio hästar*. *Få r.*, halva tillräckligt utrymme, rymmas. *Hvar skall man få r. för dem? Ta mycket r.*, skrymma. — 2) Ställe, plats. *Intaga sitt r.*, främsta r-met. *Ha ett r. ibland stora män*, räknas ibland dem. *Gifva, lemna r.*, lemna plats. *Ge r!* undan! ur vägen! (Fig.) *Gifva plastaren om r.*, gifva orsak till tadel. *Lemna r. för misstankar*, gifva anledning till m. *Åga r.*, inträffa, tilldraga sig. *Ett lagens, skriftens r.*, ställe i lagen, skriften. — 3) (filos.) a) Den del af rymden, som en kropp intager. *Hvarje kropp intager ett r.* — b) Den oändliga rymden. *Hvar kropp har utsträckning i r-met.* — c) Viss del af rymden. *Ett tomt r.* — 4) Särskilt, genom vägar afskild del af ett boningshus. *R-men i ett hus*, en väning. *Ett stort, vackert r.* *Bo i samma r.* *Hyra r.* *Taga r. på ett vårdshus.* — 5) *R-met i ett fartyg*, dess lastrum. — 6) (bot.) Se *Rymme*.

RUMLA, v. n. 4. (fam.) Lefva i sus och dus, öfverlemnna sig åt nöjen och njutningar. — *Rumlande*, n. 4.

RUMLARE, m. 3. (fam.) En, som rumlar.

RUMMEL, n. sing. (fam.) Rumlande.

RUMMEL, m. sing. Se *Rommel*.

RUMMELKURRE, m. 2. pl. — *kurrar*. (fam.) Se *Rumlare*.

RUMOR, -ör, n. 3. (af isl. *Rómur*, röst; fam.) Buller, rop, gny. *Göra r. i lägret*, göra alarm.

RUMORMÄSTARE, -ör ---, m. 3. 1) Vid helsobrunnar, den person, som upphämtar vattnet ur brunnen och skänker i åt hvar och en af brunngästerna. — 2) (fam.) En, som stöjar, bullrar; bullerbas.

RUMPA, f. 1. 1) (fam. och lågt) Se *Säte*, *Stuss*. — 2) (uttalas vanligen; råmpa) Svans på hundar, kattor, apor, m. fl.

RUMPA OM, v. n. 4. (sjöt.) Se *Korvånda*.

RUMPKAFLE, m. 2. pl. — *kastlar*. Se *Rumpstycke*.

RUMPSKÄTT, m. 3. Öknamn, som folket gaf den af drottning Margareta påbjudna Boskapskatten.

RUMPSTYCKE, n. 4. Ändan af svansremmen på en betslad häst.

RUMPTROLL, n. 3. Se *Pingla*, I.

RUMPTÄNG, f. 3. pl. — *tänger*. (anat.) Den rad af ben, som slutar ryggraden och fästas vid ändan af korsbenet; bildar hos de flesta däggdjur svansen.

RUMPULL, f. sing. 4) Ull af svansen på ett får. — 3) (bot.) Örten *Eriophorum alpinum*.

RUMSKOTS, adv. (sjöt.) *Segla r.*, då vinden blåser mer än sex streck återligare än kursen.

RUNA, f. 1. (egentl. *Run*, hemlighet) 1) (mest i plural) Högre eller hemligare kunskap; vetenskap; hvarje ovanligare färdighet, särdeles sådan, som troddes härröra från trollkunnighet. — 2) Benämning på hvarje af skriftecknen i Fornskandinavernes alfabet.

RUNALFABET, rúnalfabét, n. 3. o. 3. Alfabet, bestående af runor.

RUND, a. 2. (af lat. *Rotundus*) 1) Cirkelformig. *Ett r-t bord*. *En r. plan*. — 2) Kupig, trind. *En r. knapp*. *R-a kinder*. — 3) (fig.) *R-a toner*, flylliga. *R. tid*, lång tid. *R-t tal*, r. summa, större jemn summa, helst med 0 i slutet. *R. räkning*, räkning i runda tal, i runda summor. *R. period*, afrundad.

RUND, m. 5. 1) Rund plats. — 2) Klot. *Jordens r.* — 3) Krets. *De satte sig i r.* — 4) (milit.) a) Natlig kringvandring af en trupp i fästningsort, stadt o. s. v., för att efterse, allt allt är i sin ordning. — b) Trupp med befäl, som visiterar vakterna. *R-en har redan gått*. — 3) (fam.) Kringvandring. *Göra en r.*

RUNDA, v. a. 4. 1) Göra rund. *R. af*, se *Afrunda*. — 2) (mål.) Ge upphöjning åt en figur, så att alla kroppsdelar och lemmar för ögat synas runda. — *R. sig*, v. r. Blifva rund. — *Rundande*, n. 4.

RUNDAKTIG, a. 2. Nästan rund.

RUNDBILD, m. 3. Se *Panorama*.

RUNDBLADIG, a. 2. Som har runda blad. *R. ört*.

RUNDBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. Borste i rund form.

RUNDBREF, n. 3. Se *Cirkulär*.

RUNDBULTA, v. a. 4. (fam.) Se *Kringklappa*.

RUNDDANS, m. 2. Se *Ringdans*.

RUNDEL, m. 2. pl. *rundlar*. 1) Rund plats, rund plan; krets. — 2) Rundt fästnings- eller slottstorn.

RUNDELIG, RUNDELIGEN, se *Rundlig*, *Rundligen*.

RUNDGATTAD, a. 2. *R-t fartyg*, som har rund akterspegel.

RUNDHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Hammare med kullrig ban.

RUNDHET, f. 3. Egenskapen att vara rund.

RUNDHUFVUD, n. 4. 1) Person med rundt hufvud. — 2) Öknamn på Presbyterianerna i England.

RUNDHUGGA, v. a. 3. (böjes som *Hugga*) Hugga något så, att det får rundning. — *Rundhuggning*, f. 2.

RUNDHULT, n. 3. (skepp.) Allmän benämning på ett fartygs master, stänger, rår, gafflar m. m.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHUS, n. 3. (skepp.) Ett på halfdäck uppbyggt rum för vakthafvande officeren.

RUNDHYFVEL, m. 2. pl. — *hyfflar*. Hyffel med rund tand.

RUNDJERN, n. 3. Stångjern, som har en cirkelformig genomskärning.

RUNDKLIPPT, a. 1. Klippt i rund form.

RUNDKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. (tekn.) Krum skafknif.

RUNDKORNIG, a. 2. (mineral.) Som i brottet visar trinda korn.

RUNDLIG, a. 2. Se *Riklig*. — *Rundligen* o. *Rundligt*, adv.

RUNDMUNNAD, a. 2. *R-e* kallas en afdelning af de fastgäliga Broskfiskarna, med rund mun.

RUNDMÅLNING, f. 2. Se *Panorama*.

RUNDNING, f. 2. 1) Förrättningen, då något rundas. — 2) Rund böjning, rund kant; rund, kupig, kuldrig yta. — 3) (fig.) *R-i ställ*, dess egenskap, att nummer och slutfall äro behagliga för örat. — *Syn*. Afrundning.

RUNDSAX, f. 2. Ett slags handsax, hvarmed längre blectstycken skäras.

RUNDSKUREN, a. 2. neutr. — *et*. Skuren i rund form.

RUNDSLÄG, n. 3. (sjöt.) *R*. säges man taga om ett tåg, då man tar det en gång om sin egen part, eller ock om ett annat tåg, klamp, koffer-nagel o. d.

RUNDSTICKEL, m. 2. pl. — *sticklar*. Ett slags grafstickel med cirkelformig genomskärning och elliptisk ban, således krökt egg.

RUNDSTYCKE (uttalas i allmänhet: rúnstykke). Litet kopparmynt = $\frac{1}{2}$ skilling. (Fam.) *Icke ett r.*, icke det ringaste. *På r-et*, på det nogaste. — Skrifves vanligen, ehuru mindre riktigt: Runestycke.

RUNDSÅNG, m. 3. (i musik) Final med riturnell, som sjöngs turvis af alla sångarna, den ena efter den andra.

RUNDT, adv. 1) Med rundning, med rund, kuldrig yta. *R. upphöjd*. — 2) Frikostigt, riktigt. (Talesätt) *Lofva r. och hålla tunkt*, lofva mycket och hålla litet. — *R. om eh.*, *R. omkring*, adv. o. pop. Kring hela kretsen; öfverallt omkring. *Gå r. omkring staden*. *Gå r. omkring i staden*. *R. omkring staden är vackert*. *Han gick r. omkring med barnet*.

RUNDTÖRN, n. 3. (sjöt.) *R*. kallas ankar-tågets visning, om det samma väg, för tredje gången, svajar en half cirkel.

RUNDVÄNDA, v. a. 2. (sjöt.) Se *Kovända*.

RUNDBÖGD, a. 2. Som har runda ögon.

RUNHÄLL, f. 2. Häll med inristad runskrift.

RUNKÅ, rúnkka, v. a. o. n. 1. Helt litet röra något ifrån ena sidan till den andra, fram och åter. *R. hufvudet ell. r. på hufvudet*. *Sitta och r. på en stol*. *R. lös*, genom runkning lossa, t. ex.: *R. lös en tand*. *R. omkull*, runka på något, så att det faller omkull. — *V. n. 1*) Helt litet fara fram och tillbaka från ena sidan till den andra. *Doockan r-r*. *Bordet r-r*. — 2) (fam.) *Gå med ett slags runkande gång*. *R. åstad*. — *Runkande*, n. 4. o. *Runkning*, f. 2.

RUNMYND (u långt), m. 3. Figuren af en bokstaf, som tillhör runalfabetet.

RUNMYNT, n. 3. Mynt med åprågade runor.

RUNSK (u långt), adj. 1. 1) (fordom) Runnig i runor eller trolldom. *Kettil R-e*. — 2) Ristad eller skriven med runor. *R-a minnesmärken*. *R. skrift*.

RUNSKA (u långt), f. sing. Se *Runskrift*, *Runspråk*.

RUNSKRIFT (u långt) f. 3. 1) De gamla Skandinavers skrift, d. v. s. runor. — 2) Hvad som blifvit ristadt, skrifvet med runor.

RUNSLINGA (u långt), f. 1. Slinga på en runsten.

RUNSPRÅK (u långt), n. 3. Det fornordiska språk, som finnes på de gamla runstenarna, eller fornsvenska, -norska, -danska.

RUNSTAF (u långt), m. 2. pl. — *stafvar*. 1) *R-var* kallades hos de heidniska folken i Norden vissa af pilträ förfärdigade stafvar, i hvilka runor voro inskurna, och med hvilka presterna och andra af gudarna gynnade personer föregäfv sig kunna förrätta underbara saker och trollverk. — 2) Fyrkantig staf, på hvars sidor kalendern finnes inskuren med runmynder.

RUNSTEN (u långt), m. 2. Minnesvärd af sten med inristad runskrift.

RUNSTYCKE, se *Rundstycke*.

RUPIE, rúpíe, m. 3. Ett ostindiskt mynt. En guldrupie = 14 silfverrupier = omkr. 3 sv. silfverriksdaler.

RÜPTUR, rup túr, f. 3. (fr. *Rupture*, af lat. *Rumpere*, spränga) 1) Sönderbrytning. — 2) (fig.) Brytning af fred, vänskap; fredsbrott, vänskaps uppsläende, söndring.

RUS, n. 3. 1) Ett vanligen genom förtärandet af hetsiga drycker orsakadt tillstånd af omätligt förhöjd nervretlighet och därefter frambragt själsförvirring. *Taga sig ett r. Sofva bort r-et ell. sofva r-et af sig*. *En dryck, som ger r. R-et har gått af honom*. *Bära sitt r. väl*, halva väl reda på sig, fastän man är rusig; vara rusig, utan att det synnerligen kan ses eller märkas. — Bildar sammansättningarna Öi-, Yin-, Brännvinsrus. — *Syn*. Druckenhet, Fylla. — 2) (fig.) Själsförvirring, liknande ett rus, försäkad af något, som starkt verkat på känslan. *Ett r. af kärlek, lycka, salhet*. — Har sammansättningarna: Sinnes-, Känsl-, Kärleks-, Sällhetsrus.

RUSA, v. a. 1. I. Försäka rus, göra rusig.

RUSA, v. n. 1. II. Komma häftigt farande. Säges endast om människor och djur. *Alla r-de till dörren*. *R. på, emot någon*, störta fram; för att anfälla någon. *R. bort, fram, i'n*, se *Bortrusa*, &c. *R. ihop*, rusa emot hvarandra. *R. till vägs*, tanklöst rusa bort; (fig.) handla öfveriladt. *R. ned, upp, ut*, häftigt springa ned, upp, ut. *R. åstad*, rusa bort. (Fig.) *R. till sitt förderf*, tanklöst skynda till sin undergång. — *Syn*. Störta, Ryka, Busa på.

RUSEGEL, n. 3. (skepp.) Ett vid en ru fästadt segel.

RUSGIFVANDE, a. 1. Som försäkar rus. *En r. dryck*.

RUSIG, a. 2. Förvirrad i hufvudet genom rus: som har ett rus. — *Syn*. Berusad, Drucken, Full, Lullig, Lurig, Mösig, Lycklig, Säll, Sallig, Lycksalig, Påstruken, Vimmerkantig, Röken, På röken, På kappor, På tre qvart.

RUSIGHET, f. 3. Rusigt tillstånd.

RUSK, n. sing. Se *Ruskväder*.

RUSKA, f. 1. I. Åhuggen gren med sitt löf, vare sig grönt eller torrt. — Bildar sammansättningarna: Gran-, Löf-, Björkruska, m. fl.

RUSKA, v. a. o. n. 1. II. (fam.) Se *Skaka*. *R. någon ell. på någon*. *R. på sig*. — *V. n.* (om buskar m. m.) Skakas med prasslande ljud. — *Ruskande*, n. 4.

RUSKIG, a. 2. (fam.) 1) (om vädret) Kall,

mulen och regnig. *R-t väder*. *R. väderlek*. — 2) Frusen i kroppen. *Jag känner mig så r.* — 3) Illa klädd, osnygg och oordentlig till utseendet. *Se r. ut*. *Hafva ett r-t utseende*. — 4) Obehaglig. *En r. syn*. *Det var r-t att se allt detta elände*.

RUSKIGHET, f. 3. (fam.) Egenskapen att vara ruslig.

RUSKNING, f. 2. (fam.) Skakning. Jfr. *Ruska*. II.

RUSKVÄDER, n. 3. (fam.) Ruskigt väder.

RUSSIN, rússinn, n. 3. (fr. *Raisin*, t. *Rosine*) Torkadt bär af vinaranken. Se äfv. Blå-, Kruk-, Lådrussin. — *Ss. R-kärna*, -stjelh.

RUST, se *Röst*.

RUSTA, v. n. 1. I. (af *Ross*, häst) 1) Underhålla häst och ryttare till krigstjänst. *R. för ett hemman*. (Fig.) *Han r-r för hemmanet*, han är den som styr och ställer, sköter allting. — 2) Göra tillredelser till krig. *Ryssland r-r till krig*. *Åfven Turkiet r-r*. *R. till, ut*, se *Tillrusta*, *Utrusta*. — *R. sig*, v. r. Göra sig färdig, beredd, göra sig i ordning. *R. sig till krig, till resa*. — *Rustande*, n. 4.

RUSTA, v. n. 1. II. (fam.; af Isl. *Reist* ell. *Raust*, röst) 1) Väsna, stöja, bullra, rasa. *Hvad de pojkarne r!* *R. som en Turk*. — 2) Slösa, ruckla, rumla. *R. med pengar*. *R. bort*, försösa genom rummel. *R. ut*, upphöra att ruckla, att leva oordentligt. — *Rustande*, n. 4.

RUSTARE, m. 3. (fam.) 1) En, som bullrar, stöjar, väsna. Säges om barn. — 2) En, som lever i sus och dus, rucklare, rumlare.

RUSTEBUSS, se *Rustibus*.

RUSTHÅLL, n. 3. Kronohemman, som är skyldigt att underhålla häst och karl till krigstjänst. — Kallas äfv. *Rusthållshemman*.

RUSTHÅLLARE, m. 3. Kronohonde på ett rusthållshemman.

RUSTIBUS, rústibuss, m. 2. (af t. *rustig Bursch*) En som rustar. Säges om yra gossar.

RUSTKÄMMARE, m. 2. pl. — *kamrar*. 1) Samling af gamla märkvärdiga vapen och krigsredskap, isynn. på gamla slott och i furstliga residens. — 2) Rum eller hus, der sådana förvaras.

RUSTLINA, f. 1. (skepp.) Ketting med ett tåg i ena ändan, hvilken tjänar till att fasthålla ankaret, sedan det blifvit kipadt.

RUSTMÄSTARE, m. 3. Underofficer, som hade tillsyn öfver gevärens rengöring och underhåll.

RUSTNING, f. 2. 1) Handlingen, då man rustar. Se *Rusta*, I. — 2) Underhållande af häst och karl till krigstjänst. — 3) *Se Vapenrustning*. *F full r.* — *Ss. R-skyldig*.

RUSTTJENST, f. 3. (hist.) Krigstjänst till häst med full rustning, emot åtnjutande af frihet ifrån all skatt till kronan.

RUSTVAGN, m. 2. Stor, stark stogvagn; trossvagn.

RUSTVERK, n. 3. Förtimring, som lägges till grund för vattenbyggnader, slussar, hålldammar m. m.

RUTA, se *Vänruta*.

RUTA, f. 1. 1) Slät yta, som har figuren af en kvadrat eller romb. *Sned, spetsig r. Rutorna, på ett schackbräde*. — 2) Fyrkantig fönsterskifva.

RUTER, rútr, m. 3. I. 1) Benämning på de kort i en kortlek, som äro tecknade med röda figurer, liknande rutor. *Spela i r. Hvad är det i trumf?* *R.* — 2) Hvarje särskilt af dessa

kort. *En r. Många r.* — Sammansättes med hvarje af dessa särskilda kort, t. ex.: *R-tvåa*, -tåa, -knekt, -dam, -kung, -äss.

RUTER, rútr. (pop.) *Ha r. i sig*, vara rask, beslutsam, tilltidsen, driftig.

Anm. Ordet kommer förmodligen af isl. *Hröta*, celt. *Rhoer*, vara i stark fart.

RUTFORMIG, a. 2. eller

RUTIG, a. 2. I form af en ruta eller rutor; fasonerad i rutor. *R-t bygg*.

RUTIL, -il, m. 3. Mineral, som håller titan och syre.

RUTIN, -in, m. 3. (fr. *Routine*) Skicklighet, förvärfvad genom öfning och vana. Vana att alltid göra en sak på samma sätt.

RUTINERAD, a. 2. Som har rutin.

RUTSCH, rútsch, m. 2. o. 3. (pop. o. fam.) Liten utfart för nöjes skull, utflykt. — Int. Utrop, hvarmed betecknas en mycket hastig rörelse, såsom t. ex. på en rutschbana.

RUTSCHÄ, rútschä, v. n. 1. (pop. o. fam.) Göra en utfart för nöjes skull, en utflykt.

RUTSCHBANA, rútschbåna, f. 1. (af t. *rutschen*, åka bana, rulla, åka utföre) Slutande bana, inrättad att för nöjes skull derpå i små vagnar med pilens hastighet åka utföre.

RUTSÖM, m. 2. pl. — *sömmar*. Ett slags söm, då stingen bildar rutor.

RÜTTEN, a. 2. neutr. — *et*. Upplöst, förderfvad, förskämd, angripen af röta. Jfr. *Röta*. *R-et ägg*. *R-et kött*, *vatten*, *trä*. *R. tand*. *R. lukt*, lukt af något ruttet; äfv. lukt som liknar sådan lukt. (Bergsv.) *R-et jern*, flagigt, otält och opålitligt.

RUTTENHET, f. 3. Egenskapen att vara ruttan.

RUTTNA, v. n. 1. Blifva ruttan, förderfvas eller angripas af röta. *Köttet börjar r.* *R. öf, bort*, se *Afruttna*, *Bortruttna*. *R. ned*, alldeles förstöras af röta och till följe deraf vara färdig att falla ned. *R. upp*, helt och hållet ruttna. — *Ruttande*, n. 4.

RUTVIS, adv. I form af rutor; fördeladt af rutor.

RYA, f. 1. Groft täcke af bäst- eller nöthår.

RYCK, n. 3. 1) Ryckning. *I ett r. Spiken lossnade vid andra r-et*. — 2) (fig. fam.) a) Gång, skof. *I ett r.* på en gång, i ett skof, utan att stanna. *I första r-et*, strax, genast. *De slogos ett r.*, en stund. — b) Plötsligt påkommande begär, sjukdomsanfall o. s. v.; infall. *Ett r. af vansinne*. *Ett r. af ädelmod*.

RYCKA, v. a. 2. I. Draga häftigt med ögonblicklig våldsamt ansträngning. *R. håret, mössan af någon*. *R. någon i rocken*, i håret. *R. till sig, åt sig något*. *R. något ur dess ställe*, ur dess ordning. *R. fram och tillbaka, hit och dit*. *R. öf, bort, fram*, se *Afrycka*, &c. *R. lös*, lossa genom ryckning. *R. ned, omkull*, genom ryckning neddraga, hvälva öfver ända. *R. sönder, tillbaka*. *R. ändan, upp, är, ut*, se *Undanrycka*, &c. *R. upp en häst*, med tygeln rycka upp hans hufvud. — *V. n.* Häftigt draga. *R. på betslat*. *R. på axlarna*. *R. på sig*, göra en ögonblicklig, häftig rörelse på kroppen och genast återföra den i samma läge. — *R-s*, v. d. Rycka i hvarandra. *R. och slitas*.

RYCKA, v. n. 1. II. Tåga marscher. Antyder egentligen en viss skyndsämhet. *R. emot fienden*. *R. i fält*. *R. utur, utom staden*. *R. för en fästning*, anläga till en fästnings belägring. *R. än, fram, i'n*, se *Aurycka*, &c. *R. till-*

baka, undan. R. upp, marschera upp, fram. R. upp på linien, marschera fram och ställa sig på linien. R. ut, se Utrycka.

RYCKANDE, n. 4. Handlingen, då man rycker. Jfr. *Rycka, I.*

RYCKNING, f. 2. 1) Se *Ryckande. R. på axlarna, på tyglarna.* — 2) Krampaktig, ögonblicklig och häftig rörelse på kroppen eller i någon dess del. *Göra en r. på sig. En r. i nerverna.*

RYCKT, RYCKTA, se *Rykt, Rykta.*

RYCKTALS, RYCKVIS, adv. (fam.) I vissa ryck, vissa skof, då och då.

RYCKVERK, n. 5. Inrättning på väfstolar, hvarigenom skottspolen stötes fram och åter.

RYGG, m. 2. 1) Bakre delen af bälen på människor eller djur, ifrån nacken till länderna. *Bära något på r-en. Stöda sig, stå med r-en emot något. Lägga, ligga, falla på r-en, med ryggen vänd nedåt. Bred ell. dryg öfver r-en, axelbred. R. emot r., med ryggarna vända mot hvarandra. Slå r-en af någon, knäcka rygggraden på honom. Vända r-en åt någon, vända sig så, att man har honom bakom sig. (Fig.) Vända r-en åt fienden, fly. Vända någon r-en, visa honom förakt. Hålla en r-en fri, skydda, stöda, bistå honom. Hofva god r., vara stark i ryggen, tåla mycket. (Fig.) Han har ej r. dertill, saknar dertill förmåga eller nödiga penningar. Lägga till rygga (gamml genitiv), se *Tiltrygg-lägga.* (Om kattor) *Skjuta r.*, skjuta upp och kröka ryggen. — Bildar sammansättningarna: Häst-, Äsne-, Svin-, Ömkrygg, m. fl. — 2) Baksidan, bakre kanten eller den upphöjda delen af vissa föremål. *R-en på en stol, en bok, en klinga.* — 3) Se *Bergsrygg, Äs.* — 4) (fig.) Elstersta delen af en hår, en trupp. *Angripa ell. falla fienden i r-en.* — 5) *R-hår, -muskel, -nerv, -värk, -åder.**

RYGGA, v. n. 1) R. ell. R. tillbaka, draga sig tillbaka, vilka undan, vika. — 2) (ridk.) Låta hästen gå bakåt. — Syn. Se *Fly.* — V. a. (fig.) Återkalla, återtaga, bryta. *R. sitt löfte. R. ell kontrakt. Ett förbund, som aldrig r-s.* — R. sig, v. r. Se *Åtra sig.* — *Ryggande, n. 4.*

RYGGBAST, n. 5. Sena, som omsluter magen i ryggraden.

RYGGBEN, n. 5. Ben, som har sitt läge i ryggen.

RYGGFENA, f. 1. Fena längs ryggkanten på fisker.

RYGG-GÄLIG, a. 2. (nat. hist.) Med gälar på mellersta delen af kroppen eller längs sidorna. Sages om en Ordning af Ringmaskarna.

RYGGHUD, f. 2. Hud på ryggen. *Få r-en full med stryk. Mista r-en, slita spö. Få r-en, ge spö, ris.*

RYGGHÄLL, f. 2. Hällen på baksidan i en masugn.

RYGGKOTA, f. 1. 1) (i allm.) Kota, som har sitt läge i ryggen. — 2) (i instränkt mening) Benämning på hvar och en af de tolf kotor i ryggen, som äro belägna mellan halskotorna och ländkotorna.

RYGGMERG, m. sing. Mergen i ryggradens hållighet, utgörande en fortsättning af hjernan.

RYGGMERGNERV, m. 5. Nerv, som utgår ifrån rygghergen.

RYGGPOSITIV, ---iv, n. 3. o. 5. Benämning på de högre liggande manualerna på ett orgverk.

RYGGRAD, f. 3. Den pelarerad af ben, som

sträcker sig ifrån korsbenet till nackbenet och består af 24 särskilda kotor.

RYGGREM, f. 2. pl. — remmar. Korsrem på selyg, eller rem som går öfver hästens rygg.

RYGGSIMMARE, m. 5. Insekt af skinnbag-garna, som alltid simmar på rygg. *Notonecta glauca.*

RYGGSKÖLD, m. 2. (nat. hist.) Det första kroppsegmentet på skalbaggar, hvilket är stort och olik de öfriga.

RYGGSPRÅNG, n. 5. Røjmatisk värk i rygg-kotorna.

RYGGSTOL, m. 2. Stol med ryggstöd.

RYGGSTYCKE, n. 4. Del, stycke, som be-täcker, har sitt läge på ryggen eller baktill. *R. på en sele. R. på en stol, se Ryggstöd. R. af ett slagadt kreatur, stycke af dess rygg.*

RYGGSTÖD, n. 5. 1) Stöd för ryggen. *Taga, ha r. emot något.* — 2) Den del af en stol, emot hvilken man stöder ryggen. — 3) (fig.) Stöd, hjälp, skydd.

RYGGTAFLA, f. 1. (fam.) Rygghud.

RYGGTAG, n. 5. Tag om ryggen, vid brott-ning.

RYGGVALL, m. 2. (fortif.) Vall, som skyddar för en bakifrån kommande fiendtlid eild.

RYGGVÄRN, n. 5. 1) Se *Ryggstöd*, 1. o. 3. — 2) (krigsk.) Värn, som skyddar för anfall bak-ifrån.

RYGGÅS, m. 2. Se *Ås.*

RYKA, v. n. o. Impers. 2. I. (isl. *Rjúka*) 1) Gifva rök ifrån sig. *Veden ligger och ryker. Det ryker i rummet. Det ryker in, röken slår in i rummet ifrån eldstaden. Kaketugnen ryker väl ut, röken går ut genom skorstenen, slår icko in i rummet.* Man säger äfv. impersonelt: *Det ryker väl ut.* — 2) Stå som rök, hvirfla i luften som rök; gifva röklika dunster ifrån sig. *Dam-met ryker i himmels sky. Det ryker af vatt-net, de från vattinet uppstigande dunsterna bilda liksom en rök. Vissa ämnena r., när andra tillsättas. Säden ryker, blommar (emedan frö-mjölet uppsliger i luften som en lätt rök). Likaså sages: Enen ryker eller det ryker af enbusken, då den blommar.*

RYKA, v. n. 3. II. (isl. *Hraukva*) Impf. Rök. Sup. *Rykt.* (Pop.) Häftigt fara af, rusa. *Ryk och ränn för den och den! drag åt fannoma! Han rök på honom, rusade häftigt på honom.*

RYKT, ryckt, m. sing. Skötsel, ans. *Gifva hästen riktig r. (Fig.) Språkets r., dess odling.*

— Syn. Se *Skötsel.* [Rykt.]

RYKTA, ryckta, v. a. 1. Sköta, ansa. Brukas mest om hästar. *R. en häst.* — Syn. Se *Sköta.* — *Ryktande, n. 4.* [Ryckta.]

RYKTARE, m. 5. En, som ryktar hästar. [Ryktare.]

RYKTBAR, a. 2. 1) Genom ryktet känd. Brukas vanligen i god bemärkelse, men äfven någon gång i elak mening. *En r. man. Göra sig r. genom sina bedrifter. Han är r. för sitt slöseri.* — Syn. Se *Namnkunnig.* — 2) (om sak) Allmänt känd, kunnig. *Göra någon-ting r-l.* [Rygbar, Ryckbar.]

RYKTARBHET, f. 5. Stort rykte, berömdt namn. — Syn. Se *Namnkunnighet.* [Rykt —, Ryckt —.]

RYKTE, ryckte, n. 4. 1) Nyhet, som all-mänt omtalas. *Ett allmänt r. Löst r., otill-förlitligt. Ett r. går, att..., det sages, att... Ett r. har utsprid sig, utbredt sig, att... Utsprida ett r. Som r-l går, såsom man sä-*

ger. Jag har det af r-l, man säger så. R-ls gudinna ell. Ryktet, allegorisk och mytologisk personlighet, föreställd under bilden af en bevingad qvinnla med en trumpet i handen. — Syn. Sagen. — 2) Det allmänna omdömet om en person, vare sig gillande eller ogillande. *Hafva godt, dåligt r. om sig. Sätta någon i elakt r. Han har det r-et om sig, att han stjal. Hafva r. för lärdom. Pleonastiskt sages: Namn och r., t. ex.: *Förklena ens goda namn och r.* (Ord-språk) *Godt r. är guld värdt, är en stor skatt.* — Syn. Namn. [Rykte, Ryckte.]*

RYKTNING, f. 2. Handlingen, då man ryktar.

RYLÉN, rylänn, m. sing. def. (med.) Häftig värk i benen.

RYM, ry'mm, m. sing. Örtslägtet *Erysimum.*

RYMD, ry'mmd, f. 5. (af *Rum*) 1) Den oändliga utsträckning i alla riktningar, i hvilken tin-gen bestå tillsammans och jemte hvarandra. *R-en ell. den oändliga r-en.* — 2) Viss del af denna utsträckning, som fyllas af någon materia. *En tunnna r.* — 3) Öppna fältet eller sjön. *Ute på r-en. Bege sig ut på r-en.*

RYMDEMÄTT, n. 5. Mätt, hvarigenom be-stämmes vidden af den rymd, en viss myckenhet af något ämne upptager.

RYMJERN, ry'mmjärn, n. 5. Se *Rymnä.*

RYMLIG, a. 2. Som har mycket utrymme, stor vidt. *Ett r-l kärl.*

RYMLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara rymlig. *Ett kärts r.*

RYMMA, v. a. 2. I. (af *Rum*, s. n.) Uti sig inochhålla, kunna gifva rum uti sig. *Kärlet r-mer två kannor.* — *R. i, v. n.* (sjöt.) Sages om vin-den, då den drar sig akterligare, eller blir mera gynnande än förut. — *R-s, v. d.* Få rum. *Der r-mes icke så mycket folk.*

RYMMA, v. n. 2. II. (af gamla partikeln *Rum*, ute) 1) (i äldre språket) Lemna rum för en annan kommande. *R. hus för en annan. R. in, ut, se Inrymma, Utrymma.* — 2) Fly undan, hemligen begifva sig bort. *R. ur huset, ur fän-gelse, arresten, ur landet, från staden, från regementet. R. öfver till fienden. Han har rymt för skuld.* — Aktivt sages äfv.: *R. landet. R. fältet, draga sig undan för fienden ifrån slag-fältet.* — Syn. *Bortrymma, Afvika, Bortgå.* — *Rymmande, n. 4.*

RYMMARE, m. 5. En, som rymt.

RYMME, n. 4. (fysiol.) Helt litet afskildt rum hos växter eller djur, fylldt af någon vätska, af grynlila, färgade eller af luftformiga ämnen.

RYMNING, f. 2. Hemligt undandande från en ort, o. s. v. *Bisfa straffad för r.* — Syn. *Afvikande, Afvikelse.*

RYMNÄL, ry'mmnäl, f. 2. (artil.) Laddtyg, liknande en nål, hvarmed skottet fattas och fäng-hålet rengöras.

RYMOSSA, f. 1. Moss-slägtet *Bryum.*

RYNKÄ, ry'ngka, v. a. 1) Lägga helt små, lika stora veck till invid hvarandra (på linne o. d.). *R. en halskrage, en klädning.* — 2) Genom musklernas sammandragning lägga små fina veck på vissa delar af ansigtshuden. *R. pan-nan. (Neutralt) R. på näsan. (Fig.) Alderdom-en har r-l hans panna.* — *R. sig, v. r.* Lägga sig i rynkor, bilda rynkor. — *Rynkan-de, n. 4.*

RYNKÄ, f. 1. Helt smalt, men långt veck på klädesperdel eller på ansigtshuden. *Lägga r-kor på kläder. Hafva, få r-kor i pannan. R. på näsan.*

RYNKBAND, n. 5. Band, hvarmed något efter behag sammandrages i rynkor eller utdrages och blir slätt. *Draga på r-et, äfv. (fig. fam.) smälte.*

RYNKFÄLL, m. 2. Fäll, hvarigenom ett rynk-band är trätt.

RYNKHATT, m. 2. Fruntimmershatt, hvarpå öfvertyget är lagdt i rynkor.

RYNKIG, a. 2. Som har rynkor; full med rynkor. *R. i pannan.* — *Rynkighet, f. 5.*

RYNKJACKA, f. 1. Jacka med rynkor kring hvet.

RYNKNING, f. 2. 1) Handlingen, då man rynkar. — 2) Rynkor.

RYNKORM, m. 2. Ett slags orm i Ost- och Vestindien med slät, kläbbig och ringlad rynkig hud. *Cæcilia annulata ell. lumbroides.*

RYNKROCK, m. 2. Rock med rynkor kring hvet.

RYSA, v. n. 2. 1) Känna rysning i kroppen. Jfr. *Rysning. R. af köld. Jag ryste vid denna förfärliga anblick.* — Syn. *Skälva.* — 2) (fig.) Förskräckas, förfäras. *Jag ryster för framtiden. R. vid tanken på något. Man må just r. dervid.*

RYSK, a. 2. I. Som tillhör eller har afse-ende på Ryssland eller Ryssarna, född, uppväxt, gjord i Ryssland, o. s. v. *R. hampa.*

RYSK, a. 2. II. (beslägtadt med *Rask*; pop.) 1) Som går till öfverdrift i något. *Han är r. att dansa.* — 2) Förryckt. *Jag tror, du är r. Är du r., du?*

RYSKA, f. 1. 1) Rysk qvinna. — 2) Ryska språket.

RYSLIG, a. 2. Se *Förskräcklig* och *Fastlig*, alla bem. *En r. händelse. En r. människa.* (Fam.) *Han är r. att äta.* — *Rysligt, adv.*

RYSLIGHET, f. 5. Egenskapen att vara rylsig.

RYSNING, f. 2. Obehaglig känsla i kroppen, då, till följe af köld, frosta, fruktan, förskräckelse, huden plötsligt hopkrympes, under det man erfar en hastigt öfvergående darrning. *En r. gick öfver mig. Känna r-ar i kroppen. R-ar af frosta.*

RYSS, m. 2. I. Person, född, boende i Ryss-land.

RYSS, m. 2. II. (sannolikt af *Ris*) Ett slags körredskap, bestående i en lång och djup, af vidjor hopfädd korg, hvaruti för det mesta kol forslas.

RYSSBÅR, f. 2. (af *Ross*, häst) Se *Hästbår.*

RYSSGELP, se *Rauschgelp.*

RYSSGLAS, n. sing. Se *Marienglas.*

RYSSGULT, n. sing. eller

RYSSJELP, f. sing. Förvrängningar af *Rauschgelp.* Se d. o.

RYSSJÄ, f. 1. 1) Fiskredskap af notgarn, utspänd på bågar af granqvistar eller hasselspön, med en eller tvenne armar. — 2) Ett slags jäg-redskap, liknande en vanlig fiskryssa.

RYSSLÄDER, n. sing. Se *Just.*

RYSSNOT, f. 2. Fisknot med endast kil och on arm.

RYSSOLJA, f. sing. Ett slags olja, beredd i Ryssland genom distillation af björktjära.

RYSVÄRD, a. 2. Se *Ryslig.* — *Rysvärdt*, adv.

RYTA, v. n. 5. Impf. Röt. Sup. *Rytit.* 1) Sages om lejonets, tigerens, panterns och några andra större rofdjurs läte, då de äro uppretade eller hungriga. — 2) (fig. fam.) Häftigt och med grof stämma hola, befalla eller utfära emot någon. *R. åt någon.* — *Rytände, n. 4.*

RYTM, ry'ttm, m. 5. (grek. *Rythmós*) Den